

Stichting Pensioenfonds AT&T Nederland(SPAN) Jaarverslag 2021

Datum: 07 juni 2022

Inhoudsopgave van het Jaarverslag

Meerjarenoverzicht van kerncijfers en kengetallen	3
Verslag van het bestuur	4
1. Algemene informatie	4
2. Financiële informatie	6
3. Risicoparagraaf	12
4. Informatie over de verwachte gang van zaken	23
5. Bestuursaangelegenheden	25
6. Pensioenparagraaf	30
7. Beleggingsparagraaf	35
8. Actuariële paragraaf	39
9. Rapportage over Pension Fund Governance	42
Verslag Visitatiecommissie	47
Reactie van het bestuur op verslag Visitatiecommissie	50
Verslag Verantwoordingsorgaan	51
Reactie van het bestuur op verslag Verantwoordingsorgaan	55
Jaarrekening	56
Balans per 31 december 2021	57
Staat van baten en lasten over 2021	59
Kasstroomoverzicht over 2021	60
Toelichting op de balans en staat van baten en lasten	61
Actuariële verklaring	86
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	88

Meerjarenoverzicht van kerncijfers en kengetallen

	2021	2020	2019	2018	2017
Financiële gegevens per 31 december (x € 1.000)					
Beleggingen (inclusief lopende interest) ¹	187.069	184.819	176.041	154.232	160.356
Pensioenvermogen ²	186.670	184.672	175.842	154.060	160.171
Voorzieningen pensioenverplichtingen ³	163.723	179.357	165.026	145.982	143.726
Duration van de pensioenverplichtingen (jaar)	19	20	20	19	20
Premies (bijdragen) ⁴	498	468	499	416	481
Pensioenuitkeringen	3.004	2.789	2.655	2.396	2.266
Dekkingsgraad volgens FTK	113,6%	102,9%	106,4%	105,4%	111,2%
Vereiste dekkingsgraad FTK	121,6%	120,7%	121,7%	122,8%	123,8%
Beleidsdekkingsgraad	110,3%	97,7%	104,3%	110,6%	110,3%
Reële dekkingsgraad	89,4%	79,7%	84,0%	89,6%	89,0%
Rendement vastrentend	0,61%	2,08%	9,60%	-1,65%	0,27%
Rendement LDl	-12,69%	17,89%	24,76%	6,41%	-3,85%
Rendement zakelijke waarden	16,37%	2,62%	25,84%	-6,93%	11,94%
Rendement Convertibles	0,43%	29,66%	8,76%	-8,50%	6,52%
Totaal rendement	2,94%	6,85%	16,30%	-2,21%	3,54%
Aantallen per 31 december					
Actieve deelnemers	0	0	0	0	0
Houders premievrije polissen	394	404	411	424	429
Gepensioneerden	105	96	91	80	75
Indexatie (toeslag) pensioenen per 1 januari (volgend jaar)					
Alle pensioenreglementen	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Indexatie ambitie ⁵	2,57%	0,99%	1,64%	1,47%	1,47%

¹ Exclusief de beleggingen voor rekening en risico deelnemers

² Pensioenvermogen = reserves + voorzieningen pensioenverplichtingen, excl. de voorziening voor rekening en risico deelnemers

³ Exclusief de voorziening voor rekening en risico deelnemers

⁴ Tot en met 2013 waren dit premies voor DB en DC, inclusief FVP. Vanaf 2015 is dit de feitelijke premie.

⁵ Ambitie is de afgeleide consumentenprijsindex (CPI) CPI-alle huishoudens (2006=100), gepubliceerd door het Centraal Bureau van de Statistiek (CBS).

Verslag van het bestuur

1. Algemene informatie

Allereerst zou het bestuur graag willen verwijzen naar het verslag van het Verantwoordingsorgaan (VO). Het VO heeft in haar reactie een soort leeswijzer opgenomen voor een ieder die niet het gehele rapport tot zich wil nemen. Op een zeer leuke manier geeft het VO een handleiding hoe dit verslag gelezen kan worden. Dus voor een ieder die niet het gehele jaarverslag wil doornemen, zouden wij graag als eerste verwijzen naar dit verslag van het VO.

In 2020 is het fonds door de administrateur RiskCo geïnformeerd dat zij haar dienstverlening per einde 2022 wil beëindigen. Dit heeft een keten van diverse acties veroorzaakt, waarbij de belangrijkste is de overweging van het bestuur om het fonds te liquideren. Hiertoe zijn gedurende het jaar 2020 al een aantal eerste stappen gemaakt en is de voorkeur voor een liquidatie een van de belangrijkste aandachtspunten van het fonds geworden. In dit verslag zal dit bij de verschillende hoofdstukken onder de aandacht komen en verder worden toegelicht. Per einde van 2021 was er nog geen definitieve keuze gemaakt van de richting van het fonds. De uiteindelijke keuze is in de eerste helft van 2022 genomen, en zal, waar mogelijk, in dit verslag aan de orde komen. Daar dit verslag 2021 betreft zal daar dus ook de aandacht naar uit gaan.

Juridische structuur

Stichting Pensioenfonds AT&T Nederland, statutair gevestigd in Den Haag is opgericht op 28 juni 1999. De stichting is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 34117670. De statuten zijn laatstelijk gewijzigd op 4 februari 2015. Het pensioenfonds is feitelijk gevestigd aan de Wilhelmina van Pruisenweg 104 te Den Haag.

Het pensioenfonds is een ondernemingspensioenfonds en is aangesloten bij de Pensioenfederatie. Per 1 januari 2014 is het fonds een gesloten fonds geworden.

Het pensioenfonds draagt de verantwoordelijkheid voor een goede uitvoering van de pensioenregelingen voor gewezen deelnemers en pensioengerechtigden in overeenstemming met de bestaande wet- en regelgeving. De inhoud van de pensioenregeling is een invulling van de uitvoeringsovereenkomst. De inhoud van de uitvoeringsovereenkomst is het resultaat van de pensioentoezegging verwoord in de pensioenovereenkomst.

Stichting Pensioenfonds AT&T Nederland heeft een paritair samengesteld bestuur dat zich terzijde laat staan door twee externe actuarissen, een onafhankelijke externe accountant, een externe administrateur, een extern bestuursbureau, een interne beleggingsadviescommissie, een Verantwoordingsorgaan en (externe en interne) adviseurs. Hiernaast zijn de sleutelfunctiehouders toegekend, de risicomanagementfunctie bij een bestuurslid, de actuariële functie bij de certificerend actuaire en de interne audit functie bij de externe auditmanager. Het pensioenfonds heeft geen personeel in dienst; alle werkzaamheden (pensioenadministratie, -uitbetaling, vermogensbeheer, communicatie, etc.) zijn uitbesteed.

Geschillen

Als een geschil ontstaat tussen het pensioenfonds en een belanghebbende bij het pensioenfonds, zoals vermeld in artikel 21 van de statuten, dient de belanghebbende zich te wenden tot het bestuur van het pensioenfonds. Als het bestuur en de belanghebbende niet tot een oplossing van het geschil komen, geldt de SPAN klachten- en geschillenprocedure zoals die is vastgesteld op 15 juli 2015.

Vermogensbeheerders

De vermogensbeheerder is BNP Paribas Investment Partners (BNP). De vermogensbeheerder is verantwoordelijk voor de selectie en timing van de transacties in de door hen beheerde portefeuilles binnen de geldende mandaten.

Administratie

De administratie van het fonds wordt uitgevoerd door Inadmin RiskCo group B.V. (RiskCo). De administratie wordt uitgevoerd volgens de overeengekomen Service Level Agreement, waarin tevens de kapitalen voor de premieovereenkomst zijn ondergebracht.

Adviseurs

Het pensioenfonds wordt voor actuaariaat en risicobeheersing op lange termijn ondersteund door de externe adviserende actuaire van Sprenkels & Verschuren B.V.

Waarmerkende partijen

Als waarmerkende actuaaris maakt het fonds gebruik van de diensten van Triple A- Risk Finance Certification B.V. voor de certificering van het jaarverslag.

De accountscontrole voor het jaarverslag wordt BDO Audit & Assurance B.V. uitgevoerd.

Bestuursbureau

Met ingang van april 2012 wordt het bestuur ondersteund door een parttime bestuursbureau van Edmond Halley B.V. Doel van het bestuursbureau is het ondersteunen van het bestuur in de beleidsvorming en het monitoren van de uitvoering.

Het bestuur

Het bestuur is als volgt samengesteld:

Benoemd namens de werkgever:

Naam	Functie in bestuur	Benoemingsdatum	Bestuurslid tot	Nevenfunctie
V. den Hertog	Voorzitter	1-7-2005	1-7-2022	HR manager AT&T
B. Bongenaar	Vice secretaris	15-01-2016	15-01-2024	Director Billing Operations Accenture Bestuurslid stichting Klink Voorzitter VVE Admiraal de Ruijterweg 317-319

Benoemd namens de werknemers:

Naam	Functie in bestuur	Benoemingsdatum	Bestuurslid tot	Nevenfunctie
W. Loots	Secretaris	28-6-1999	31-7-2023	Secretaris OMNI-vereniging Quintus Secretaris stichting monumentaal Westland

Benoemd namens de gepensioneerden:

Naam	Functie in bestuur	Benoemingsdatum	Bestuurslid tot	Nevenfunctie
T. Valkenburgh	Vice voorzitter	13-02-2015	13-02-2023	Directeur Programmatheek Voorzitter Compusers

Bestuursleden worden benoemd voor een periode van 4 jaar, met de mogelijkheid van twee herbenoemingen. Statutair heeft het fonds gedefinieerd dat een bestuurslid vanaf 1 januari 2014 maximaal twaalf jaar zitting kan hebben. Werkgeversbestuursleden worden benoemd op voordracht van de werkgever. Het bestuurslid namens de werknemers wordt benoemd na voordracht door de OR. Het bestuurslid namens de gepensioneerden wordt benoemd na verkiezing door de gepensioneerden.

- **Bestuur**

Het bestuur vertegenwoordigt het pensioenfonds en draagt de (eind)verantwoordelijkheid voor de uitvoering van de pensioenregelingen en het daartoe behorende pensioen- en beleggingsbeleid. Het bestuur vergadert 12 keer per jaar. Besluitvorming vindt plaats in consensus.

- **Statutaire doelstellingen**

Het fonds heeft ten doel het verstrekken of doen verstrekken van pensioenen en/of andere uitkeringen.

- **Uitvoeringsovereenkomst**

De stichting heeft een uitvoeringsovereenkomst afgesloten met de werkgever ten aanzien van de uitvoering van het pensioenreglement. De plichten van de bij het pensioenfonds aangesloten onderneming staan beschreven in deze uitvoeringsovereenkomst. Hierin zijn de volgende zaken opgenomen: verschuldigde premie, premiebetaling, premiekorting en terugstorten, bijstortingsverplichting, informatieverstrekking, wijzigingen pensioenreglement en voorwaardelijke indexatie. De verschuldigde premie is feitelijk gelijk aan de pensioenuitvoeringskosten, met een opslag van 30%. Bijstorting door of terugbetaling aan de werkgever is vastgesteld in de uitvoeringsovereenkomst, conform de Nederlandse wetgeving.

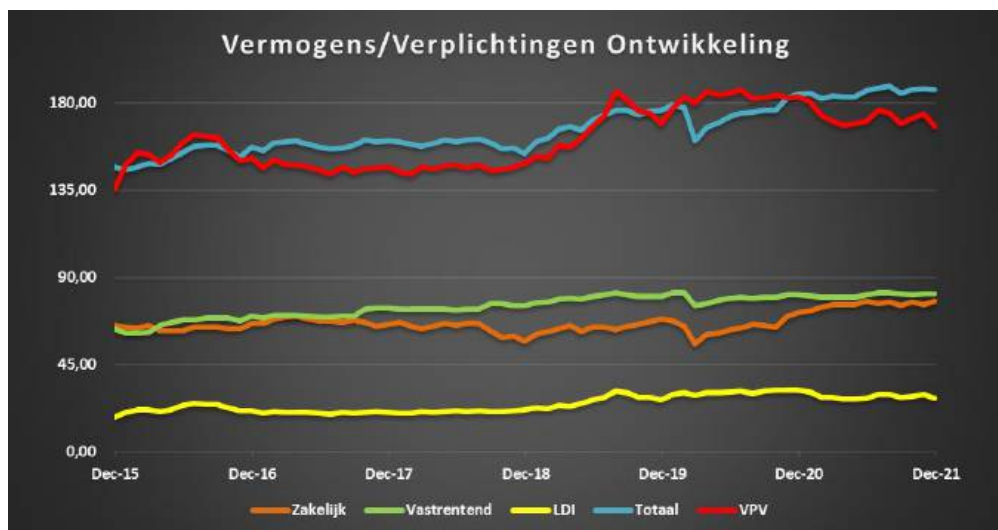
De uitvoeringsovereenkomst is per 1 oktober 2015 aangepast aan de nieuwe situatie. De werkgever blijft de kosten van het fonds vergoeden.

2. Financiële informatie

Afgelopen jaar heeft het economische herstel een sterke opleving gehad, ondanks de voortdurende volatiliteit rondom de coronapandemie. Voornamelijk aan de vraagzijde wereldwijd was een sterke groei te constateren, zodanig zelfs dat de aanbodzijde dit niet kon bijbenen. De productie stagneerde door een tekort in de aanvoerketens en de daarmee gepaard gaande lange levertijden. Door de pandemie waren en zijn deze leveringstijden een toenemende zorg aan het worden. Komt hier bovenop nog een vergrote vraag naar personeel, en dan met name functies die moeilijk in te vullen zijn. Door de toenemende vraag zijn ook de energie- en grondstofprijzen sterk gestegen, die mogelijk voor een langere periode zullen aanhouden. De inflatie neemt hierbij sterk toe. Dit alles zou kunnen leiden dat bestedingen van gezinnen en bedrijven uit kunnen blijven, wat dan weer een effect kan hebben op de economische groei.

Uiteindelijk heeft 2021 een positieve ontwikkeling laten zien voor de wereldwijde effectenmarkten, zowel op de aandelenmarkten als voor de obligaties. Voor het fonds betekende dit dat voor het jaar 2021 de aandelenportefeuille een positief resultaat liet zien van 16,37%, dit rendementscijfer bleef 0,59% achter ten opzichte van de benchmark. De vastrentende portefeuille boekte slechts een resultaat van 0,61%, een min van 0,88% ten opzichte van de benchmark. Convertibles deden het beter dan de benchmark met een resultaat van 0,43%, 2,29% hoger dan de benchmark. Over het hele jaar heeft de gehele portefeuille een rendement behaald van een bescheiden 2,94%, een underperformance van 0,27% ten opzichte van de benchmark. De renteafdekking in de LDI portefeuille was hier mede debet aan met een negatief resultaat van 12,69%, welke met 0,68% beter was dan de benchmark.

Voor het fonds is het totale belegde vermogen met een stand begin 2021 van € 184,5 miljoen gestegen naar € 187,1 miljoen (excl. DC ad € 4,6 miljoen) eind 2021. Na een daling in het eerste kwartaal, vond de grootste stijging plaats in het tweede kwartaal c.q. begin derde kwartaal, met een totale stijging van € 5,3 miljoen. Over het hele jaar was er een stijging van € 2,6 miljoen. De waarde van de verplichtingen daalde naar € 163,1 miljoen (excl. DC) per einde jaar. Een totale jaardaling van € 15,8 miljoen.

In het afgelopen jaar is de renteontwikkeling een van de belangrijkste geweest met betrekking tot het verloop van de verplichtingen. De 10-jaars DNB-rente ontwikkelde zich aan een begin van het jaar met een stand van -0,19%, met een daling in de maand juli om vervolgens weer te stijgen naar 0,30% per einde jaar. Over het hele jaar vertoonde de ontwikkeling van de verplichtingen een vrijwel tegengestelde ontwikkeling van de rente.

De positieve renteontwikkeling zorgde voor een gestaag stijgende dekkingsgraad. De actuele dekkingsgraad stond bij aanvang van het jaar op 102,9%, en steeg tot aan het einde van het jaar door tot aan 113,6%.

De beleidsdekkingsgraad is in samenhang van de ontwikkeling van de dekkingsgraad gestegen van 97,7% aan het begin van het jaar naar 110,3% per einde van het jaar. Vanwege het gegeven dat de beleidsdekkingsgraad een 12-maands gemiddelde van de dekkingsgraad weergeeft, loopt deze achter op de ontwikkeling van de dekkingsgraad. De vereiste dekkingsgraad is min of meer op hetzelfde niveau gebleven gedurende het afgelopen jaar. Bij aanvang was deze 122,4%, om te eindigen per einde jaar op 121,6%.

Conclusie is dat het fonds nog in een vermogenstekort zit. Het fonds verwacht dat deze ontwikkeling voorlopig wel zal aanhouden, gegeven ook de onzekere ontwikkelingen in de markt. Voor de goede orde, de gegevens

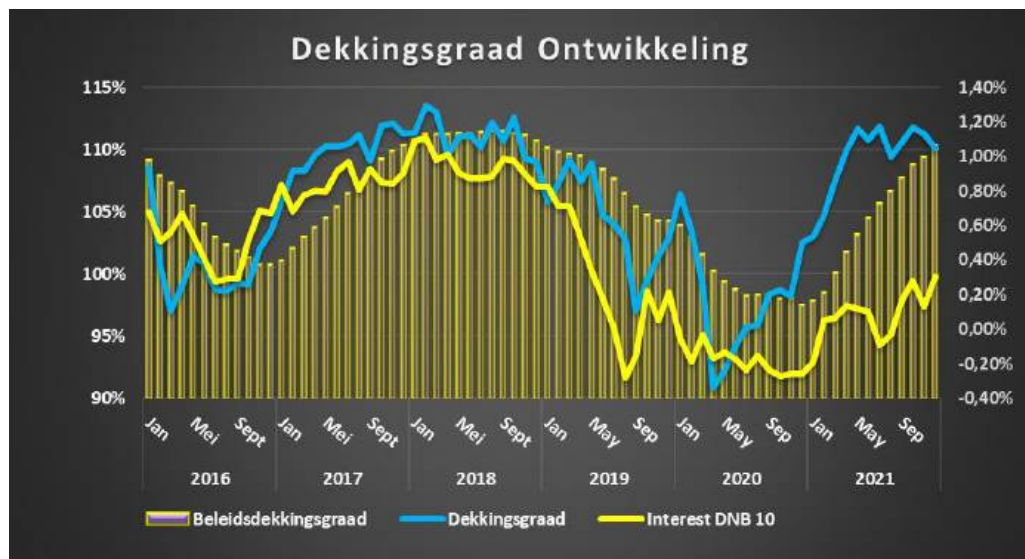

in deze paragraaf hebben alleen betrekking op de DB-regeling. De beleidsdekkingsgraad en de actuele dekkingsgraad liggen hoger dan het gemiddelde van alle pensioenfonds in Nederland.

Zoals aangegeven is de beleidsdekkingsgraad een 12-maands gemiddelde dekkingsgraad die daardoor stabiel is dan de niet-gemiddelde dekkingsgraad. De dekkingsgraad wordt maandelijks bepaald door de verhouding te berekenen tussen belegd vermogen (inclusief overige bezittingen en vorderingen) en de VPV, welke bepaald wordt door het nFTK, rekening houdend met de AG-tafels met een leeftijdsafhankelijke correctie. De VPV wordt aangeleverd door de actuaaris, die tevens de beleidsdekkingsgraad berekent. Deze laatste wordt nog een keer gecontroleerd door het bestuur.

Pensioenfonds zijn sinds de invoering van het gewijzigde Financieel Toetsingskader (nFTK) per 1 januari 2015 verplicht de beleidsdekkingsgraad te gebruiken.

Onderstaande grafiek geeft de ontwikkeling van de dekkingsgraad ten opzichte van beleidsdekkingsgraad over de laatste jaren weer. Tevens is de ontwikkeling te zien ten opzichte van de 10 jaars rente gepubliceerd door DNB. Over de jaren genomen is te zien dat de beleidsdekkingsgraad de curve van de dekkingsgraad volgt, en is tevens de invloed van de rente ten opzichte van de dekkingsgraden te zien.

Herstelplan

Ondanks de overweging om te liquideren, heeft in 2022 heeft een actualisatie van het herstelplan plaatsgevonden. De liquidatie was immers nog geen gegeven. Hieruit is naar voren is gekomen dat het fonds nog steeds aan de gestelde termijnen voldoet. In het herstelplan 2022 is wederom uitgegaan van een hersteltermijn van 10 jaar. Op basis van het reguliere beleid zal het fonds binnen deze termijn herstellen. Het herstelplan van 2021 heeft de instemming van DNB ontvangen op 19 mei 2021.

1. Kostenbeleid

Door de wijziging van de pensioenovereenkomst per 1 januari 2014 is de premie vanaf deze datum niet langer een instrument. In overleg met de werkgever is een uitvoeringsovereenkomst opgesteld waarin de pensioenuitvoeringskosten met een opslag van 30% worden betaald.

2. Indexatiebeleid

Het indexatiebeleid is aangepast in geval van extreme situaties waarbij de actuele dekkingsgraad sterk afwijkt van de beleidsdekkingsgraad en de indexatie niet gegeven kan worden (zie onder d).

De toeslag zal volgens een staffel worden verleend, gebaseerd op de volgende uitgangspunten:

- Als de beleidsdekkingsgraad lager is dan 110%, wordt geen toeslag verleend.
- Als de beleidsdekkingsgraad tussen de 110% en de 135% is, wordt een gedeeltelijke toeslag verleend. De toeslag is dan gelijk aan:

$$\frac{\text{Beleidsdekkingsgraad} - 110\%}{135\% - 110\%} * \text{prijsindex}$$

- Als de beleidsdekkingsgraad hoger is dan 135% zal de toeslag volledig worden toegekend.

d) Indien de dekkingsgraad meer dan 10%-punt lager is dan de beleidsdekkingsgraad en het bestuur niet een gereede verwachting heeft dat de dekkingsgraad snel zal stijgen naar het huidige niveau van de beleidsdekkingsgraad, dan kan het bestuur vanuit het oogpunt van evenwichtige belangenafweging besluiten om de hoogte van de toeslag uit artikel b) en c) te bepalen op basis van de dekkingsgraad in plaats van de beleidsdekkingsgraad.

e) Er vindt jaarlijks een toets plaats om na te gaan of de te verlenen toeslag aan de wettelijke vereisten voldoet. Als de toeslag volgens het beschreven beleid hoger is dan de wettelijk toegestane, dan zal de toeslag worden verlaagd tot de maximaal toegestane toeslag.

f) Als de uitkomst van de toeslag op grond van het bovenstaande beleid slechts in geringe mate afwijkt van de beoogde prijsindex (zie paragraaf 8) en de verwachte besparing van de lagere toeslag niet opweegt tegen de extra kosten voor administratie, dan kan het bestuur in het belang van alle betrokkenen besluiten om de toeslag af te ronden op de beoogde prijsindex.

g) Gedeeltelijke toeslagen zullen slechts dan worden verleend, als zij op basis van bovenstaande systematiek ten minste 0,2% bedragen.

Het Bestuur heeft besloten om per 1 januari 2022 geen indexatie te verlenen. De peildatum van de indexatie is de beleidsdekkingsgraad van eind november 2021 (109,4%). Deze ligt daarmee onder de gestelde norm van 110%. Over de laatste 10 jaar is in de toegekende indexatie een achterstand opgelopen naar 11,3%.

In het fondsbeleid is opgenomen dat alleen de gemiste indexatie over de laatste 10 jaren kan worden ingehaald. Met het oog op de mogelijke liquidatie van het pensioenfonds heeft het bestuur besloten dat in geval van liquidatie er geen grens aan het aantal jaren gemiste indexatie wordt gesteld.

3. Beleggingsbeleid:

Het beleggingsbeleid is erop gericht om enerzijds de kans op herstel te behouden en anderzijds de risico's te beperken. Dit wordt gedaan door de beleggingen te verspreiden over meerdere beleggingsfondsen. Om het renterisico te beperken is een gedeelte van het renterisico afgedekt. De mate waarin het renterisico wordt afgedekt is mede afhankelijk van de rentestand.

4. Overige maatregelen

Voor 2021 zijn geen overige maatregelen te melden. De mogelijke liquidatie heeft geen aanleiding gegeven om aanvullende maatregelen of wijzigingen daarin door te voeren.

De in de ABTN vastgestelde sturingsmiddelen worden zo optimaal mogelijk aangewend, zonder dat momenteel rigide maatregelen nodig zijn. Het bestuur zal zich blijven inspannen om met de vastgestelde sturingsmiddelen en het door haar gevoerde beleid een zo evenwichtig mogelijke belangenafweging te hanteren.

Kosten van de pensioenuitvoering

Volgens de pensioenwet dient een fonds in haar bestuursverslag een overzicht te geven van de uitvoeringskosten. De administratieve uitvoeringskosten dienen in het bestuursverslag te worden opgenomen als totaalbedrag en als bedrag per deelnemer of pensioengerechtigde. De kosten van vermogensbeheer en de transactiekosten dienen te worden opgenomen als totaalbedrag en als percentage van het in het verslagjaar gemiddeld belegde vermogen.

In dit verslag zal het fonds aan deze wettelijke eis voldoen. Echter daar het fonds een slapend fonds is, met slechts 105 pensioengerechtigden en geen actieve deelnemers (volgens de definitie van de wet), zullen de pensioenuitvoeringskosten ook worden weergegeven per deelnemer inclusief de slapers (het aantal slapers van het fonds bedraagt 394 en vormt daarmee een substantieel onderdeel van het totaal). Dit omdat dit naar de mening van het bestuur juist een reëler beeld geeft van de kosten. Dit in aanvulling op wat de wet vereist.

Onderstaande tabel geeft de ontwikkeling weer van de afgelopen jaren met betrekking tot de uitvoeringskosten.

Uitvoeringskosten	2021		2020		2019		2018	
		Kengetal *		Kengetal *		Kengetal *		Kengetal *
Pensioenuitvoeringskosten	597	1,160	428	0,854	393	0,783	334	0,662
Vermogensbeheerkosten	793	0,43%	844	0,45%	896	0,53%	849	0,53%
Transactiekosten	416	0,22%	426	0,23%	319	0,19%	256	0,16%
Overige vermogensbeheerkosten	223	0,12%	221	0,12%	218	0,13%	216	0,14%

*) Het kengetal voor de pensioenuitvoeringskosten zijn de kosten per deelnemer. Het aantal deelnemers is gedefinieerd als alle slapers en gepensioneerd aan het einde van het betreffende jaar. De vermogensbeheerkosten en transactiekosten zijn als percentage van het gemiddeld belegd vermogen uitgedrukt.

De uitvoeringskosten zijn vanzelfsprekend onderdeel van de beleggingskeuzes die het fonds maakt, en moeten ook in relatie gezien worden met risico- en rendementprofiel en beleggingsbeleid. Hiernaast is het van belang voor het fonds om kosten ook te bezien in het kader van het resultaat, zoals weergegeven in de onder 8. Actuariële paragraaf. Hieruit blijkt de invloed van de rente stand op het totale resultaat van het fonds.

Pensioenuitvoeringskosten zijn:

- kosten slapers en gepensioneerden (kosten administratie en informatie)
- werkgeverskosten (mutaties aanlevering, premie-incasso, communicatie met werkgever)
- kosten van bestuur en financieel beheer (werkzaamheden bestuur en ambtelijk secretaris, toezicht, financieel beheer en juridische kosten)
- projectkosten

Voor het fonds komen deze kosten in 2021 op € 597 duizend (2020: € 428 duizend). Volgens de vereisten van de wet komen hiermee de pensioenuitvoeringskosten per deelnemer uit op € 5.686. Wanneer het aantal deelnemers inclusief slapers meegenomen wordt, komen de pensioenuitvoeringskosten per deelnemer op € 1.196 (2020: € 854).

De stijging van de kosten ten opzichte van het vorige jaar zit voornamelijk in de project kosten voor de actuaris en additionele advieskosten, en dan met name gerelateerd aan het liquidatie proces van het fonds. Dit is ook terug te vinden in de toename in de kosten voor het Bestuursbureau. Hiernaast zijn de kosten in verband met de uitvoering van de vereisten in het kader van IORP toegenomen. Voor de goede orde, deze kosten worden volgens de uitvoeringsovereenkomst geheel betaald door de werkgever.

Vermogensbeheerkosten zijn:

- kosten van fiduciair beheer (voor het fonds niet van toepassing)
- kosten van portefeuillebeheer (in geval van het fonds een beheer fee)
- kosten bewaarloon
- overige kosten van de beleggingsfondsen zoals accountantskosten.

De kosten voor vermogensbeheer zijn aanzienlijk. Het bestuur is zich bewust van deze hoge kosten en zal altijd de noodzaak van deze kosten evalueren. Wisseling van vermogensbeheerder is echter niet eenvoudig of snel te realiseren. De daaraan gerelateerde tijd en kosten is meer dan aanzienlijk, zoals we in de afgelopen jaren waarin er serieus onderzoek naar gedaan is hebben kunnen constateren. Desondanks zullen we deze optie altijd open moeten houden. Echter gegeven de huidige situatie van het fonds, waarbij het op zoek moet gaan naar toekomstopties, zal dit geen prioriteit hebben in de komende periode.

De kosten van het vermogensbeheer en transactiekosten in 2021 zijn voor het fonds € 1.209 duizend (2020: € 1.270 duizend). Het gemiddelde belegde vermogen van het fonds bedroeg in 2021 € 185.563. Hiermee komen de vermogensbeheerkosten als percentage uit op 0,56% van het gemiddelde belegde vermogen, en zijn daarmee iets lager dan vorig jaar (2020: 0,62%).

Vanuit onze investment beliefs hebben wij een combinatieportefeuille van actief en passief beheerde fondsen én van fondsen van BNP Paribas aangevuld met externe fondsen. Deze beleggingsstijl kost meer dan een volledig passief beheerde portefeuille c.q. een portefeuille bij maar één vermogensbeheerder maar levert naar verwachting op lange termijn meer op, c.q. reduceert naar verwachting beleggingsverliezen in tijden dat beurzen het slecht doen. Daar waar wij van mening zijn dat het niet mogelijk is om door actief beheer waarde toe te voegen, beleggen wij in passief beheerde beleggingsfondsen.

Met deze beleggingsfilosofie waarmee we eind 2013 gestart zijn is het in 2021 mogelijk gebleken om in de rendementsportefeuille een rendement te behalen (na aftrek van de ongoing charges en transactiekosten) van - 6,21% (2020: 4,86%) daar waar marktindices 6,46% (2020: 5,60%) scoorden.

Naar opgave van de vermogensbeheerder geldt voor het fonds de volgende opstelling (kosten in procenten van het gemiddeld belegd vermogen):

Bedragen in duizenden euro's

	Beheerkosten	Performance gerelateerde kosten	Transactiekosten exclusief aan- en verkoopkosten	Aan- en verkoopkosten	Totaal	In % Gem Belegd Vermogen
	Fixed		Broker/taxes	Variable		
Kosten per beleggingscategorie						
Vastgoed	9		0	5	14	0,01%
Aandelen	305		1	162	468	0,25%
Alternatieve beleggingen						
Vastrentende waarden	479		0	249	728	0,39%
Hedgefonds						
Commodities						
Overige beleggingen						
Totaal kosten toe te wijzen aan categorieën excl. overlay	793	0	1	416	1.210	0,65%
Kosten overlay beleggingen	0		0	0	0	
Totaal kosten toe te wijzen aan categorieën incl. overlay	793	0	1	416	1.210	0,65%
Overige vermogensbeheerkosten						
Kosten vermogensbeheer pensioenfondsen en bestuursbureau	223	0			223	0,12%
Kosten fiduciair beheer						
Bewaarloon	30	0			30	0,02%
Advieskosten vermogensbeheer						
Overige kosten						
Totaal overige vermogensbeheerkosten	253	0			253	0,14%
Totaal kosten vermogensbeheer	1.046	0			1.463	0,79%
Gemiddeld belegd vermogen	185.563					
Kosten vermogensbeheer (excl. Transactiekosten) als percentage van het gemiddeld belegd vermogen	0,56%					
Transactiekosten als percentage van het gemiddeld belegd vermogen	0,22%					

De totale kosten toe te wijzen aan de categorieën incl. overlay van € 1.210 duizend, betreffen de kosten en ingehouden fees die zijn aangeleverd door BNP Paribas. Deze kosten zijn in de jaarrekening niet inbegrepen in de beleggingskosten maar zijn allen inbegrepen in de beleggingsopbrengsten. De totale overige vermogenskosten ad € 253 duizend (2020: € 221 duizend) komen overeen met de beleggingskosten in de jaarrekening.

De kosten voor vermogensbeheer van het Pensioenfonds hebben betrekking op de periodieke vaste kosten, zoals managementvergoedingen en overige kosten binnen beleggingsfondsen.

Transactiekosten

- mutaties binnen beleggingsfondsen
- broker fees e/o indirecte bid/ask spreads
- taxes en charges

In het algemeen zijn dit variabele kosten die te maken hebben met het muteren binnen de beleggingsfondsen en/of binnen de beleggingsportefeuille van het fonds.

Immers, naast vaste kosten voor het vermogensbeheer, zijn met het beheer van de beleggingen ook transactiekosten gemoeid. Transactiekosten worden direct of indirect ten laste van het rendement van de beleggingen gebracht omdat deze zijn verwerkt in de aan- en verkoopprijzen van de beleggingsinstrumenten en zijn zodoende niet gespecificeerd in het jaarverslag. Transactiekosten bestaan afhankelijk van over welke beleggingssoort het gaat uit expliciete broker fees en/of indirecte bid/ask spreads en eventuele taxes and charges. Het laatste is afhankelijk van de beleggingssoort en het land waar de onderliggende belegging genoteerd is.

Kosten 2021 per Beleggingscategorie

	Gemiddeld Belegd vermogen	Gemiddelde allocatie	Beheer Kosten	Beheer Kosten in % van gem allocatie	Transactie Kosten	Transactie Kosten in % van gem allocatie	Rendement
Aandelen	109.485	59,0%	315	0,29%	167	0,15%	16,37%
Convertibles	16.931	9,1%	137	0,81%	30	0,18%	0,43%
Vastrentende waarden	59.115	31,9%	342	0,58%	219	0,37%	0,61%
Cash en Overige beleggingen	31	0,0%	-	-	-	-	
Totalen	185.562	100,0%	794	0,43%	416	0,22%	

Wanneer gekeken wordt naar de kosten per beleggingscategorie, valt op dat de beheer- of vermogenskosten voor de convertibles en vastrentende waarden relatief hoog zijn gemeten naar de verhouding ten opzichte van de allocatie. Waar de vastrentende waarden in de transactie kosten relatief hoog zijn, is te zien dat deze voor aandelen en convertibles deze lager zijn. Als dan vervolgens het rendement hierbij in ogenschouw wordt genomen wordt, springen de aandelen er positief uit. Wat hier nog bij op te merken valt is dat onder de rendementsportefeuille ook de LDI fondsen vallen. Wanneer deze buiten beschouwing worden gelaten, dan komen de beheer kosten op € 258 met een percentage ten opzichte van de gemiddelde allocatie van 43,60%. Transactie kosten voor LDI fondsen zijn naar verhouding minimaal (0,02% ten opzichte van de gemiddelde allocatie).

Het totaal van de beide kostensoorten, vast en variabel, wordt de Total Cost of Ownership (TCO) genoemd. De Pensioenfederatie heeft daarover in februari 2016 een update van haar document 'Aanbevelingen Uitvoeringskosten' uitgebracht. Desalniettemin dient de lezer zich er echter van bewust te zijn dat er in internationale context nog geen eenduidige definitie van TCO bestaat.

De periodieke 'vaste' kosten zoals managementvergoeding en service fees zijn ten aanzien van het mandaat gebaseerd op de vermogensbeheerovereenkomst en ten aanzien van beleggingen in beleggingsfondsen op de juridische documentatie van de betreffende beleggingsfondsen. Ten aanzien van beleggingsfondsen is als vertrekpunt gebruik gemaakt van de TCO zoals die in de Essentiële Beleggersinformatie (verkort prospectus) is gerapporteerd door de fondsbeheerder. De variabele kosten binnen, op basis van discretionaire mandaten, beheerde portefeuilles en/of op het door het 'look-through' principe verkregen informatie uit de BNP Paribas (BNPP) beleggingsfondsen worden gebaseerd op de werkelijke transactievolumes gedurende het jaar exclusief administratieve boekingen, eventuele in-kind leveringen, dubbelstellingen, etc.

De hierboven beschreven werkwijze geeft een goed zicht op de integrale beleggingskosten los van het feit of deze kosten 'geboekt' zijn of niet.

Daar waar mogelijk probeert onze vermogensbeheerder door haar inkoopkracht om de vaste kosten in beleggingsfondsen te reduceren door een korting te krijgen op de management fee van de aanbieder. Doordat wij relatief veel in actief beheerde beleggingsfondsen hebben belegd zijn deze kosten relatief hoog vergeleken met andere pensioenfondsen.

Wij betalen een vaste vergoeding aan vermogensbeheerder BNP Paribas Investment Partners. De vermogensbeheerder heeft een fixed fee ontvangen van € 180 duizend exclusief BTW op jaarbasis. De dienstverlening die we hiervoor ontvangen van BNP Paribas Investment Partners bestaat uit:

- a. Uitvoeren van het overall portefeuillebeheer (tactische asset allocatie, selecteren en monitoren externe managers, etc.) zoals vastgelegd in het beleggingsmandaat.
- b. Het gevraagd en ongevraagd adviseren van de beleggingsadviescommissie op elk denkbaar onderdeel van de beleggingsportefeuille (strategische asset allocatie, actief/passief beheer, rentehedge, etc.).
- c. Het leveren van managementrapportages, risicorapportages, look-through rapportages, DNB- en administratieve rapportages.
- d. Op kwartaalbasis participeren in de vergaderingen van de beleggingsadviescommissie.

3. Risicoparagraaf

Het bestuur heeft het beleid met betrekking tot integraal risicomanagement (hierna: IRM) vastgelegd. Het doel van IRM is om bij te dragen aan de realisatie van de strategische doelstellingen van het fonds. Het document geeft weer hoe het fonds het beleid op het gebied van IRM heeft vormgegeven. Het IRM-beleid is het beleidskader voor de toepassing en toetsing van de beleidsvorming en –uitvoering. Dit gebeurt op strategisch en operationeel niveau.

Jaarlijks stelt het bestuur de risicohouding vast, of als er een wijziging van missie, visie en/of strategie plaatsvindt. Daarbij hanteert het bestuur de 5-punts-schaal conform het RAVC®-model (Risk Appetite Value Chain model®). In een apart deel worden de risico's ten aanzien van de mogelijke liquidatie toegelicht en de stappen die het fonds daarin genomen heeft.

Het fonds hanteert, naast een algehele risicohouding voor het bestuur, vier domeinen waarvoor de risicohouding wordt vastgesteld, namelijk: Besturingsfilosofie, Reputatiemanagement, Producten & Uitbesteding en Kapitaalmanagement. In januari 2022 heeft het bestuur haar risicohouding geactualiseerd. De risicohouding van het bestuur varieert afhankelijk van het risicodomein van Nul (1) tot Gebalanceerd (3) / Opportuun (4) en Gemaximeerd (5). De risicohouding van het bestuur in zijn geheel kan als Kritisch (2) worden gedefinieerd. Bij voorkeur neemt het bestuur geen risico. Indien het nemen van risico bij kan dragen aan het behalen van de doelstellingen van het fonds, is het bestuur bereid het nemen van meer risico in de besluitvorming te overwegen. De risicobereidheid heeft het afgelopen jaar een paar kleine aanpassingen gekend. Met betrekking tot de mogelijke liquidatie is een aanpassing doorgevoerd om niet meer risico te gaan lopen op het onderdeel kapitaalmanagement. Verder zijn er geen substantiële wijzigingen doorgevoerd.

Het bestuur stelt minimaal eens per 3 jaar of bij grote wijzigingen van haar missie, visie en strategie de strategische doelstellingen vast. Het bestuur toetst jaarlijks de noodzaak om de strategische doelstellingen bij te stellen, of zoveel eerder bij een risicotrigger.

Daarnaast valideert het bestuur jaarlijks haar risicobereidheid in relatie tot de risicohouding en doelstellingen. De risicobereidheid is uitgedrukt in risicobereidheidsprincipes. De strategische doelstellingen en risicobereidheidsprincipes van het fonds vormen de kaders waarbinnen de strategische en operationele risicomanagementcycli worden ingericht en uitgevoerd.

Het bestuur heeft de volgende strategische risico's gedefinieerd:

Strategische risico's	
1	Het risico dat de dekingsgraad niet het niveau bereikt om de ambitie om opgebouwde aanspraken in voldoende mate te realiseren.
2	Het niet (volledig) kunnen voldoen aan alle governance vereisten, zoals de bezetting van de fondsorganen, door toenemende geschiktheidseisen in combinatie met de beschikbaarheid van potentiële kandidaten uit de krimpende populatie.
3	De concentratie van kennis over bepaalde (deel)gebieden bij bestuursleden en de kans dat dat wegvalt als de betreffende bestuursleden hun termijn niet verlengen.
4	Het risico dat de werkgever de uitvoeringsovereenkomst opzegt.
5	Het risico dat het bestuur in relatief korte tijd meerdere keren een beroep doet op de bijstortingsverplichting van de werkgever uit hoofde van de uitvoeringsovereenkomst.
6	De aanhoudend lage rente en/of rendement waardoor het fonds niet binnen de wettelijke termijn voldoende herstelt en de aanspraken moet korten.
7	De beperkte beschikbare capaciteit van het bestuur waardoor het niet toekomt aan omvangrijkere / diepgaande werkzaamheden die het bestuur zeer wenselijk acht (onderzoek naar een passende administrateur, vermogensbeheerder).
8	Het wegvallen van de bestuursondersteuning met discontinuïteit en het wegvallen van kennis tot gevolg.
9	DNB eist liquidatie en CWO van SPAN als kwetsbaar fonds op een financieel ongunstig moment.

Periodiek voert het fonds een Eigen Risicobeoordeling (ERB) uit. De ERB is een proces dat uitmondt in een document dat een beschrijving geeft van het risicoprofiel van het fonds, een beoordeling van de financieringsbehoeften en een beoordeling van de risico's rondom indexatie.

De ERB zal minimaal eens in de 3 jaar worden uitgevoerd en opgesteld, tenzij er sprake is van een strategische risicotrigger. De frequentie van 3 jaar sluit aan bij de frequentie waarmee het fonds een ALM-studie uitvoert op basis waarvan het strategisch beleid wordt bepaald. De totstandkoming van de ERB is gebaseerd op het ERB-beleid dat door het bestuur is vastgesteld.

De uitgevoerde ERB betreft een partiële ERB, welke is afgestemd op de verwachte beperkte duur van SPAN en de beoogde liquidatie door CWO, naar verwachting uiterlijk per 31-12-2022. Deze ERB past in het risicomanagement framework van SPAN naar het oordeel van de sleutelfunctiehouder risicobeheer.

De volgende stappen zijn doorlopen om te komen tot de ERB:

Stap 1: Strategische beleidscyclus: strategische doelstellingen en risicohouding van het fonds zijn vastgesteld.

Stap 2: Scenario denken: Identificeren van scenario's die strategische doelstellingen bedreigen, materiele risico's en de wijze waarop deze zich manifesteren.

Stap 3: Impactanalyse: Kwantitatieve en kwalitatieve impact benoemd en het afzetten van het gewenste risico ten opzichte van het feitelijke risico.

Stap 4: Beoordeling risicobeheer: de beoordeling van de effectiviteit en doelmatigheid van de beheersmaatregelen en het risicobeheer als zodanig zijn in een externe audit getoetst door een onafhankelijk auditor.

De uitkomsten van deze stappen zijn in het document ERB vastgelegd en in juli 2021 door het bestuur vastgesteld.

De operationele risico's zijn de risico's die het nakomen van de operationele doelstellingen in de weg staan. Op jaarlijkse basis worden deze minimaal twee keer geëvalueerd d.m.v. een risicoanalyse. Alle risico's zijn in hoofdlijnen vastgelegd in een apart document. In 2021 zijn deze risico's op hun voortgang verder besproken in bestuursvergaderingen en als zodanig vastgelegd in de notulen.

Onderstaand treft u een nadere toelichting aan op de voornaamste risico's volgens FIRM, die door het bestuur zijn onderkend, evenals het beleid van het bestuur voor het mitigeren van de risico's:

- Financiële Risico's
 - Matching-/Renterisico
 - Marktrisico
 - Kredietrisico
 - Tegenpartijrisico
 - Verzekeringstechnisch risico
- Niet Financiële Risico's
 - Omgevingsrisico
 - Operationeel risico
 - Uitbestedingsrisico
 - IT-risico
 - Integriteitsrisico
 - Juridisch risico

Thematische risicoanalyses

Het bestuur van het fonds voert periodiek risicoanalyses uit op specifieke thema's. Bij de bepaling van de thema's en de frequentie laat het fonds zich leiden door haar initiële risico-inschatting en/of de vereisten uit wet en regelgeving. Ook voor de thematische risicoanalyses geldt dat deze worden uitgevoerd door de gehele procesketen van het fonds. Het fonds wil jaarlijks minimaal 1 thematische risicoanalyse uitvoeren.

Het fonds onderscheidt ten minste de volgende thematische risico analyses:

- De Systematische integriteitsrisicoanalyse (SIRA).
- IT – en cybersecurity risicoanalyse.
- Uitbesteding.

Eind 2019 heeft het fonds opdracht gegeven voor de uitvoering van een SIRA. Hierbij zijn 13 integriteitsrisico's beoordeeld op hun bruto en netto risico. Dit houdt in dat, per risico, het bruto risico wordt ingeschat dat het risico zich voor kan doen als ook het netto risico rekening houdend met de mitigerende beheermaatregelen. Ieder pensioenfonds wordt geacht om jaarlijks de SIRA uit te voeren of te herijken. In 2020 was herijkt om te beoordelen of de SIRA, gegeven de omstandigheden van het fonds en omgeving, kon worden gehandhaafd. In december 2021 is de SIRA opnieuw formeel vastgesteld.

Een aantal aanvullende mitigerende maatregelen zijn hierbij benoemd:

- Het consensusmodel ten aanzien van de besluitvorming nader benoemd bij de belangenverstrengeling;
- Het verbeteren van de beheersing van cybercrime risico door monitoring van kwartaalrapportages;
- Het consensusmodel in de besluitvorming bij corruptie.

In 2020 is een informatiebeveiligingsonderzoek gestart door de DNB. Dit onderzoek liep gedurende het gehele afgelopen jaar, en werd gevolgd door het bestuur aan de hand van de voortgangsrapportages. Het onderzoek zelf wordt niet gepubliceerd maar zal in de ISAE's tot uiting komen (zie ook onder uitbestedingsrisico). De ISAE rapporten en het verbeterplan van de DNB zullen door het fonds ingezet worden om vervolgstappen te definiëren. Per einde van het boekjaar was het onderzoek nog niet afgerond, echter heeft RiskCo inmiddels aan de DNB gerapporteerd dat met het uitbrengen van diverse ISAE's het optimalisatieproject is afgerond.

Keten-risicoanalyse

Voor de identificatie van de operationele risico's voert het fonds een keten-risicoanalyse uit op de voornaamste procesketen. Gezien de eindverantwoordelijkheid van het fonds voor de integere en beheerste bedrijfsvoering van de activiteiten van het fonds, ongeacht of deze zijn uitbesteed, voert het fonds deze integraal uit.

Bij de identificatie en definiëring van de risico's beschrijft het fonds de risico's zo specifiek mogelijk in termen van oorzaak, onzekerheid en gevolg en de beheersmaatregelen om het netto risico te mitigeren. Om vast te stellen of het fonds 'In Control' is wordt periodiek getoetst of de beheersing van de risico's zodanig effectief is dat het risico binnen de risicobereidheid blijft.

Financiële Risico's

Matching-/Renterisico

Het Matching-/Renterisico is het risico als gevolg van onvoldoende afstemming van activa en passiva op het gebied van rente, valuta, inflatie en liquiditeit.

Het fonds heeft een langetermijnvisie op het matching-/renterisico. Door het fonds wordt dit risico als een van de drie grootste netto risico's beoordeeld.

- Het bestuur heeft bewust gekozen om het renterisico slechts gedeeltelijk af te dekken door te beleggen in LDI-fondsen. Gezien de lage rente en de verwachting dat op langere termijn de beleggingen herstel zullen laten zien, is het geld aangewend voor het verkrijgen van rendement in plaats van het afdekken van risico. Bij de dalende rente was er geen mogelijkheid voor het bestuur om meer in te stappen vanwege de indexatieambitie. Het bestuur monitort en bespreekt het risico, en evt. acties, maandelijks op de bestuursvergadering. De renteaanpak wordt maandelijks geëvalueerd op de bestuursvergadering. Omdat de rente stabiel laag is, is het risico niet verder toegenomen. Het risico wordt door het fonds toch als aanzienlijk ingeschat, zowel op kans als impact.
- Het fonds belegt ongeveer een derde in niet-Euro valuta, en loopt daarmee een valutarisico. Het bestuur heeft besloten het valutarisico niet af te dekken, vanwege de beheersing van de Investment Manager van aanwezige risico's, de verwachte uitmiddeling op lange termijn, het verbonden kostenaspect en de verwachting dat de afdekking van het valutarisico geen extra rendement oplevert voor het fonds. Hierdoor acht het fonds het risico hiervan beperkt. Hoewel de kans als aanzienlijk wordt ingeschat, is de impact als matig beoordeeld.
- Het inflatierisico neemt behoorlijk toe; de verwachting is dat stijgende inflatie nog wel een langere periode gaat aanhouden en in elk geval heel 2022. De aanname is tot op heden geweest dat als de inflatie omhoog gaat, ook de rente stijgt. Het is de vraag hoe hoog de correlatie tussen beide is, nu deze correlatie minder sterk blijkt te zijn geweest in de afgelopen periode. Het inflatierisico is daarmee toegenomen en dit risico is aangepast qua bruto risico. De kans dat we aan de verplichtingen niet meer kunnen voldoen is niet toegenomen. De kans dat we niet meer aan onze doelstellingen kunnen voldoen is wel hoger geworden.
- Het liquiditeitsrisico is niet groot, en per kwartaal wordt er een liquiditeitsoverzicht gemaakt. Alle beleggingen vinden plaats in liquide markten en er zijn verder geen beleggingen in producten die een liquiditeitsbeslag vragen zoals swaps en valutatermijncontracten. Het bestuur maakt per kwartaal een liquiditeitsoverzicht. Bovendien heeft het fonds een stand-by kredietfaciliteit van € 250 duizend waarmee het risico verder wordt beperkt.

Marktrisico

Marktrisico is het risico als gevolg van blootstaan aan wijzigingen in marktprijzen van financiële instrumenten binnen de beleggingsportefeuille. Wijzigingen in marktomstandigheden hebben altijd directe invloed op het beleggingsresultaat, omdat alle beleggingen worden gewaardeerd op reële waarde waarbij wijzigingen onmiddellijk worden verwerkt in het saldo van baten en lasten. Diversificatie van de portefeuille door beleggingen in fondsen en spreiding over meerdere fondsen dempt het marktrisico. Het fonds belegt in meerdere fondsen met regio-spreiding en valuta-spreiding.

Het fonds verwacht voor het marktrisico te worden beloond in de vorm van een extra rendement. Het marktrisico vormt daarmee voor het fonds een belangrijke bron om zijn (voorwaardelijke) indexatieambities te kunnen realiseren. Het fonds beheerst het marktrisico, de prijsvolatiliteit, doordat het fonds een beleggingsadviescommissie (intern) heeft die de markt trackt en bestuur adviseert, externe consultants raadpleegt indien gewenst en doordat het fonds belegt in beleggingsfondsen en niet rechtstreeks in vastgoed, aandelen of complexe producten. Hiernaast past de vermogensbeheerder in principe automatische rebalancing toe zodra bandbreedte wordt overschreden op fondsniveau. Het bestuur geeft opdracht tot verdere rebalancing na advies van de beleggingsadviescommissie. Verder wordt elke 3 maanden de stresstest gereviewed.

Het fonds belegt alleen in liquide fondsen en de LDI kan binnen 1 week verkocht worden. Hiermee mitigeert het fonds de kans en impact van de marktliquiditeit. Door de diversificatie met regio- en valutaspreiding van de fondsen acht het fonds het concentratie- en correlatierisico beperkt. Bovendien wordt de performance van de vermogensbeheerder maandelijks geëvalueerd en vindt er overleg plaats met de vermogensbeheerder op kwartaalbasis.

De in 2020 uitgevoerde ALM-studie heeft een bevestiging gegeven van de gehanteerde risicohouding en uitgangspunten. Het doel van de ALM-studie was om de strategische beleggingsmix op hoofdlijnen vast te stellen. Verder is onderzoek gedaan naar de verhouding zakelijke waarden / vastrentende waarden binnen de returnportefeuille, overeenkomstig het huidige beleid (floatingallocatie naar matchingportefeuille).

Inzicht in het hanteren van een vaste verhouding matching-/ returnportefeuille en in de resultaten als de huidige kortingsmaatregel (alleen korten als de dekkingsgraad lager is dan 90%) wordt voortgezet, behoorden ook tot de analyse.

Uitgangspunten van de ALM-studie waren dat als startdatum de economische situatie per 30 juni 2020 is gehanteerd. De toen geldende actuele dekkingsgraad bedroeg 95,7% op UFR-basis. De 20-jaars rente per 30 juni 2020 was gelijk aan 0,058%.

Op basis van de resultaten van het huidige beleid (nulmeting) kon geconcludeerd dat de kortingen de komende jaren naar verwachting beperkt zullen zijn. Dit is mede het gevolg van de jaarlijkse bijstortingsverplichting van AT&T aan het pensioenfonds. De hoogte van de bijstorting kan aanzienlijk zijn: in slecht weer scenario's bedraagt de jaarlijkse bijstorting (veel) meer dan EUR 10 mln. De MVEV korting over 5 jaar kan oplopen tot ruim 8%. Naar verwachting behaalt het fonds een jaarlijks overrendement van circa 2,5%.

Daartegenover staat een dekkingsgraadverlies vanwege de dalende rente en (stapsgewijze) implementatie van de nieuwe UFR-methodiek. Bij directe implementatie van de nieuwe UFR zou een groot deel van de gespreide inwerking al in het eerste jaar zijn impact hebben op de financiële situatie van het pensioenfonds.

Er zijn verschillende varianten op het beleggingsbeleid doorgerekend, zoals varianten op renteafdekking, varianten op zakelijke/vastrentende waarden, combinaties hiervan en varianten met vaste matching/returnverhouding.

Hiernaast zijn varianten in de resultaten als de huidige kortingsmaatregel (alleen korten als de dekkingsgraad lager is dan 90%) wordt voortgezet, doorgerekend.

Conclusie is dat bij de varianten in de renteafdekking de verschillen zeer klein zijn. In het algemeen is geconstateerd dat er geen consequent en substantieel betere variant voor de renteafdekking is.

Bij de varianten zakelijke waarden / vastrentende waarden binnen de return portefeuille blijkt op korte termijn (vrijwel) geen verschil in pensioenresultaat, omdat er (vrijwel) geen toeslag wordt verleend. Op lange termijn zijn de verschillen groter; een hogere (lagere) allocatie naar zakelijke waarden leidt logischerwijs tot betere resultaten in de mediaan, omdat meer (minder) risico wordt genomen. De kans op een dekkingsgraad lager dan 90% neemt echter slechts minimaal toe (1%).

De varianten zakelijke waarden / vastrentende waarden binnen de return portefeuille én renteafdekking geven vergelijkbare of betere resultaten in de deterministische scenario's als het huidige beleid, maar presteren wel slechter in het stagflatie en Lock down scenario. En in de stochastische analyse tot een hogere mediaan en slecht weer dekkingsgraad, toeslagresultaat en pensioenresultaat, terwijl de kans op rechtenkorting en bijstorting iets afneemt.

De gevoeligheidsanalyse met betrekking tot vaste verhouding matching/returnportefeuille heeft laten zien dat dit leidt niet tot substantieel en consequent andere resultaten. Een variant met een hogere allocatie naar de return portefeuille lijkt tot iets betere resultaten te leiden, met namen met betrekking tot toeslagresultaat en mediane dekkingsgraad.

De analyse bij korten tot 90% toont dat in het meest negatieve scenario pensioenresultaat en toeslagresultaat flink lager liggen. Bij de overige scenario's hoeft er niet gekort te worden en is op de getoonde maatstaven geen verschil waar te nemen tussen wel/niet hanteren van de regeling om tot 90% te korten.

De algehele conclusie is dat alle gekozen en doorgerekende variaties niet leiden tot grote verschillen in uitkomst. De resultaten uit de ALM-studie geven geen aanleiding om op korte termijn wijzigingen door te voeren. Het huidige beleggingsbeleid van het fonds voldoet.

In verband echter met de mogelijke liquidatie is de beleggingshorizon teruggebracht tot een jaar. Hierna is ook nog wel sprake van doorbeleggen maar dan mogelijk wel in een ander vehikel.

Kredietrisico

Kredietrisico is het risico dat creditspreads wijzigen en daarmee de waarde van beleggingen waarvoor sprake is van kredietrisico, zoals bedrijfsobligaties of gestructureerde producten.

Minimaal op kwartaalbasis wordt het bestuur via de vermogensbeheerder geïnformeerd over de feitelijke rating verdeling. De debiteurenverdeling worden op kwartaalbasis gerapporteerd door de vermogensbeheerder.

- Op kwartaalbasis wordt het bestuur geïnformeerd over het actuele vereist eigen vermogen specifiek voor kredietrisico (S5) ten opzichte van het strategische vereist eigen vermogen aangaande dit onderdeel.
- In de reguliere kwartaalrapportage van de vermogensbeheerder wordt daarnaast de ontwikkeling in het kredietrisico van landen, investment en high yield bedrijfsleningen en Emerging market debt getoond.

Tegenpartijrisico

Kredietrisico is het risico dat een tegenpartij verplichtingen niet kan nakomen. Kredietrisico dat wordt gelopen op de verschillende beleggingsmarkten waarin het pensioenfonds actief is, is beperkt, omdat er alleen wordt belegd in beursgenoteerde beleggingsfondsen. Vanwege het feit dat volledig in fondsen is belegd, heeft het pensioenfonds geen actief beleid in verband met het kredietrisico.

De premienota's voor kosten plus opslag worden op tijd gestuurd en er wordt gecontroleerd of deze voldaan zijn. De waarschijnlijkheid op default bij werkgever wordt niet groot geacht, en indien deze zou optreden, kan en moet het fonds de regeling in lijn brengen met de door werkgever dan wel of niet betaalde premie. Hiernaast wordt de betaling van de rekeningen door de werkgever nauw gemonitord.

Volgens opgave van de actuaris is per Q4 2021 de bijdrage van het kredietrisico aan het VEV 6,5%. Dat is een lichte stijging ten opzichte Q3 2021 (6,4%). Het bestuur stelt vast dat de uitgangspunten van het standaardmodel voldoende aansluiten bij het risicoprofiel van het pensioenfonds.

Het risico van een bank default wordt als laag ingeschat door saldo bij banken minimaal te houden. Verder heeft het fonds nog saldi staan op de bankrekeningen bij CACEIS en ABNAMRO. Gezien de hoogte van deze saldi acht het bestuur het risico hiervan gering.

Verzekeringstechnische risico's

Onder verzekeringstechnisch risico wordt verstaan het risico dat uitkeringen niet gefinancierd kunnen worden als gevolg van onjuiste of onvoldedige aannames en grondslagen.

Het belangrijkste actuariële risico van het fonds is het langlevens risico (het risico dat deelnemers langer blijven leven dan gemiddeld verondersteld wordt bij de bepaling van de technische voorzieningen). Als gevolg hiervan is dan de pensioenvermogensopbouw niet toereikend voor de uitkering van de pensioenverplichting.

Bij de bepaling van de actuariële uitgangspunten wordt rekening gehouden met de voorzienbare trend in overlevingskansen. Voor mannen en vrouwen worden de sterftekansen ontleend aan de AG-prognosetafel AG 2020. De AG-overlevingstafels worden een maal per 2 jaar geüpdatet.

Omdat deze tafel gebaseerd is op de bevolkingssterfte, is daarbij nog een correctie gemaakt op basis van specifieke karakteristieken van het fonds met betrekking tot de deelnemerspopulatie om zo te komen tot voor het fonds prudente verzekeringstechnische grondslagen.

De uitruiltabellen, zoals gepubliceerd in het AT&T Pensioenreglement zijn gebaseerd op de AG-prognosetafels AG 2020, met dezelfde sterftekanscorrectie als bij de voorziening, sekseneutraal gemaakt met de verhouding Mannen/Vrouwen 90/10.

De technische voorziening is gebaseerd op de volgende actuariële grondslagen en veronderstellingen:

- De technische voorzieningen worden berekend op basis van de rentetermijnstructuur, zoals maandelijks wordt gepubliceerd door De Nederlandsche Bank.
- De overlijdenskansen zijn ontleend aan de prognosetafels AG 2020.
- De ervaringssterfte is vastgesteld op basis van de specifieke karakteristieken van deelnemerspopulatie van het fonds en zijn inkomensafhankelijk gemaakt.
- De technische voorziening van het nabestaandenpensioen is vastgesteld op het onbepaalde partnersysteem. Na de pensioendatum wordt de voorziening vastgesteld op basis van het bepaalde partnersysteem.
- Gehuwdheidsfrequenties: vóór de pensioenleeftijd (65 jaar) wordt uitgegaan van cijfers van het CBS 2016, inclusief samenwonend.
- Leeftijdsverschil man – vrouw: 3 jaar, waarbij man ouder dan vrouw aangehouden wordt.
- Vaststelling leeftijd: De leeftijden worden in maanden en jaren nauwkeurig bepaald.
- Voor de kosten wordt uitgegaan van 2% excassokosten plus € 1.155 duizend (einde 2021).

Het risico op arbeidsongeschiktheid is niet meer van toepassing op het fonds omdat de regeling per 2014 gesloten is.

Catastrofes/calamiteiten hebben veel impact maar de kans dat dit zich voordoet wordt relatief laag geacht. Meer deelnemers werken gespreid en steeds meer vanuit huis. Pensioenadministratie en vermogensbeheer zijn uitbesteed en niet alle afhankelijk van pensioenbestuur/medewerkers.

Niet Financiële Risico's

Omgevingsrisico

Onder omgevingsrisico wordt verstaan het risico als gevolg van veranderingen op het gebied van concurrentieverhoudingen, belanghebbenden, reputatie en ondernemingsklimaat. Dit is het derde en grootste risico dat door het fonds als zodanig beoordeeld wordt.

Veranderingen in wetgeving kunnen een risico vormen maar de impact zal in vele gevallen niet beperkt zijn tot enkel het pensioenfonds maar leidend tot een veranderend pensioenklimaat in geheel Nederland (zoals de verhoging van de pensioenleeftijd). Doordat het fonds een gesloten fonds is, hebben sommige veranderingen in wetgeving een mindere impact.

Veranderingen in "governance" (commissies, rapportages naar toezichthouders, toezicht, analyses en studies, met de daar bijbehorende proces- en systeemaanpassingen etc.) trekken relatief een grote wissel op tijd en budget voor een klein slapend pensioenfonds en vormen daarmee een relatief groot risico. Het bestuur houdt zich op de hoogte van veranderingen in wet- en regelgeving (bijgestaan door externen), en zorgt ervoor te voldoen aan de minimale eisen. Vanuit kosten oogpunt, en omdat het fonds relatief klein is, worden prioriteiten, nut en noodzaak wel uitvoerig gewogen. Het risico hiervan wordt als aanzienlijk ingeschat, maar door de inzet van consultants voor uitvoering van een deel van de taken en het actief monitoren van veranderingen door zowel bestuur als bestuursbureau wordt de impact als matig beoordeeld.

Potentiële claims vormen aan de ene kant een relatief groot risico omdat een enkel geval op een klein deelnemersbestand relatief veel impact heeft. Aan de andere kant heeft het pensioenfonds nog nooit een formele klacht ontvangen. Wel onderkent het bestuur dat de kans op klachten toeneemt tijdens een liquidatietraject. Indien besloten wordt om te liquideren zal dit meegenomen worden in het communicatieplan. Het bestuur/administratie is vroegtijdig betrokken bij eventuele fouten of omissies die optreden. Verder heeft het bestuur een aansprakelijkheidsverzekering, draagt het zorg voor heldere documentatie over het besluitvormingsproces en heeft het een kleine afstand tot individuele deelnemers.

Het risico op reputatieschade wordt door het fonds bewaakt door regelmatig over de actuele situatie te communiceren met deelnemers (nieuwsbrieven, website), volgt het de uitvoering van het communicatieplan, en laat het zich beoordelen door een visitatiecommissie. De reputatieschade is ook een aandachtspunt in een eventueel liquidatietraject.

Daarnaast geldt dat ook zonder liquidatie veel aandacht aan de communicatie besteed moet worden.

Operationele risico's

Operationeel risico is het risico samenhangend met ondoelmatige of onvoldoende doeltreffende procesinrichting en procesuitvoering. Dit risico wordt gemitigeerd door het documenteren van de processen, het identificeren van de bij de uitvoering van die processen optredende risico's evenals van de met het oog daarop getroffen beheersmaatregelen.

Bij het fonds is geen sprake van structurele gegevensverwerking. Zo doet het fonds zelf geen rechtstreekse betalingen en kunnen deze ook niet door het fonds verricht worden. Van dubbelfuncties is bij het fonds geen sprake. Verder worden processen regelmatig bijgesteld en verbeterd, ontvangt het jaarlijks een ISAE-verklaring van haar uitvoerder, waarmee er tevens kwartaal overleggen plaatsvinden. Naast de SLA-rapportage en mutatieoverzichten heeft er in 2019 een controle plaatsgevonden met betrekking tot de correctheid van alle gegevens. De kans op het risico dat de doelmatigheid en doeltreffendheid van het verwerkingsproces wordt beïnvloed, wordt beperkt ingeschat. Het kan echter een aanzienlijke impact hebben op o.a. administratie van gegevens, doorberekening van premies en klantenservice. Bij een eventuele overgang zal een data analyse plaats moeten vinden.

Met de invoering van de AVG-wetgeving heeft het fonds een privacy beleid opgesteld, een privacyverklaring opgenomen op haar website en ook verwerkt in de deelnemerscommunicatie. Privacygevoelige informatie wordt zoveel mogelijk geanoniseerd. Hiermee voldoet het fonds aan de gestelde vereisten in de wet. Dit risico wordt door het fonds als beperkt ingeschat.

Zoals eerder aangeven zijn pensioenadministratie en vermogensbeheer uitbesteed en niet afhankelijk van bestuur of medewerkers. Hierdoor wordt de kans dat het getroffen wordt door een catastrofe als laag ingeschat, hoewel de impact aanzienlijk kan zijn.

Audits 2021

In 2021 zijn drie interne uitgevoerd door InAudit, de externe partij die deze audits voor het fonds verzorgt. De aandachtsgebieden waren Uniform Pensioenoverzicht (UPO's), Vermogensbeheer en Risicomanagement.

In februari is het rapport van InAudit met betrekking tot de UPO's besproken. Uit het rapport kwamen geen bijzonderheden die extra aandacht behoeft. Wel is geconstateerd is dat taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden in de praktijk duidelijk zijn maar niet voldoende zijn vastgelegd. RiskCo heeft de procedure(s) rondom taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden in het UPO-proces vastgelegd naar aanleiding hiervan. De oplevering hiervan wordt gemonitord vanuit SPAN in het kwartaaloverleg met RiskCo.

Juni 2021 heeft InAudit als sleutelfunctiehouder Audit een audit risk management SPAN uitgevoerd. Hierbij waren een vijftal bevindingen geconstateerd. Deze liepen van betere vastlegging van discussies omtrent risicomanagement, het beter definiëren van risicotolerantie grenzen en risico indicatoren, een apart charter opzetten met betrekking tot risicomanagement, het opstellen van een apart overzicht van activiteiten op het gebied van risicomanagement en uniformeren van terminologieën in de verschillende documenten. De tweede aanbeveling wordt in 2023 opgenomen, de overige zijn in 2021 geadresseerd.

InAudit heeft de audit op het vermogensbeheer van SPAN in juli en augustus 2021 uitgevoerd. De algehele conclusie is dat op het gebied van vermogensbeheer vooral de vastlegging op een aantal ondergeschikte punten beter kan. Dit betrof de status van het fonds, keuze van ESG beleid toelichten, explicieter maken van prudent person norm, verduidelijking met betrekking tot ontwikkeling/positie van de fondsen waarin SPAN belegd.

Over de voortgang op de invulling van de aanbevelingen vindt afstemming plaats met de externe auditors.

Uitbestedingsrisico

Onder uitbestedingsrisico wordt verstaan het risico dat de continuïteit, integriteit, kwaliteit of uitkeringscontinuïteit van de uitbestede werkzaamheden wordt geschaad. Voor het fonds houdt het uitbestedingsrisico vooral het risico in dat de externe beheerders, de vermogensbeheerder en de administrateur, niet handelen conform de opgestelde en overeengekomen overeenkomsten en mandaten. Om dit risico te beheersen volgt het fonds de externe partijen aan de hand van rapportages en voortgangsbesprekingen. Vermogensbeheer kan vrijwel direct weggehaald worden bij de huidige uitbestede partij, met name omdat er geen nieuwe aanspraken worden opgebouwd.

In geval van ernstige (IT) calamiteiten bij uitkeringsadministratie, zal een andere afdeling het werk (met enige vertraging) overnemen. Verder is in de eerste helft van 2021 een IT-Cybersecurity assessment voor externen opgestart bij RiskCo. De uitkomsten van de vragenlijst zijn beoordeeld door een Security Compliance Principle van AT&T. Zie ook onder IT risico.

Voorts zijn met de externe uitvoerders overeenkomsten en SLA's gesloten, daarnaast zijn beleggingsrichtlijnen afgesproken en afspraken gemaakt over periodiek af te geven SLA-rapportages en ISAE 3402 type II verklaringen.

In geval van uitbesteding voert het fonds een systematische analyse uit van de risico's die samenhangen met de uitbesteding van activiteiten en processen. Per specifieke uitbesteding wordt de risicobeheersing op logische wijze uitgewerkt aan de hand van drie pijlers, te weten: Kwaliteit, Continuïteit en Integriteit. Verder heeft het fonds de onderstaande risico's gedefinieerd die van belang zijn bij de uitvoering.

- De doelmatigheid en doeltreffendheid van het verwerkingsproces,
- Dat privacy gevoelige gegevens buiten fonds komen,
- De gevoeligheid voor het fonds, dat er processen zijn voor: fraude door werknemers, samenspanning door werknemers met derden, fraude door externen,
- De geleverde kwaliteit van de werkzaamheden niet in overeenstemming zijn met de door fonds gewenste dan wel aan belanghebbenden toegezegde kwaliteitsniveau,
- Dat bij een calamiteit de uitkeringen niet meer doorlopen,
- De continuïteit van bedrijfsprocessen/instelling in gevaar komt als gevolg van het niet beschikbaar zijn van de IT infrastructuur,
- Dat persoonsgegevens verloren raken of onrechtmatig worden bewerkt, leidend tot een inbreuk op de beveiliging van persoonsgegevens,
- Het ontoereikend beheer van ICT-omgeving en -processen.

De betreffende ISAE's zijn hierop beoordeeld.

Het vermogensbeheer van het pensioenfonds is uitbesteed aan BNP Paribas. Van BNP heeft het fonds een ISAE 3402 type II rapport ontvangen over 2021. Het rapport heeft betrekking op de controle op de van toepassing zijnde investment management gerelateerde activiteiten bij de verschillende Legal entiteiten. Deze activiteiten omvatten de volgende diensten met betrekking tot asset management activiteiten ('order initiation, order execution, investment compliance, transaction processing, portfolio monitoring, data administration, third parties monitoring, client reporting'), dealing activiteiten (order execution, data management, reporting) en het management van informatie systemen. Het rapport is gefocust op de controle doelstellingen die relevant zijn voor de financiële verslaglegging door klanten van BNP en haar auditors.

BNP wordt door de grote Amerikaanse kredietbeoordelaars (S&P, Moody's, Fitch) beoordeeld met een A+(stable), Aa3(stable) en AA-(stable), welke onveranderd zijn ten opzichte van het vorige jaar. Hiermee wordt het door het fonds geïdentificeerde continuïteitsrisico voldoende gewaarborgd.

Met betrekking tot het Portfoliomanagement, waarbij orders geïnitieerd door beleggingsteams worden geautoriseerd en vooraf toegewezen en dat orders volledig worden doorgestuurd naar de juiste dealing desk voor uitvoering, zijn geen bevindingen geconstateerd. Dit is in lijn met de risicodefinities die het fonds heeft bepaald.

Verder wordt het portfoliomanagement uitgevoerd volgens gemaakte afspraken, accuraat en tijdig. Ook ten aanzien van derden worden afspraken op een juiste manier uitgevoerd volgens vastgelegde afspraken. Dit geldt tevens voor het proces ten aanzien van het doorvoeren van wijzigingen, ook hier zijn geen afwijkingen geconstateerd. Het gehele rapport wijst erop dat BNP volgens vastgelegde afspraken haar kwaliteit, continuïteit en integriteit op juiste manier uitvoert.

De accountant heeft een positief oordeel gegeven enkele bevindingen geconstateerd. Deze niet van dien aard dat het fonds het nodig acht om hier verder verklaringen over op te vragen bij BNP.

BNP Paribas heeft verder aangegeven dat het beleid van BNPP Asset Management goed aansluit bij de genoemde eisen zoals vastgelegd in het SPAN uitbestedingsbeleid. Door BNPP Asset Management Nederland vindt geen uitbesteding plaats van investment management activiteiten of daaraan verbonden activiteiten aan derde partijen (andere partijen dan groepsvennootschappen).

Aanvullend op de ISAE heeft BNP een Non-Financial Risk report uitgebracht. Ten aanzien van operationeel risico, IT risico, Business Continuity management, outsourcing en integriteit waren er geen bevindingen geconstateerd in het jaar 2021.

De rapportages hebben voor het bestuur verder geen aanleiding gegeven om nadere verklaringen van BNP te vragen als vermogensbeheerder van het fonds.

InAdmin RiskCo heeft een ISAE 3402 rapport geleverd lopend van 16-11-2020 tot 15-11-2021. Het rapport heeft uitsluitend betrekking op het Lifetime systeem en de Defined Benefits administratie. Er is een bridge letter verstrekt voor het Lifetime systeem / Defined Benefits administratie van 16-11-2021 tot 31 december 2021. In de bridge letter wordt door het management aangegeven dat er geen materiële wijzigingen hebben plaatsgevonden noch dat controle doelstellingen niet gehaald zijn.

De door VismaRaet verrichte werkzaamheden worden niet gedekt door deze ISAE 3402, evenals de werkzaamheden van RiskCo IT. InAdmin RiskCo heeft zelf een beoordeling gedaan van VismaRaet verstrekte ISAE rapportage en geconcludeerd dat de reikwijdte van de controle voldoende was, en dat er geen relevante bevindingen zijn geconstateerd.

De DC administratie die RiskCo nu verricht, worden niet beschreven in het ISAE 3402 rapport.

De ondertekende verklaring bevat geen uitsluitingen. Echter in de aanbiedingsbrief onderkent het management dat twee controle bevindingen niet gehaald zijn. Het betreft de aangepaste controledoelstelling met betrekking tot de workflow alsmede de controledoelstelling met betrekking tot Logical Access Applications.

Behalve dat BDO heeft geconstateerd dat er twee controledoelstellingen niet gehaald zijn, is het oordeel positief. In het oordeel wordt wel vermeld dat geen controle is gedaan op sub service organisaties en dat de effectiviteit van de beheersingsmaatregelen van RiskCo afhankelijk is van de beheersingsmaatregelen in die organisaties.

In de ISAE worden door het management de volgende belangrijke gebeurtenissen gedurende het jaren geduid.

- Per 1 augustus 2021 is de afdeling Infrastructuur uitbesteed aan CGI. CGI-services InAdmin RiskCo van de Global Technology Organisation (GTO), met een klant specifiek klantteam.
- Er hebben zich twee incidenten voorgedaan. Een betrof het hanteren van verkeerde factoren waren gebruikt voor deelnemers die eerder of later wilden pensioneren. Correctie zijn uitgevoerd, en risico zijn gemitigeerd door introductie van een aanvullende processtap. Een tweede betrof het missen van een overlijdensbericht van twee deelnemers. Beide zijn gecorrigeerd. De twee incidenten hadden geen betrekking op deelnemers van het fonds.

Gezien de uitgangspunten van het fonds bij uitbestedingen, het oordeel van Deloitte met betrekking tot de ISAE 3402 rapportage, de geconstateerde bevindingen, met daarbij de reacties van het management, ziet het bestuur geen directe aanleiding om hier specifiek over door te vragen. Wel zullen de bevindingen meegenomen worden in de volgende evaluatie.

Hiernaast heeft InAdmin RiskCo een ISAE 3000 type I rapport geleverd per 15 december 2021. Dit rapport heeft tot doel zekerheid te geven aan alle klanten van InAdmin RiskCo, die gebruik maken van de toepassingen van InAdmin RiskCo die draaien op de MVDC (Modern Virtual Data Center). Per 1 augustus 2021 is het (beheer van) IT Infrastructuur (systemen en applicaties) uitbesteed aan CGI. Het beheer van bedrijfsapplicaties blijft echter binnen InAdmin RiskCo. InAdmin RiskCo blijft verantwoordelijk voor de kwaliteit van de activiteiten met betrekking tot de IT-infrastructuur systemen en toepassingen. De technische en operationele controles worden voor een groot deel uitgevoerd door CGI. De verantwoordingsinformatie van CGI wordt gemonitord door InAdmin RiskCo; CGI levert een ISAE 3402 type II-rapport over hun processen naast maandelijkse Service Level-rapporten en andere verantwoording informatie.

In de management letter wordt bevestigd dat in een behoorlijk aantal gevallen binnen InAdmin RiskCo de controle mechanismen niet correct waren ontworpen noch ge-implementeerd. Een veelheid aan risico's is geïdentificeerd en geconstateerd is dat de controle mechanismen niet functioneren.

De auditor BDO stelt dat vijf controles zoals beschreven zijn niet op de juiste wijze zijn ontworpen, en dat vijftien controles zoals beschreven zijn niet op passende wijze zijn uitgevoerd.

In november 2020 heeft DNB een rapport opgeleverd met betrekking tot de Informatie Beveiliging (IB) bij InAdmin RiskCo. DNB concludeerde op grond van haar onderzoek dat InAdmin de risico's op het gebied van informatiebeveiliging en cybersecurity structureel onvoldoende beheerst. Hiermee voldoet InAdmin voor dit onderdeel niet aan de verwachtingen van een integere en beheerste bedrijfsvoering, en daarmee aan de kwaliteitsverwachtingen van het fonds. DNB beoordeelt deze situatie als zorgelijk. Formeel zijn de betrokken fondsen, en daarmee ook SPAN, niet in control. Gezien het aantal betrokken fondsen, heeft de DNB het voortouw genomen in de vervolgstappen, en is er geen noodzaak voor individuele fondsen om een in gebreke proces te starten of opvolging te geven aan de IB bevindingen.

InAdmin RiskCo heeft aan de DNB gerapporteerd dat in de ISAE 3000 type I de Controls in opzet en bestaan zijn beschreven. De Controls in de betreffende ISAE rapportages zijn op elkaar afgestemd, waarbij zorgvuldig is gelet op de aansluiting van de Controls die in het kader van het DNB-normenkader zijn vereist. InAdmin RiskCo geeft aan dat het optimalisatieproject daarmee afgerond zal zijn.

Periodiek ontvangt SPAN van RiskCo een risicomanagementrapportage en bijbehorende toelichting in de vorm van een presentatie. Deze rapportage bevat informatie over de voortgang in de opzet en uitrol van de controlemechanismen bij RiskCo. Het SPAN bestuur neemt kennis van de deze periodieke risicorapportage en bespreekt de bevindingen in de bestuursvergadering.

Een Cyber Security Officer (CSO) expert binnen AT&T heeft meegekeken naar de ISAE's van RiskCo. Het advies van de betreffende CSO aan fonds was om de ISAE rapportages en het verbeterplan voor DNB in te zetten voor de bewaking en verbeteringen. De betrokken partijen, DNB en auditors, zijn in de positie om de veiligheidsaspecten te beoordelen en monitoren.

Het management erkent alle bevindingen en heeft per bevinding een actie gedefinieerd, die lopen van een gedocumenteerde vastlegging tot het uitvoeren van controles.

De procesbeschrijvingen, en de daarbij geconstateerde bevindingen zijn van belang voor het fonds vanwege de kwaliteit van uitvoering. Het fonds zal de verdere uitvoering van de bevindingen nauw volgen en opvolgen zodra deze niet tot een gewenste resultaat gaan leiden.

Van CACEIS heeft het bestuur tevens een ISAE 3402 type II rapport ontvangen. De rapportage heeft betrekking op geheel voor 1 oktober 2020 – 30 september 2021, CEP en depositaris voor de periode van 1 mei 2021 tot 30 september 2021. Hiernaast is een Bridge Letter verstrekt voor het vierde kwartaal van 2021.

Aan de hand van dit rapport kan het bestuur een oordeel vellen over de kwaliteit van de CACEIS als bewaarnemers van de effecten van SPAN en krijgt het inzicht in de punten waarvan CACEIS zelf van mening is dat deze verbeterd moeten worden. Ook blijkt uit deze rapportage welke punten goed worden uitgevoerd door CACEIS.

Het rapport beschrijft het controlebeleid en de controleprocedures met betrekking tot het transactieproces uitgevoerd voor de klanten van CACEIS Bank, Netherlands Branch uitgevoerd door de CACEIS Groep.

Het rapport heeft uitsluitend betrekking op de volgende diensten: Global and Cross-Asset Market Solutions, Middle-Office, Custody & cash services, Asset Administration & Accounting, Portfolio administration (Institutional accounting) en Reporting. Met andere woorden, de diensten voor de transacties in en bewaarneming van effecten.

Daarmee omvat de rapportage alle voor SPAN door Caceis verrichte activiteiten. Met betrekking tot de CACEIS dient vermeld te worden dat het fonds niet in individuele beleggingen participeert maar slechts in fondsen. Hiermee wordt het voornaamste risico gemitigeerd.

De afhankelijkheid van de CACEIS wordt door het fonds als beperkt ingeschat. Het bestuur heeft verder kennisgenomen van de bevindingen van het ISAE 3402 rapport.

De geconstateerde bevindingen zijn, gezien de risico's door het fonds gedefinieerd, het oordeel van de auditor in de ISAE 3402 rapportage en de reactie van het management, niet van dien aard zodanig dat het bestuur verdere actie hierop zal gaan nemen. Wel zullen de bevindingen in een volgende ISAE meegenomen worden.

IT-Risico

Onder IT-Risico wordt verstaan het risico dat bedrijfsprocessen en informatievoorziening onvoldoende integer, niet continue of onvoldoende beveiligd worden ondersteund door IT.

Pensioen-, beleggings- en financiële administratie zijn volledig ondergebracht bij administrateur en vermogensbeheerder, en vallen dus onder uitbestedingsrisico. Het fonds heeft een IT-Beleid opgesteld.

Het fonds maakt gebruik van Microsoft managed platform (OS365) voor document-management, welke professioneel ondersteund wordt. VDX monitort actief websiteversies en past security updates automatisch toe. Er vindt een automatische update plaats van nieuwe versies van de website.

Het bestuur heeft geen toegang tot een van de systemen met deelnemersgegevens, de IT voor de uitvoering is volledig uitbesteed aan de administrateur.

Het risico op cybercrime en datalekken wordt intern gemitigeerd door de gebruikte platformen. Het fonds heeft een IT-Beleid, en aanvang 2021 is een IT-Cybersecurity assessment voor externen gestart. Dit omdat de kans beperkt wordt geacht maar de impact zou aanzienlijk kunnen zijn.

RiskCo wordt ge-audit op haar financiële processen volgens ISAE 3402 norm (International Standard on Assurance Engagements 3402). Het audit rapport dat RiskCo heeft gedeeld is een Type II rapport. Dit beschrijft hoe de security controls over een langere periode (meestal 12 maanden) functioneren en of ze effectief zijn.

Voor security en niet-financiële processen leverde RiskCo een ISAE 3000 type I rapport. ISAE 3000 wordt met name toegepast door (Cloud) technologiebedrijven en IT-serviceorganisaties, waarbij er geen sprake is van een directe relatie met de financiële verwerkingsprocessen.

Integriteitsrisico

Het integriteitsrisico betreft het risico dat de integriteit van het fonds wordt beïnvloed door niet integere of onethische gedragingen.

Het bestuur heeft eind 2019/begin 2020 een systematische integriteitsrisicoanalyse (SIRA) laten uitvoeren als onderdeel van het integriteitsbeleid. Dit houdt in dat, per risico, het bruto risico wordt ingeschat dat het risico zich voor kan doen als ook het netto risico rekening houdend met de mitigerende beheermaatregelen. In december 2021 is de SIRA opnieuw vastgesteld.

Met betrekking tot de 13 verschillende onderscheiden integriteitsrisico's zijn belangenverstremgeling, externe fraude en cybercrime als risico's waarbij de bruto impact als gemiddeld wordt ingeschat met uitzondering van cybercrime waarbij dit als hoog wordt beoordeeld. Door het naleven van het integriteitsbeleid en de gedragscode door het fonds als ook door aangestelde partijen, het uitbestedingsbeleid en de jaarlijkse accountantscontrole wordt de netto impact van de eerste twee risico's als laag ingeschat. Onder de eerder genoemde thematische risico analyse, is de voortgang beschreven van de IT en cybercrime risicoanalyse.

Verder wordt het fonds gescreend door DNB. Het bestuur belegt in fondsen en niet rechtstreeks in aandelen, waarbij het vermogensbeheer is uitbesteed en daardoor is handelen met voorwetenschap niet van toepassing. Het fonds heeft geen directe toegang tot de fondsrekeningen.

Hiernaast kent het fonds een gedragscode die van toepassing is op alle leden van het bestuur, het verantwoordingsorgaan, de beleggingsadviescommissie en het bestuursbureau. De gedragscode is in 2016 geactualiseerd. Daarnaast is een incidentenregeling en een klokkenluidersregeling opgesteld. In 2016 heeft het fonds een analyse gemaakt van het risico op belangenverstremgeling. Als onderdeel daarvan zijn de nevenfuncties van bestuur en bestuursbureau geïnventariseerd en in 2021 geactualiseerd.

Juridisch risico

Onder juridisch risico wordt verstaan het risico samenhangend met veranderingen in, en naleving van wet- en regelgeving.

Het fonds wordt in juridische veranderingen geadviseerd door een actuaire en het houdt zelf de wijzigingen in wet- en regelgeving bij. Stukken van het fonds worden regelmatig beoordeeld of geëvalueerd door externen (DNB, of intern toezicht, of anderszins). Eventuele hiaten of vragen worden in bestaande contracten/documenten opgenomen of separaat toegevoegd. Contracten met pensioenuitvoerder en vermogensbeheer zijn doorgelicht door diverse experts (bestuur pensioenfonds, actuaire, compliance officer/jurist werkgever), waarbij risico's zoveel mogelijk zijn afgedekt.

Er is geen sprake van claimcultuur; zelfs geen formele klachten per einde 2021. Vragen van deelnemers of pensioengerechtigden worden in een zo vroeg mogelijk stadium behandeld en opgelost. Een bestuursaansprakelijkheidsverzekering is afgesloten. Echter met het mogelijk komende liquidatie proces kunnen klachten en/of claims toenemen. Door een overgang loopt het fonds een hoger risico op dit gebied, waarmee het bruto risico slechter wordt. Additionele communicatie is voorgestelde maatregel zodat dit netto naar beneden kan gaan.

Liquidatieproces

SPAN hecht belang aan een goede inrichting van het integraal risicomanagement, waarvan de identificatie en beheersing van risico's onderdeel vormen. SPAN heeft het risicomanagement vormgegeven door het opstellen van een inhoudelijk risicokader en een risicomanagementproces. Het doel van integraal risicomanagement is om bij te dragen aan de realisatie van de strategische doelstellingen van SPAN. Dit gebeurt op strategisch en operationeel niveau. In aanvulling op het reguliere risicomanagementproces heeft het bestuur van het fonds ten behoeve van de ERB twee scenario's uitgewerkt en beoordeeld namelijk:

- Scenario 1 – SPAN blijft als gesloten fonds voortbestaan;
- Scenario 2 – SPAN liquideert door collectieve waardeoverdracht.

Het bestuur van SPAN heeft de intentie om het fonds te liquideren door collectieve waardeoverdracht naar een andere pensioenuitvoerder. Het proces van selectie van partijen, gevolgd door de liquidatie door collectieve waardeoverdracht is in gang gezet. Daartoe is een externe adviseur aangetrokken die het selectietraject en liquidatieproces volgens een projectmatige aanpak opzet en uitvoert. Zodoende tracht het bestuur de extra werklast van dit dossier te borgen. Het bestuur is en blijft eindverantwoordelijk voor de inhoudelijk besluitvorming en de voortgang. Liquidatie per 31 december 2022 of idealiter iets eerder acht het bestuur realistisch en haalbaar. Het bestuur onderkent dat het proces voortvarend wordt opgestart en uitgevoerd. Vertraging is binnen enige marge acceptabel. In de tussentijd wordt het fonds op de huidige wijze ongewijzigd voorgezet en bestuurd. Waar nodig worden extra beheersmaatregelen getroffen om de continuïteit binnen het bestuur en de pensioenadministrateur te borgen totdat de liquidatie een feit is óf voor een langere periode mocht blijken dat de liquidatie op de beoogde datum onverhoopt niet te realiseren is.

4. Informatie over de verwachte gang van zaken

Het fonds heeft op 9 december 2021 de formele opzegging door RiskCo ontvangen in verband met de beëindiging van het contract per 31 december 2022. In maart 2021 had een fonds al een vooraankondiging ontvangen, maar was ook al voordien gestart met eerste inventarisatie van de mogelijke toekomstopties.

Na een uitbestedingsaanvraag heeft het fonds haar keuze laten vallen op Willis Towers Watson (WTW) om haar te begeleiden in de eerste fase van het proces van mogelijke toekomstopties.

De werkgever is betrokken in dit proces en op regelmatige basis vindt er overleg plaats. Dit, niet alleen in het kader van een verantwoordelijkheid bij een mogelijke wijziging naar de Ondernemingsraad (OR), maar ook vanwege de bestaande uitvoeringsovereenkomst en de mogelijke beëindiging daarvan.

Hiernaast worden zowel het VO als de OR meegenomen in de stappen die het fonds in dit proces aan het nemen is. Indien er een wijziging zal plaatsvinden, zal het fonds advies moeten gaan vragen bij het VO. Het VO en OR worden in dit proces bijgestaan door een externe consultant. Voor het fonds is het van belang dat alle betrokken gremia op eenzelfde kennisniveau komen in dit proces.

Als backup neemt het fonds deel in een marktverkenning om te onderzoeken naar de mogelijkheden bij een overgang van de DB-klanten van RiskCo naar andere administrateur. De kwalitatieve en kwantitatieve informatie uit dit traject is van belang bij de beoordeling van mogelijke alternatieven. De projectgroep van deze verkenning is ontstaan uit die groep fondsen die hun administratie bij RiskCo hebben ondergebracht. Uit deze marktverkenning is gebleken dat de kosten van andere pensioenadministrateurs in lijn zijn met de huidige pensioenadministrateur.

Het fonds heeft normen en criteria opgesteld voor het selecteren van een mogelijke uitvoerder bij een liquidatie. Op basis daarvan is gebleken dat er een drietal opties overblijven die het meest reëel zouden zijn, een multi-client APF, een BPF of een verzekeraar. Met betrekking tot een verzekeraar volgt het fonds nauwgezet wat de opties zijn bij een buy-out. In dit verband zijn er criteria opgesteld en blijft het van belang wat de dekkingsgraad gaat doen. De buy-out monitor wordt maandelijks geëvalueerd.

Verder blijft het fonds aangesloten bij de DNB in de stappen die het wil nemen, en de verwachtingen die door de DNB gesteld worden bij een collectieve waardeoverdracht (CWO).

Hiernaast zijn alle deelnemers benaderd via een enquête om inzicht te krijgen in de wensen over een waardevast pensioen van de SPAN deelnemers, slapers en ontvangers van een SPAN-pensioen. De resultaten gaven geen aanleiding om af te wijken van de ingeslagen weg waarbij in eerste instantie de overgang naar een algemeen of een bedrijfstakpensioenfonds verder wordt onderzocht. Een overgang naar een algemeen of bedrijfstakpensioenfonds biedt de kans op opwaarts potentieel zodat gemiste indexatie ingehaald kan worden. Parallel wordt gekeken naar de mogelijkheden die een overgang naar een verzekeraar kan bieden. Bij een verzekeraar wordt het toekomstige pensioen niet lager en kan bij overgang een vaste of variabele indexatie worden ingekocht. Daarnaast worden de gevolgen van het nieuwe pensioenakkoord voor beide mogelijkheden meegewogen. De resultaten zijn gecommuniceerd via een nieuwsbrief, naast dat er op de website een Q&A is opgezet.

Uiteindelijk heeft het fonds een RFP uitgezet om te komen tot een short list van de mogelijke opties. Omdat een uiteindelijke keuze mede afhankelijk is van de positie van de werkgever, en de uitkomst van de discussie met betrekking tot de uitvoeringsovereenkomst, heeft het fonds bepaald wanneer de belangen van de deelnemers meer gediend zijn bij een voortzetting van het pensioenfonds dan dat het pensioenfonds ophoudt te bestaan. Bij voortzetten zal er onder meer een professioneel bestuur moeten komen en is overgang naar een andere uitvoerder onafwendbaar (de RiskCo dienstverlening loopt tot uiterlijk eind 2022). Het fonds acht het noodzakelijk dat het eerst op één lijn komt met de werkgever naast dat werkgever, VO en OR op dezelfde lijn zitten.

Bij het schrijven van dit verslag, was het bestuur nog in gesprek over de mogelijke opties met de werkgever. Afhankelijk van deze uitkomst zal een voorkeurspositie worden ingenomen.

Op 24 februari 2022 vielen de Russische troepen Oekraïne binnen met militaire operaties op meerdere locaties. De gevolgen van de oorlog in Oekraïne en daaruit voortkomende sancties worden voor het kalenderjaar 2021 aangemerkt als gebeurtenissen na balansdatum die geen nadere informatie geven over de feitelijke situatie op balansdatum. De gevolgen worden derhalve niet in de jaarrekening over kalenderjaar 2021 verwerkt, tenzij als gevolg van de oorlog in Oekraïne en daaruit voortkomende sancties in 2022 de continuïteitsveronderstelling is komen te vervallen en de jaarrekening daardoor moet worden opgesteld uitgaande van liquidatie van het geheel van de werkzaamheden van de rechtspersoon. Onder gebeurtenissen na balansdatum wordt het een en ander verder toegelicht over de huidige status, alsmede de invloed op de beleggingen.

5. Bestuursaangelegenheden

Samenstelling bestuur

In verband met de Wet Versterking Bestuur Pensioenfonds (zie ook de paragraaf over Pension Fund Governance) is een van de bestuurszetels toegewezen aan de gepensioneerden.

Samenstelling bestuur per 31-12-2021

Naam	Geslacht	Geboortejaar
V. den Hertog	M	1962
W. Loots	M	1946
B. Bongenaar	M	1968
T. Valkenburgh	M	1944

Samenstelling verantwoordingsorgaan per 31-12-2021

Naam	Geslacht	Geboortejaar
J. Alonso Mosquera	M	1971
M. Kemper	M	1961
M. Smits	M	1961
F. Vennik	M	1947
E. Lohr	M	1972

Deskundigheidsplan en opleiding

Het geschiktheidsplan is in 2020 geëvalueerd en herzien. Het fonds heeft de "Handreiking geschikt pensioenfondsbestuur" van de Pensioenfederatie als uitgangspunt gekozen voor het opstellen van het geschiktheidsplan. Op basis van de in de voorgaande "Aanbevelingen deskundig en competent pensioenfondsbestuur" opgenomen "Kenmerken van het standaard pensioenfonds" heeft het bestuur geconcludeerd dat het een minder complex pensioenfonds is dan het standaard pensioenfonds. De kenmerken van het fonds zijn op grond hiervan vastgelegd in het profiel van het fonds. Hiervan is vervolgens het algemeen profiel van het bestuur afgeleid en nader uitgewerkt in het profiel van de individuele bestuursleden. Het geschiktheidsplan sluit hierbij aan.

In 2021 is de voornaamste aandacht uitgegaan naar verdiepingen in het kader van de mogelijke liquidatie. De Webinar van de DNB met betrekking tot een CWO is hierbij door twee bestuursleden gevolgd. Leden van het VO en OR hebben deelgenomen aan een Webinar over het nieuwe pensioencontract.

Sleutelfuncties bij pensioenfonds

In verband met de implementatie van de IORP II richtlijn moet een pensioenfonds over de volgende drie sleutelfuncties beschikken:

- De risicomanagementfunctie;
- De actuariële functie;
- De interne audit functie.

De sleutelfuncties zijn als volgt belegd:

- Actuarieel: bij de certificerende actaris;
- Risicomanagement: bij het bestuurslid met risicobeheer in portefeuille;
- Interne audit: bij externe audit manager

Bestuursleden die een sleutelfunctie bekleden, hebben de relevante opleidingen gevolgd. Het bestuur heeft nog terugkoppeling ontvangen van DNB naar aanleiding van de interviews voor de risicomanagementfunctie en de interne audit functie. Hierbij is de sleutelfunctie van risicomanager goedgekeurd. De sleutelfunctie houder van de interne audit heeft echter geen goedkeuring ontvangen. Na overleg en met goedkeuring van de DNB is deze functie extern belegd.

De werkzaamheden verbonden aan de risicomanagementfunctie en interne auditfunctie worden vervuld door externe partijen. De sleutelfunctiehouder rapporteert aan het volledige bestuur. Indien nodig rapporteert de sleutelfunctiehouder aan de visitatiecommissie en/of aan DNB.

De werkzaamheden verbonden aan de risicomanagementfunctie worden uitgevoerd door Sprenkels & Verschuren B.V. De werkzaamheden verbonden aan de interne auditfunctie en die van de sleutelfunctie houder Interne audit worden uitgevoerd door In Audit B.V. Voor de laatste waren aanvullende vereisten nodig voor de DNB, waaraan het fonds heeft kunnen voldoen, en dus de goedkeuring kreeg van de DNB.

Gedragscode

Het bestuur heeft in 2016 haar gedragscode geactualiseerd. Daarnaast is een incidentenregeling en een klokkenluidersregeling opgesteld. De gedragscode wordt jaarlijks ondertekend door het bestuur, het verantwoordingsorgaan, de beleggingsadviescommissie en het bestuursbureau. Doel van deze gedragscode is het waarborgen en handhaven van het vertrouwen in SPAN door belanghebbenden, evenals het voorkomen van integriteitsrisico's. De gedragscode kent daartoe algemene gedragsregels voor verbonden personen en aanvullende gedragsregels voor insiders.

Deze gedragscode is gebaseerd op de Model Gedragscode 2015 van de Pensioenfederatie. Het bestuur heeft geen incidenten geconstateerd met betrekking tot het niet naleven van de gedragscode in 2021. Dit is door de Compliance Officer bevestigd in haar jaarlijkse rapport.

Financieel crisisplan

Eind 2021 is het financieel crisisplan (onderdeel van de ABTN) geëvalueerd en geactualiseerd. Het bestuur onderscheidt verschillende fases in een crisissituatie.

De eerste fase vangt aan wanneer de beleidsdekkingsgraad daalt tot onder het niveau van het vereist eigen vermogen. In deze fase zullen de sturingsmaatregelen zoals beschreven in de ABTN op de gebruikelijke manier worden uitgevoerd. Deze situatie wordt niet verder uitgewerkt in dit financieel crisisplan.

De tweede fase vangt aan wanneer de beleidsdekkingsgraad daalt tot onder het niveau van het minimaal vereist eigen vermogen. De te nemen maatregelen zijn afhankelijk van de economische verwachtingen voor de korte en lange termijn. Er worden geen toeslagen verleend. Als deze situatie vijfmaal wordt vastgesteld en de actuele dekkingsgraad ook nog onder het vereiste minimale vermogen ligt, zal worden gekort. Mocht er gedurende deze periode van vijf jaar geen uitzicht op verbetering zijn, dan kan het bestuur besluiten om eerder te korten.

De derde fase vangt aan wanneer de actuele dekkingsgraad daalt onder het niveau van de kritische dekkingsgraad, onder de 100%, zoals beschreven in de ABTN.

De maatregelen die het fonds ter beschikking staan zijn het toeslagenbeleid, het kortingsbeleid en beleggingsbeleid. In de ABTN worden verder de mate van inzetbaarheid, de effecten daarvan en communicatie toegelicht.

Geschillencommissie

Indien een geschil ontstaat tussen het pensioenfonds en een belanghebbende bij het pensioenfonds, zoals vermeld in artikel 21 van de statuten, dient de belanghebbende zich te wenden tot het bestuur van het pensioenfonds. Indien het bestuur en de belanghebbende niet tot een oplossing van het geschil komen, geldt de SPAN klachten- en geschillenprocedure zoals die is vastgesteld op 15 juli 2015.

Er zijn in het afgelopen jaar geen geschillen en/of klachten binnengekomen bij het bestuur, noch zijn er klachten en/of geschillen via de Ombudsman Pensioenen binnengekomen.

Toezichthouder

Het afgelopen jaar zijn er aan het pensioenfonds geen dwangsommen of boetes opgelegd. Er zijn door DNB geen aanwijzingen aan het fonds gegeven, noch is een bewindvoerder aangesteld of is bevoegdheidsuitoefening van organen van het fonds gebonden aan toestemming van de toezichthouder.

Het herstelplan is door DNB formeel goedgekeurd op 19 mei 2021. SPAN heeft ook een haalbaarheidstoets ingediend.

In maart is er overleg geweest met de DNB. Hierin zijn de volgende items besproken: Dienstverlening InAdmin RiskCo, SFH Risico Management, SFH Interne audit, ERB aanpak en nieuwe toezicht houder per einde van het jaar. De inzet van een externe adviseur bij het liquidatie traject was positief ontvangen. Verder waren er geen opmerkingen. In december is er uiteindelijk een online overleg geweest met de nieuwe toezichthouder. Hierbij was de stand van zaken in het CWO-traject besproken, alsmede de opvolgende activiteiten. Zo lang er geen definitief besluit is over een overgang naar een andere partij, lopen de reguliere taken en werkzaamheden voor het pensioenfonds door. Daarbij is aangegeven dat DNB het belang onderkent van een focus op de toekomstkeuzes en de werkzaamheden die daarbij komen.

In januari heeft het fonds de toezichtskalender voor 2021 ontvangen van de DNB. Voor het fonds waren hierbij de aandachtspunten het pensioenseminar, vragenlijst niet financiële risico's, vragenlijst informatiebeveiliging, Sector brede analyses op rapportages, Kennismakingsseminar en Seminar voor Impact 1 pensioeninstellingen.

Eind december 2021 heeft SPAN de DNB toezichtskalender 2022 ontvangen. De toezichtthema's voor 2022 zijn de nieuwe pensioenregeling, beheersing ESG-risico's en cybersecurity over de hele keten. Het integriteitstoezicht bestaat uit gerichte onderzoeken naar potentiële kwetsbaarheden zoals belangenverstrengeling en de kwaliteit van de SIRA.

SPAN heeft dit jaar ook gegevens geleverd aan de AFM in het kader rapportage inzicht Tweedepijlerpensioenmarkt.

In maart van het jaar heeft het fonds een norm overdragende brief ontvangen van de AFM met betrekking tot de transparantie van de uitvoeringskosten. Bij de Pensioenfederatie is de reactie ontvangen dat ook van andere fondsen is vernomen dat zij de brief van AFM als generiek en op punten disproportioneel hebben ervaren. De Pensioenfederatie is hierover in gesprek gegaan met de AFM. Mede naar aanleiding van de aanbevelingen van de AFM in 2021 over de wijze van vermelding van kosten in het jaarverslag, heeft de commissie Verslaglegging & Uitvoeringskosten van de Pensioenfederatie een aantal aandachtspunten voor het jaarverslag 2021 opgesteld, welke zijn opgevolgd door het fonds.

Kwetsbaarheidsanalyse

In 2017 heeft SPAN haar kwetsbaarheidsanalyse geëvalueerd. De volgende aandachtsgebieden zijn hierbij benoemd.

De regeling is gesloten

Er is een doorlopende uitvoeringsovereenkomst met de werkgever. Overleg heeft geen aanleiding gegeven om te veronderstellen dat de werkgever de uitvoeringsovereenkomst wil opzeggen, tevens zal dit ook alleen in overleg kunnen. De werkgever verplicht zich om jaarlijks de kosten van het fonds te voldoen en heeft daarnaast een bijstortingsverplichting als de dekkingsgraad lager is dan 100%. In de ABTN is vastgelegd dat als de situatie zich voordoet dat de werkgever de kosten niet meer betaalt, het bestuur het bestaansrecht van het fonds heroverweegt.

Het fonds heeft met ingang van ultimo 2014 een extra kostenvoorziening opgenomen gebaseerd op de toekomstige cashflows gedurende een periode van 3 jaar, inclusief de kosten van liquidatie.

Zoals aangegeven in verband met de mogelijke liquidatie, kan hier mogelijk een verandering in komen. Vooral nog is dit niet het geval.

Financiële situatie/ beleggingsbeleid

In mei 2021 heeft een herziening plaatsgevonden ten aanzien van de haalbaarheidstoets. Deze laat zien dat de uitkomsten net zoals vorig jaar, de mediaan van het pensioenresultaat buiten de vastgestelde grens valt. De relatieve afwijking valt wel binnen de grens.

- Mediaan pensioenresultaat 91,7% (Min. 95%)
- 5e percentiel pensioenresultaat 73,9% (2020 74,5%)
- Relatieve afwijking = 19,5% (Max. 25%) (2020 21,4%)

De daling ten opzichte van voorgaand jaar komt voornamelijk door de veroudering van het deelnemersbestand.

De verwachting is dat deze neerwaartse trend nog wel enige tijd doorzet. Het is niet te verwachten dat de inhaalindexatie voorlopig kan plaatsvinden en het deelnemersbestand van het fonds verouderd jaarlijks verder. Dit alles in afwachting van de ontwikkelingen met betrekking tot de mogelijke liquidatie van het fonds, en de opties die daarbij van toepassing zijn.

De werkgever, het verantwoordingsorgaan en de ondernemingsraad waren geïnformeerd over de ontstane situatie. Gezien de marginale afwijking naar beneden, was het besluit van het bestuur, conform het advies van de adviserend actuaire, om geen maatregelen op korte termijn te nemen.

Draagvlak en governance

Het beëindigen van de opbouw betekent niet dat het fonds geen aandacht meer vergt. De meeste werkzaamheden (en bijbehorende kosten) lopen gewoon door. Omdat er geen opbouw meer plaatsvindt, zal de rechtenadministratie minder tijd vergen. De overige zaken op de bestuursagenda blijven echter even relevant en de eisen vanuit het (intern) toezicht zullen eerder toe- dan afnemen. Dit is in contrast met de aandacht die de werkgever en werknemers zullen hebben voor een gesloten fonds. echter gezien de laatste ontwikkelingen met betrekking tot een mogelijke liquidatie, is de betrokkenheid vanuit de werkgever sterk toegenomen, ook in het kader van een mogelijke ontbinding van de uitvoeringsovereenkomst. Een directe betrokkenheid vanuit de deelnemers zal zich naar alle waarschijnlijkheid niet vertalen in deelname in een commissie van het fonds. Aandacht vanuit de deelnemers zal zich richten op de toekomst en het pad dat het fonds zal nemen.

Naast het bestuur hebben het verantwoordingsorgaan en de beleggingsadviescommissie een volledige bezetting. Voor bestuursleden geldt echter dat er voldoende geschiktheid aanwezig moet zijn voorafgaand aan toetreding tot het bestuur. Dit is altijd nog mogelijk gebleken door middel van een opleidings- en inwerktraject. Mocht dat niet het geval zijn, dan kan gekozen worden voor een extern bestuurslid. Dit leidt echter tot verhoging van de kosten en verdere vermindering van de betrokkenheid van de werkgever bij het fonds. De bezetting blijft echter een punt van aandacht, en is daarom ook opgenomen als onderdeel van de strategische risico's.

Uitbesteding

Zoals al in hoofdstuk 4 toegelicht heeft het fonds op 9 december 2021 de formele opzegging door RiskCo ontvangen in verband met de beëindiging van het contract per 31 december 2022. In maart 2021 had een fonds al een vooraankondiging ontvangen, maar was ook al voordien gestart met eerste inventarisatie van de mogelijke toekomstopties.

Na een uitbestedingsaanvraag heeft het fonds haar keuze laten vallen op Willis Towers Watson (WTW) om haar te begeleiden in de eerste fase van het proces van mogelijke toekomstopties.

Het fonds is in gesprek met de werkgever omtrent de toekomstopties, en afhankelijk van de uiteindelijke keuze zullen vervolgstappen genomen worden. Alle stakeholders worden in dit proces betrokken om een zo zorgvuldig mogelijke keuze te maken waarbij de belangen van alle betrokkenen in meegenomen worden.

In de uitbesteding zullen sowieso verschillende afwegingen gemaakt worden, waarbij communicatie, datakwaliteit en transitie belangrijke aspecten zijn.

Met betrekking tot de beleggingen voor risico van de deelnemers, deze zijn ondergebracht in beleggingsfondsen bij BNP Paribas Investment Partners. Voor deze beleggingen zijn profielen vastgesteld. De beleggingen van individuele deelnemers volgen deze profielen. Er is geen mogelijkheid om voor individuele fondsen te kiezen.

Het uitbestede vermogen bij BNP Paribas Investment Partners wordt maandelijks gevolgd door het bestuur en de beleggingsadviescommissie. Hierbij worden de prestaties van BNP Paribas Investment Partners afgezet tegen benchmarks en vergelijkbare fondsen. Tevens worden er regelmatig andere marktpartijen uitgenodigd om het bestuur en beleggingsadviescommissie meer inzicht te geven in alternatieven en als referentiepunt voor de prestaties van BNP Paribas Investment Partners. Elk kwartaal is er overleg met BNP Paribas over de behaalde resultaten, de vooruitzichten en specifieke vragen.

Het fonds wordt ondersteund door middel van een Bestuursbureau. In een overeenkomst met Edmond Halley BV zijn naast de algemene van belang zijnde contractuele afspraken, de aard, inrichting en omvang van de werkzaamheden van het Bestuursbureau overeengekomen.

Communicatie

Het fonds heeft een website waar informatie gevonden kan worden met betrekking tot de stand van zaken, statuten en reglementen, financiële informatie, brochures, formulieren, het persoonlijk pensioenkapitaal (PPK), specifieke gebeurtenissen en een archief. Aan deze website is Pensioen 1-2-3 toegevoegd.

In 2021 zijn nieuwsbrieven gestuurd in de maanden februari en september. Daarin is onder andere aandacht besteed aan de financiële situatie van het fonds, het indexatiebesluit, extra pensioenopbouw, Deelnemerspanel, de website, de toekomst van het fonds, UPO's, het jaarverslag en het pensioenakkoord/nieuwe pensioenstelsel.

Met de verwijzingen naar de website, informeert het fonds de deelnemers waar aanvullende informatie terug te vinden is. Op de website is onder andere terug te vinden een uitleg over de mogelijke ontwikkeling van het pensioen in verschillende economische omstandigheden, de zogenaamde URM, naast het communicatiebeleid.

Er is een separate communicatie uitgegaan met betrekking tot de stand van zaken omtrent het overgangstraject naar een nieuwe, toekomstbestendige uitvoerder voor uw SPAN-pensioen in oktober en december. Hierin is aandacht gegeven aan de uitkomst van een enquête die het fonds heeft gehouden onder haar deelnemers met betrekking tot de toekomst. Verder is het proces dat het fonds moet doorlopen en de te maken keuzes.

Haalbaarheidstoets

Het bestuur heeft de volgende ondergrenzen vastgesteld voor het pensioenresultaat:

Ondergrens verwacht pensioenresultaat bij feitelijke financiële situatie	95%
Maximale afwijking bij feitelijke situatie in slechtweerscenario	25%

De in 2021 uitgevoerde haalbaarheidstoets voldeed met de mediaan niet aan deze ondergrens. Onder het kopje Financiële situatie/ beleggingsbeleid is een verdere toelichting gegeven met betrekking tot de haalbaarheidstoets.

6. Pensioenparagraaf

Binnen het pensioenfonds bestaan de volgende regelingen:

1. Het AT&T Pensioenreglement. Dit reglement is per 31-12-2013 beëindigd. Hierin bevinden zich alleen gepensioneerden en slapers.
2. Het Pensioenreglement (oud). Dit reglement is per 31-12-2005 beëindigd. Hierin bevinden zich alleen gepensioneerden en slapers.
3. Het Flex Pensioenreglement. Dit reglement is per 31-12-2005 beëindigd. Hierin bevinden zich alleen gepensioneerden en slapers.

Het AT&T Pensioenreglement

Met ingang van 1 januari 2014 is er voor alle werknemers van AT&T een andere pensioenovereenkomst van toepassing die niet door het pensioenfonds wordt uitgevoerd. De opbouw in het pensioenfonds is voor werknemers van AT&T met ingang van deze datum beëindigd.

Algemene ontwikkelingen in de pensioensector in 2021

Financiële positie fondsen

Bij een dekkingsgraad van 90% gelden soepeler regels

Voor het tweede jaar op rij gelden soepeler regels rond korten. Er is namelijk opnieuw sprake van een uitzonderlijke economische situatie. Minister Koolmees van Sociale Zaken en Werkgelegenheid wil voorkomen dat fondsen daardoor forse kortingen moeten doorvoeren. De minister introduceerde in 2019 de vrijstellingsregeling voor 2020. Deze vrijstellingsregeling geldt ongewijzigd ook voor 2021 en 2022. Gezien de dekkingsgraad is dit niet van toepassing voor het fonds.

Nieuwe parameters zijn strenger.

Er is een nieuwe UFR, dat is een rente voor looptijden vanaf 30 jaar. Eerder ging het om looptijden vanaf 20 jaar. Toezichthouder De Nederlandsche Bank heeft besloten om de nieuwe UFR vanaf 1 januari 2021 in vier gelijke jaarlijkse stappen in te voeren. Dit betekent een eerste verlaging van de rentecurve in 2021. Effecten zijn een stijging van de technische voorziening en van kritische dekkingsgraden. De kritische dekkingsgraad is het punt waar vandaan het fonds niet meer binnen de gestelde termijn kan herstellen zonder te moeten korten. Het effect op de dekkingsgraad bij het fonds is dat op basis van het FTK deze 113,6% is, maar de actuele dekkingsgraad per 31-12-2021 op basis van de nieuwe UFR systematiek is 113,5%. Met betrekking tot de beleidsdekkingsgraad is deze 110,3%, en op basis van de nieuwe UFR-systematiek is deze eveneens 110,3%.

Wetgeving nieuwe pensioenstelsel komt er aan

Bijna geheel 2021 een demissionair kabinet

In 2019 sloten sociale partners en het kabinet een akkoord over een nieuw pensioenstelsel. Pensioenfondsen kunnen straks kiezen uit 2 soorten premiereregelingen, het solidaire contract en het flexibele contract. Het kabinet was bijna geheel 2021 demissionair. In maart 2021 werden Tweede Kamerverkiezingen gehouden. In de nieuwe Tweede Kamer blijft er een meerderheid voorstander van uitvoering van het pensioenakkoord. Op Prinsjesdag plaatste het demissionaire kabinet pensioen in het perspectief van de vernieuwing van de arbeidsmarkt. Begin 2022 stond er een nieuw kabinet op het bordes. In het coalitieakkoord staat over pensioen alleen dat het pensioenakkoord wordt uitgevoerd.

In 2021 verschoven de mijlpalen voor de transitie naar een nieuw pensioenstelsel

Het wetgevingsproces is vertraagd, want eerder zou de behandeling na de zomervakantie van 2021 starten en de wet per 1 januari 2022 ingaan. De wet treedt nu naar verwachting op 1 januari 2023 in werking en dan is er tijd tot 1 januari 2027 om over te stappen. In de tussenliggende periode, de zogenaamde transitiefase naar het nieuwe pensioenstelsel, moeten sociale partners, beroepspensioenverenigingen het eens worden. Het fonds moet de opdracht aanvaarden. De toezichthouder moet ernaar kijken. Er moeten transitieplannen, implementatieplannen en communicatieplannen gemaakt worden. En alles moet tijdig geïmplementeerd worden.

Het FTK wordt tijdelijk aangepast voor pensioenfondsen die gaan invaren. Dat 'transitie-FTK' is optioneel. Pensioenfondsen die ervan gebruik maken, groeien vanaf 2023 toe naar een richtdekkingsgraad van (generiek) 95%. Ieder fonds dient een eigen fonds specifieke richtdekkingsgraad vast te stellen. Die hangt van vele factoren af, waaronder het type contract. Bij het solidaire contract wordt een generieke richtdekkingsgraad van 95% genoemd. Bij het flexibele contract wordt een generieke richtdekkingsgraad genoemd van 105%. De fond specifieke richtdekkingsgraad moet bij het invaren of uiterlijk 1 januari 2027 bereikt zijn.

Het fonds maakt daarvoor een overbruggingsplan. De drempel voor toeslagverlening wordt ook tijdelijk verlaagd van 110% dekkingsgraad naar 105%. Gebruik maken van het transitie-FTK heeft consequenties. Belangrijke vragen zijn daarom. Willen sociale partners invaren? Welke richtdekkingsgraad en dus welk contract past? Is het evenwichtig om al toeslag te gaan verlenen boven de 105%? Hoe moeten we de netto profijt plaatjes lezen? Wat doet het fonds met de premie en opbouw gedurende de overbruggingsfase? En wat betekent het als het fonds onderweg terug moet vallen op het huidige FTK? Gezien het mogelijke liquidatietraject waarin het fonds zich op dit moment bevindt, is de focus nu hierop gericht. Afhankelijk van de gekozen optie, zal nader aandacht gegeven worden aan de mogelijkheid voor een eventuele toeslagverlening die kan ontstaan door het verlagen van de geldende dekkingsgraad-drempel.

Andere vernieuwingen

Er komt een bedrag ineens op pensioendatum.

Vanaf 2023 kan elke deelnemer op de pensioeningangsdatum kiezen om maximaal 10% van de waarde van het ouderdomspensioen op te nemen als een bedrag ineens. Het resterende, levenslange pensioen moet boven de afkoopgrens liggen. Het 'bedrag ineens' wordt zwaarder belast voor mensen die ongunstig jarig zijn. De oplossing kwam eind 2021. Mensen die in de maand van AOW of eerste van de maand daarop volgend, hun pensioen in laten gaan, kunnen het 'bedrag ineens' namelijk uitstellen. De betaling van het 'bedrag ineens' gebeurt in januari van het jaar volgend op de ingangsdatum. De ingangsdatum 1 januari 2023 is krap, want gepensioneerden krijgen meestal 6 maanden van tevoren informatie van hun pensioenfonds over het pensioen en de keuzemogelijkheden.

Eigen pensioenrecht na scheiding

Bij scheiding wordt het pensioen verdeeld. De nieuwe standaard wordt dat de ex-partner een eigen pensioenrecht krijgt. Dat heet conversie en komt nu nog weinig voor. De nieuwe regels betekenen dus veel voor de administratieve uitvoering van pensioenregelingen. Begin 2022 is het wetsvoorstel nog niet behandeld, de beoogde inwerkingtredingsdatum van het wetsvoorstel is op 1 juli 2022.

Ook automatische waardeoverdracht klein pensioen na einde uitvoeringsovereenkomst en netto pensioen
Pensioenuitvoerders kunnen na beëindiging van de deelneming kleine pensioenen overdragen naar de pensioenuitvoerder van de nieuwe werkgever. In de praktijk waren er nog twee grote knelpunten:

- Kleine pensioenen ontstaan door collectieve beëindiging van een uitvoeringsovereenkomst, waar niet gekozen wordt voor collectieve waardeoverdracht, konden niet worden overgedragen. In die situatie is namelijk formeel geen sprake van 'beëindiging van de deelneming'.
- Kleine netto pensioenen mochten niet worden afgekocht.

Vlak voor de Kerst 2021 kwam het wetsvoorstel dat dit oplost. De bedoeling is dat het per 1 april 2022 geregeld is.

SFDR: Europese regels om greenwashing te voorkomen

Veel pensioenfondsen houden in hun beleggingsbeleid rekening met duurzaamheidsoverwegingen. Vanuit de Europese Unie zijn er informatieverplichtingen over duurzame beleggingen. Die staan in de Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR). De bedoeling is om 'greenwashing' te voorkomen.

Met deze invoering van de Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR) moeten pensioenfondsen beschrijven hoe zij betrokkenheid bij beursvennootschappen, waarin wordt belegd, in hun beleggingsstrategie integreren en dat zij die informatie openbaar maken. In dit kader voert het fonds bij haar beleggingen een passief ESG beleid. Dat wil zeggen dat bij nieuwe investeringen en/of herbeleggingen, bij gelijk risicoprofiel en bij gelijke rendementsverwachting, een ESG fonds de voorkeur krijgt. De uitkomsten van een gehouden deelnemersonderzoek hebben geen aanleiding gegeven om de risicohouding of het beleggingsbeleid te wijzigen. Om voor de langere termijn meer inzicht in risico en rendement te verkrijgen wordt in de maandelijkse vergelijking van de SPAN beleggingsfondsen met peer beleggingsfondsen ook de ESG rating van de beleggingsfondsen bijgehouden. Het beleid van het fonds hieromtrent is gepubliceerd op haar website.

Per 1 januari 2023 moeten pensioenfondsen voldoen aan de technische standaarden die voortvloeien uit de secundaire wetgeving van de SFDR. Dit heeft impact op de informatie op de website, het Pensioen 1 2 3 en het jaarverslag. Pensioenfondsen pakken het in overleg met de vermogensbeheerder op. Het fonds heeft gekozen voor opt-out zodat op de website wordt vermeld waarom geen rekening gehouden wordt met de belangrijkste ongunstige effecten in de zin van de SFDR-verordening.

Moeten pensioenfondsbestuurders BTW betalen?

Op 7 mei 2021 trad een beleidsbesluit in werking over btw. Het besluit werkt terug tot 13 juni 2019. De vraag was wanneer personen betrokken bij het pensioenfonds btw in rekening moeten brengen. De Pensioenfederatie concludeerde dat iemand die onderdeel is van een pensioenfondsorgaan buiten de reikwijdte van de btw-richtlijn valt. Het gaat dan om fondsorganen zoals het bestuur, raad van toezicht, verantwoordingsorgaan, beleggingscommissie. Sleutelhouders die tevens bestuursleden zijn vallen daar ook onder. Deze activiteiten zijn dan dus vrij van btw.

Maakt iemand geen onderdeel uit van een orgaan, dan valt deze niet binnen de criteria van het besluit en dus waarschijnlijk binnen de reikwijdte van de btw-richtlijn. Deze activiteiten zijn dan mogelijk belast met btw. Denk aan adviseurs van deze organen, sleutelfunctiehouders en -vervullers van buiten de stichting, compliance officers en ook de visitatiecommissie.

Het servicedocument van de Pensioenfederatie neemt geen expliciet standpunt in of btw al dan niet verschuldigd is, zodat functionarissen die btw-vrije diensten willen verlenen niet onnodig worden belemmerd.

Op weg naar nieuw stelsel is datakwaliteit en herzieningenbeleid belangrijk

Zowel pensioenfondsen als deelnemers zijn erbij gebaat als de administraties op orde zijn. En dat de informatie die daaraan ontleend wordt correct is. Helemaal als sociale partners straks besluiten om in te varen. In de aanloop naar het nieuwe pensioenstelsel en het invaren van bestaande regelingen is het goed om kritisch te kijken naar de datakwaliteit van bestaande systemen. Het is goed om waar mogelijk correcties uit te voeren in die systemen zodat de huidige administraties op orde zijn als invaren plaatsvindt. In 2018 heeft het fonds een APK laten uitvoeren op de datakwaliteit, en heeft naar aanleiding daarvan enkele aanpassingen doorgevoerd. Vanwege het mogelijke liquidatietraject zal een nieuwe datacontrole weer nodig zijn.

Governance

UBO-register van start

De overheid wil witwassen en financieren van terrorisme tegen gaan. Daarom kwam er een centraal register waarin mensen met zeggenschap bij vennootschappen worden ingeschreven. Het UBO-register is op 27 september 2020 van start gegaan. Bestaande pensioenfondsen kregen 18 maanden de tijd. Pensioenfondsen moeten dus uiterlijk 27 maart 2022 de gevraagde informatie over hun bestuurders in het UBO-register hebben opgenomen, waaraan het fonds zal gaan voldoen. Het fonds voldoet inmiddels aan deze vereiste.

Code Pensioenfondsen

De Monitoringscommissie Code Pensioenfondsen kijkt jaarlijks naar de naleving van de Code Pensioenfondsen, welke verplicht zijn om deze normen toe te passen. Tenzij ze onderbouwd kunnen uitleggen een norm niet toe te passen ('pas toe of leg uit'). De code is ingedeeld langs 8 thema's: Vertrouwen waarmaken, Verantwoordelijkheid nemen, Integer handelen, Kwaliteit nastreven, Zorgvuldig benoemen, Gepast belonen, Toezicht houden & inspraak waarborgen en Transparantie bevorderen. Eind 2021 werden strikt genomen 3 van de 65 gestelde normen niet gehaald. Dit wordt verder toegelicht onder hoofdstuk 9 Pension Governance.

Communicatie

Vaker berekeningen achter scenario's in pensioenregister

Op 30 september 2021 publiceerde demissionair minister Koolmees van Sociale Zaken en Werkgelegenheid drie beleidsvoornemens naar aanleiding van de evaluatie van de uniforme rekenmethodiek. De uniforme rekenmethodiek is de methode waarmee de gegevens in de navigatiemetafoor berekend worden. De navigatiemetafoor geeft (gewezen) deelnemers en gepensioneerden inzicht in de koopkracht en onzekerheid van hun pensioen. Deelnemers zien het te verwachten pensioen, het pensioen als het mee zit en het pensioen als het tegen zit. De navigatiemetafoor staat op het Nationaal Pensioenregister (NPR) en op het Uniform Pensioenoverzicht (UPO).

De 3 beleidsvoornemens gaan over scenariosets en rekenfrequentie.

1. Met ingang van 1 januari 2022 werken pensioenfondsen met de meest actuele scenario-set.
2. De voorgeschreven rekenfrequentie blijft hetzelfde, toch 4x haalbaarheidstoets.
3. De bedoeling is dat er met 10.00 scenario's gewerkt wordt. Maar in 2022 mag je toch nog 2.000 scenario's gebruiken.

Informatievoorschriften gaan passen bij nieuwe premiereregelingen

Er komt met de start van het nieuwe pensioenstelsel een nieuwe open norm voor adequate keuzebegeleiding. Een (digitale) keuzeomgeving moet een deelnemer in staat stellen om passende keuzes te maken. Voor de overstap naar een nieuw pensioencontract is 4 jaar de tijd. Maar de nieuwe normen voor de pensioencommunicatie gelden meteen zodra de Wet toekomst pensioenen geldt. Het pensioenfonds denkt na over de gevolgen voor de huidige communicatiemiddelen. Hoe zet het pensioenfonds deelnemers aan tot relevante actie? En hoe houdt het fonds rekening met de wensen van de deelnemer? Keuzebegeleiding zit tussen informeren en adviseren in. De norm ervoor is open. En het is goed om er alert op te zijn dat standaardopties in de keuzearchitectuur in de praktijk grote invloed hebben op de keuzes van deelnemers. Vooral nog is de intentie van het fonds om te liquideren, en daarmee zal, afhankelijk van de gekozen optie, hier vorm aan worden gegeven.

Toezichthouders

De Nederlandsche Bank (DNB), de Autoriteit Financiële Markten (AFM) en de Autoriteit Persoonsgegevens (AP) houden toezicht op pensioenfondsen. DNB beoordeelt de financiële aspecten. De AFM ziet toe op gedrag en communicatie. De AP ziet toe op de gegevensbescherming.

AFM publiceerde in 2021 het eerste 'Sectorbeeld Pensioenen'

Dit is gebaseerd op een toezichtrapportage door de sector uit 2020 over de gegevens uit 2019. AFM vroeg pensioenaanbieders onder andere te rapporteren over verschillende keuzes die zij hun deelnemers aanbieden en de mate waarin daarvan gebruik wordt gemaakt. Het gaat hierbij om keuzes in de opbouwfase, dus bijvoorbeeld keuzes die deelnemers kunnen maken aangaande het beleggingsbeleid, en over keuzes op pensioendatum die van invloed zijn op de hoogte van het pensioen. Om trends in de sector te kunnen volgen herhaalt de AFM in de komende jaren dit onderzoek. Ook in 2021 leverden pensioenfondsen de gegevens over 2020 voor een toezichtrapportage.

DNB: ziet dalende kans op kortingen

DNB ziet aan het einde van 2021 dat de dekkingsgraad van de pensioensector gestegen is. Hiermee is de kans op kortingen verminderd. Een verder herstel tot boven het vereist eigen vermogen blijft echter nodig. Een gezonde dekkingsgraad is noodzakelijk om kortingen te voorkomen, maar ook om een evenwichtige transitie naar het nieuwe pensioenstelsel mogelijk te maken. In 2021 heeft DNB zich in het toezicht zich al deels voorbereid op deze transitie maar de komende jaren zal dit nog intensiveren. DNB heeft in 2021 geadviseerd over de uitwerking van het pensioenakkoord in wet- en regelgeving. Ook heeft toezicht aandacht besteed aan een goed werkende governance bij de pensioenfondsen en een beheerste en wendbare pensioenadministratie met adequate datakwaliteit.

Europa

Veilige grensoverschrijdende elektronische identificatie en authenticatie

De eIDAS-verordening moet zorgen voor veilige elektronische identificatie en authenticatie voor de toegang tot grensoverschrijdende onlinediensten. eIDAS staat voor electronic IDentities And Trust Services. eIDAS heeft effect via de Wet digitale overheid (WDO). Pensioenfondsen zijn namelijk aangewezen als organisatie waarvoor de WDO geldt.

De WDO introduceert een acceptatieplicht voor pensioenfondsen van

1. door de overheid toegelaten Nederlandse eID-middelen, voor elektronische diensten waarvoor veilige toegang in de rede ligt. Het gaat hier om persoonlijke gegevens op het besloten deel van de website van het pensioenfonds of de mijnomgeving; en
2. erkende eID-middelen uit andere lidstaten.

De WDO zou ingaan op 1 januari 2021 maar dat is al enkele keren verschoven. Inschatting vanuit het Ministerie van Binnenlandse Zaken is dat het wetgevingsproces niet afgerond zal zijn voor 1 juli 2022. Eind 2022 buigt de Eerste Kamer zich er dan over.

Mutatieoverzicht deelnemers

Per ultimo 2021 bedroeg het aantal deelnemers, gewezen deelnemers en gepensioneerden 499 (zie tabel 1)

Tabel 1 – Bestand Stichting Pensioenfonds AT&T Nederland (aantallen)

Aantallen	Deel - nemers	Gewezen deelnemers	Ingegane pensioenen				TOTAAL 2021	TOTAAL 2020
			Ouderdoms pensioen	Partner pensioen	Wezen pensioen	Arbeids ongeschikten		
Stand per 1 januari	0	404	78	13	4	1	500	502
Mutaties bij	0	1	9	0	0	0	10	7
Mutaties af	0	11	0	0	0	0	11	9
Stand per 31 december	0	394	87	13	4	1	499	500

Tabel 2 – Verdeling rechthebbenden naar geslacht

Aantallen	Deel - nemers	Gewezen deelnemers	Ingegane pensioenen				TOTAAL 2021	TOTAAL 2020
			Ouderdoms pensioen	Partner pensioen	Wezen pensioen	Arbeids ongeschikten		
Mannen	0	314	77	0	4	0	395	396
Vrouwen	0	80	10	13	0	1	104	104
Stand per 31 december	0	394	87	13	4	1	499	500

Tabel 3 – Verdeling rechthebbende naar reglement

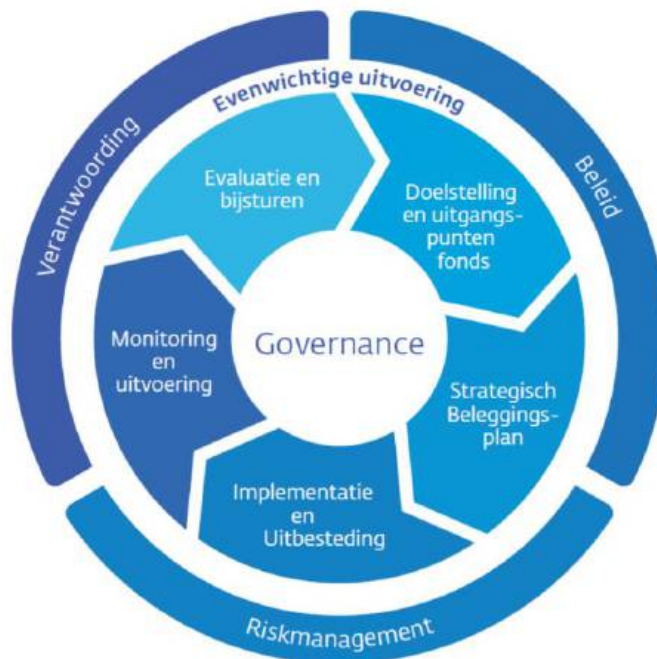
Aantallen	Deel - nemers	Gewezen deelnemers	Ingegane pensioenen				TOTAAL 2021	TOTAAL 2020
			Ouderdoms pensioen	Partner pensioen	Wezen pensioen	Arbeids ongeschikten		
Flex+ AT&T Pensioenreglement	0	359	45	5	3	1	413	414
Pensioenreglement (oud)	0	35	42	8	1	0	86	86
Stand per 31 december	0	394	87	13	4	1	499	500

7. Beleggingsparagraaf

Algemeen

Door het fonds is in een apart document een beleggingsstrategie opgesteld waarvan hieronder de hoofdlijnen uiteengezet worden. Hierbij hanteert het fonds de hieronder schematisch weergegeven beleidscyclus. De start van deze cyclus vindt plaats bij het vaststellen van de doelstellingen en uitgangspunten. Vervolgens wordt het strategisch beleggingsplan ingevuld. Dit wordt geïmplementeerd en uitbesteed. Daarnaast worden maatregelen voor risicobeheersing vastgesteld. Vervolgens is er een proces van uitvoering, monitoring en daarna evaluatie en waar nodig bijsturen. De strategie is in 2018 opnieuw beoordeeld en is aanvang 2021 geactualiseerd. Gezien de huidige situatie waarin het fonds zich bevindt, met een mogelijke liquidatie heeft het bestuur er voor gekozen de beleggingstrategie niet aan te passen. Een aanpassing is mogelijk wel aan de orde als bekend is wat de toekomstige uitvoerder wordt.

Beleggingsbeleid in het belang van de deelnemers

In de ABTN is de doelstelling van het beleggingsbeleid van SPAN vastgelegd. Tevens zijn er strategische doelstellingen geformuleerd in het belang van de deelnemers:

- Het beleggingsbeleid is primair erop gericht om te kunnen voldoen aan de verplichtingen;
- Daarnaast wordt ernaar gestreefd om op de lange termijn te kunnen voldoen aan de verplichtingen plus volledige toeslagen;
- Het beleggingsbeleid is erop gericht een reservetekort te voorkomen;
- Het beleggingsbeleid is gericht op het reduceren van het risico door het toepassen van een diversificatiestrategie en het (gedeeltelijk) afdekken van het renterisico.

De in 2020 uitgevoerde ALM-studie heeft een bevestiging gegeven van de gehanteerde risicohouding en uitgangspunten.

Waarborging van risico's, kwaliteit en veiligheid

Het bestuur is eindverantwoordelijk voor het gehele beleggingsproces, en neemt beslissingen van beleidsmatige en strategische aard. Bij de beslissingen wordt het bestuur geadviseerd door de beleggingsadviescommissie, de ondersteunende actuaris en de vermogensbeheerder. Onder het strategische beleggingsbeleid wordt verstaan:

- de vaststelling van het doel en de stijl van het beleggingsbeleid;
- de samenstelling van de strategische beleggingsportefeuille en de bijbehorende bandbreedtes;
- de benchmarks en de selectie en aanstelling van de vermogensbeheerder(s).

Maandelijks wordt door de beleggingsadviescommissie een risicoanalyse gedaan welke met het bestuur wordt besproken. Hiernaast belegt het fonds in diverse beleggingsfondsen, wordt het beleggingsmandaat minimaal een keer per jaar beoordeeld, en evalueert het bestuur jaarlijks de kwaliteit van de uitvoering en de gemaakte kosten.

Uitvoering renterisico

Het beleid van het fonds is om afhankelijk van de rentestand en visie over de te verwachten ontwikkelingen, het risico van een mogelijke verlaging van de rente op te vangen door een deel van de vastrentende waarden te beleggen in LDI-fondsen.

Conform de huidige duration-matching¹ portefeuille wordt tot 25% van het renterisico afgedekt middels beleggingen in LDI² fondsen.

Verhandelbaarheid van beleggingen

Door het pensioenfonds wordt voornamelijk belegd in liquide beleggingsfondsen. Verder wordt het liquiditeitsrisico beheerst door een liquiditeitsplanning te maken en de voor uitkeringen benodigde liquide middelen eenmaal per kwartaal aan de beleggingsportefeuille te onttrekken.

Derivaten voor risico-reducerende doeleinden

De beleggingen van SPAN in derivaten zijn beperkt tot renteswaps³ in de LDI-portefeuille. De beleggingen in renteswaps dragen bij tot een vermindering van het renterisico.

Het gebruik van derivaten binnen de fondsen in de rendementsportefeuille wordt buiten beschouwing gelaten.

Diversificatie binnen de beleggingsportefeuille

Het risico- en rendementsprofiel van de totale portefeuille wordt continu afgestemd op de verplichtingen van het fonds, waarbij een ruime mate van diversificatie van de beleggingen wordt aangehouden. Diversificatie van de portefeuille door beleggingen in fondsen en spreiding over meerdere fondsen dempt het marktrisico. Er wordt belegd in verschillende fondsen en regio's.

Marktwaardering instrumenten

De beleggingen worden gewaardeerd tegen marktwaardering. Slechts indien de actuele waarde van een belegging niet betrouwbaar kan worden vastgesteld vindt waardering plaats op basis van geamortiseerde kostprijs. Participaties in beleggingsinstellingen die gespecialiseerd zijn in een bepaald soort beleggingen worden gerubriceerd en gewaardeerd volgens de grondslagen voor dat soort beleggingen. Beleggingen voor risico pensioenfonds en voor risico deelnemers worden op dezelfde wijze gewaardeerd.

Strategisch beleggingsplan

Het bestuur volgt de ontwikkelingen op het gebied van duurzaam beleggen. De keuze van beleggingen zal echter primair voor rendement zijn. Gezien de huidige hoge marktwaarderingen en de lage rente door het beleid van de ECB⁴ wordt er voor een defensieve beleggingsportefeuille gekozen.

Voor het bepalen van het benodigde rendement gaan we uit van de kasstromen van eind 2021, oftewel het actuele vermogen en de verplichtingen per jaar van zowel de gepensioneerden als van de slapers. Uit deze gegevens blijkt dat bij een inflatie van 2% het benodigde rendement om aan alle verplichtingen te kunnen voldoen 2,4% is.

Gezien de huidige dekkingsgraad zal het rendement primair worden gebruikt om de buffer te vullen. Uit de ALM-studie van 2020 is gebleken dat met een basisverdeling van 65% vastrentende waarden en 35% aandelen over de lange termijn gezien een gemiddeld rendement van 2,4% haalbaar is. Dit jaar is een totaal rendement van 2,94% gehaald.

Er is nog geen duidelijkheid welke richting de renteontwikkeling op gaat. Het beleid van de ECB kan op de langere termijn leiden tot een hogere rente, maar op de kortere termijn zal de rente waarschijnlijk nog laag blijven. Daarom wordt er voor een gedeeltelijke rente afdekking van 25% gekozen. Het afschaffen van de renteafdekking zou tot een ca. 4% stijging van het Vereist Eigen Vermogen leiden. Dit wordt onwenselijk geacht.

Zoals eerder vermeld, belegt het pensioenfonds in beleggingsfondsen. Daar waar de verwachting is dat er door actief te beleggen meer rendement is te behalen zal voor een fonds met een actief beleid worden gekozen. Is de kans op een hoger rendement gering, dan valt de keuze op indexfondsen. Over het algemeen zal in efficiënte markten gekozen worden voor een passief beleid, tenzij er in het kader van de verhouding rendement – risico – kosten aanleiding is om voor een actief beleid te kiezen.

Op dit moment zal elke verandering in de beleggingsportefeuille zodanig worden uitgevoerd dat het risico, gemeten in het Vereist Eigen Vermogen, niet stijgt.

¹ Het in overeenstemming brengen van de gewogen gemiddelde looptijd van de vastrentende waarden met de gewogen gemiddelde looptijd van de pensioenverplichtingen.

² Liability Driven Investment

³ Een swap is een overeenkomst tussen twee partijen tot het uitwisselen van betalingen gedurende de looptijd van de swap. Deze betalingen worden verricht over een afgesproken onderliggende waarde (de „notional“). Deze notional zelf wordt niet afgerekend. Bij een standaard renteswap wordt een vaste rente (de swaprente) vastgesteld bij aanvang van de overeenkomst, terwijl de variabele rente periodiek gekoppeld is aan een specifieke marktrente.

⁴ European Central Bank

ESG

Het fonds voert een passief ESG (Environmental, Social and corporate Governance) beleid. Dat wil zeggen dat bij nieuwe investeringen en/of herbeleggingen, bij gelijk risicoprofiel en bij gelijke rendementsverwachting, een ESG-fonds de voorkeur krijgt. Bij het passieve beleid volgt het fonds we de wettelijke vereisten, zoals het onthouden van beleggingen in clusterminutie.

Op dit moment is de kennis en mankracht niet aanwezig om een actief ESG-beleid te voeren.

ESG-fondsen zouden op de lange termijn een gelijk zo niet hoger rendement behalen. Bij sommige fondsen zullen de risico's echter ook fondsen hoger zijn omdat bedrijven in nieuwe onzekere technologieën of producten investeren.

Om voor de langere termijn meer inzicht in risico en rendement te verkrijgen wordt in de maandelijkse vergelijking van de SPAN beleggingsfondsen met peer beleggingsfondsen ook de ESG-rating van de beleggingsfondsen bijgehouden.

In 2022 zal het fonds haar beleidsstrategie herzien en tevens dan een ESG beleid opstellen.

Assetmix

Er zijn twee beleggingsportefeuilles met ieder een eigen mandaat:

- Een rendementsportefeuille.
- Een duration-matching portefeuille; hierin is vanaf januari 2008 ongeveer 25% van het renterisico afgedekt middels beleggingen in BNP Paribas LDI Solution compartimenten conform de duration van de verplichtingen.

De huidige strategische mix voor de rendementsportefeuille is 35% zakelijke waarden en 65% vastrentende waarden. De beleggingsportefeuille volgens het mandaat en de mate waarin hier afgeweken mag worden ziet er als volgt uit:

Rendementsportefeuille	Norm gewicht (%)	Limieten (%)		Passief Actief	Benchmark ¹
Aandelen	35	25	50		
Large cap Europe	5	2	8	P	MSCI Europe ex Contrvrsl Weapons NR Euro
Large cap World	5	2	8	P	MSCI World NR USD
Large cap World	5	2	8	A low vol.	MSCI World NR EUR
Small cap Europe	5	2	8	A	MSCI Europe Small Cap NR USD
Equity Pacific	7	4	10	A	MSCI EM Asia NR USD
Emerging Markets equities Global	8	5	11	P	MSCI EM Custom ESG NR USD
Alternatieve beleggingssoorten	10	7	13		
Global convertibles	10	7	13	A	TReuters Global Hedged CB T
Vastrentende waarden	55	40	70		
Government Euro	10	7	13	P	JPM GBI EMU TR EUR
Government USA	10	7	13	P	BBgBarc US Gov Float Adj TR USD
Investment grade Euro	5	2	8	A	BBgBarc Euro Agg Corps TR EUR
Investment grade USA	5	2	8	A	Barclays IntermCorp TR
High yield Euro	5	2	8	A	ICE BofAMLEuranCcy HY Constnd TR HEUR
High yield US	5	2	8	A	ICE BofAML US HY Constnd TR USD

¹ Een objectieve vergelijkingsmaatstaf voor het beoordelen van de performance (met name bij actief beheer) van een vermogensbeheerder tegenover een brede marktgerelateerde portefeuille.

Tactische posities worden alleen binnen de fondsen ingenomen. De hiervoor aangeven bandbreedtes zijn om de normale marktwaardeveranderingen van de fondsen op te vangen. Rebalancing van de rendementsportefeuille richting strategische normweging vindt enkel plaats op maandbasis indien de actuele positie van een beleggingsfonds zich buiten de toegestane bandbreedte bevindt.

Eenmaal per jaar worden door het bestuur in overleg met de beleggingsadviescommissie de normwegingen en marges beoordeeld en indien nodig aangepast.

Het doel van de Duration Matching Portefeuille is het renterisico, als gevolg van de bestaande mismatch tussen de rentegevoeligheid van de voorzieningen en de rentegevoeligheid van de beleggingen, te reduceren. De duration-matching portefeuille is als volgt verdeeld.

	Feitelijke Allocatie	
	2021	2020
LDI 0 - 10 years	0,7%	0,6%
LDI 10 - 20 years	25,5%	24,5%
LDI 20 - 25 years	35,9%	35,8%
LDI 25 - 35 years	34,5%	35,3%
LDI 35 – 50 years	3,4%	3,7%
Cash	0,1%	0,1%

De mate van rente afdekking per 31 december 2021 (DNB-rentetermijnstructuur) was 27,9% (2020: 28,4%). Dit is binnen de gestelde normen van het fonds.

8. Actuariële paragraaf

In de pensioenreglementen is beschreven dat ieder jaar per 1 januari alle pensioenaanspraken en –rechten van gewezen deelnemers en pensioengerechtigden kunnen worden aangepast en tevens op welke wijze dit geschiedt.

Het bestuur heeft de ambitie om deze pensioenaanspraken en -rechten jaarlijks te indexeren met de stijging van het prijsindexcijfer volgens de afgeleide consumentenprijsindex (CPI) alle huishoudens (2006=100), gepubliceerd door het Centraal Bureau van de Statistiek (CBS), over de periode van 12 maanden gerekend over september tot en met september direct voorafgaande aan de verhogingsdatum.

De indexatie (voor zover nog niet toegekend) is voorwaardelijk en wordt gefinancierd uit de overrendementen. Er wordt geen bestemmingsreserve voor indexatie gevormd. Het bestuur volgt daarbij het beleid dat op basis van de beschikbare reserves een beslissing zal worden genomen of er al dan niet volledig geïndexeerd gaat worden.

Premiebijdragen

Met ingang van 1 januari 2014 bouwen de medewerkers van AT&T geen pensioen meer op volgens het AT&T Pensioenreglement en dus ook niet meer bij het pensioenfonds. Op grond van de Pensioenwet zijn de kosten die behoren tot de kostendekkende premie alleen die kosten die behoren bij een aangroei en die zijn voor het fonds dus gelijk aan nul.

Vergoeding uitvoeringskosten

In de uitvoeringsovereenkomst is een vergoeding van de uitvoeringskosten, met een opslag van 30%, vastgelegd. Bijstorting door of terugbetaling aan de werkgever is hierin ook opgenomen, conform de Nederlandse wetgeving. De werkgever blijft de kosten van het fonds vergoeden.

(alle bedragen x €1.000)

	2021	2020
	€	€
Ontvangen premie voor kosten	498	468

Ontwikkeling van de dekkingsgraad

De actuele dekkingsgraad is in boekjaar 2021 gestegen van 102,9% per eind 2020 naar 113,6% per eind 2021. De beleidsdekkingsgraad, het 12-maands gemiddelde van de actuele dekkingsgraad, is in boekjaar 2021 gestegen van 97,7% per eind 2020 naar 110,3% per eind 2021. In de volgende grafiek wordt de ontwikkeling van de actuele dekkingsgraad en de beleidsdekkingsgraad over de afgelopen 60 maanden weergegeven.

Solvabiliteit

Wettelijk is het 'vereist eigen vermogen' zodanig vastgesteld dat met de wettelijk vastgestelde zekerheidsmaat van 97,5% wordt voorkomen dat het pensioenfonds binnen één jaar over minder middelen beschikt dan nodig om te kunnen voldoen aan de onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen. Met andere woorden, de kans dat het pensioenfonds zich één jaar later in een situatie van onderdekking bevindt, is kleiner dan of gelijk aan 2,5%.

Het vereist eigen vermogen voor het totale pensioenfonds heeft betrekking op de technische voorziening voor risico fonds en de technische voorziening voor risico deelnemers. In onderstaande tabel worden de solvabiliteitsvereisten van het fonds per 31 december 2021 weergegeven.

Solvabiliteitsvereisten

	Als % van de TV
Vereist eigen vermogen	3,9%
Vereist eigen vermogen (strategisch mix)	21,6%
Vereist eigen vermogen (feitelijke mix)	20,7%

Het vereist eigen vermogen is vastgesteld conform artikel 11 uit het Besluit Financieel Toetsingskader. Het vereist eigen vermogen is berekend volgens het standaardmodel. Voor de toetsing van de financiële positie wordt het vereist eigen vermogen ultimo 2021 vastgesteld op basis van de strategische beleggingsmix. Per 31 december 2021 bedraagt de beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds 110,3%. De beleidsdekkingsgraad bevindt zich daarmee onder de vereiste dekkingsgraad per deze datum. Derhalve verkeert het pensioenfonds per 31 december 2021 in een situatie van vermogenstekort.

Resultaat in boekjaar 2021

In het boekjaar 2021 is een resultaat behaald van 17.632. Dit resultaat is voornamelijk ontstaan door de ontwikkeling van het vermogen. In onderstaande tabel wordt een uitsplitsing van het resultaat naar de diverse bronnen gemaakt.

Resultaat naar bron (alle bedragen x €1.000)

	2021	2020
Beleggingen/marktrente	18.214	-/- 9.058
Premies	0	0
Waardeoverdrachten	0	0
Kosten	-/- 39	95
Uitkeringen	49	-/- 21
Kanssystemen: Overlijden	-/- 416	-/- 216
Andere oorzaken:		
- Wijziging actuariële grondslagen	0	3.646
- Mutaties en correcties	-/- 176	53
Totaal resultaat	17.632	-/- 5.501

Nadere toelichting van het resultaat (alle bedragen x €1.000)

Het resultaat op beleggingen/marktrente bestaat enerzijds uit het behaalde resultaat als gevolg van de wijzigingen in de rentetermijnstructuur en anderzijds uit de vergelijking tussen het behaalde beleggingsrendement en de interesttoevoeging aan de technische voorziening.

- Over het boekjaar 2021 is een positief beleggingsrendement van € 5.691 (excl. kosten vermogensbeheer) behaald voor het fonds. Voor risico deelnemers waren deze -/-€ 350.
- Wijziging van de TV als gevolg van wijziging rentetermijnstructuur van € 12.144.
- De vermogensbeheerkosten bedragen daarnaast € 249 in 2021.
- Daartegenover staat dat op de technische voorziening een winst van € 939 is behaald.
- Tezamen levert dit een positief resultaat op van € 18.214 voor het gehele fonds.
- In de pensioenregelingen van het fonds vindt sinds 2014 geen pensioenopbouw meer plaats. Het resultaat op premie is derhalve nul voor boekjaar 2021.
- Over het boekjaar 2021 is een negatief resultaat geboekt op de post kosten. Hoewel er geen pensioenopbouw meer plaatsvindt in het fonds, doet de werkgever wel jaarlijks een dotatie die gelijk is aan de uitvoeringskosten in het boekjaar minus de vrijval van de excasso-opslag uit de technische voorziening als gevolg van uitkeringen, vermeerderd met een opslag van 30%. De ontvangen bijdragen voor kosten, inclusief de opslag van 30%, in combinatie met de vrijval van kosten uit de technische voorziening zijn lager dan de daadwerkelijk gemaakte kosten. Hierdoor ontstaat er een resultaat op kosten ter grootte van 39 negatief.
- Het resultaat op overlijden is, zeker bij kleine populaties, onderhevig aan schommeling.
- Op langlevens is in boekjaar 2021 een verlies gemaakt. Dit houdt in dat de werkelijke sterfte lager was dan is aangenomen in de overlevingsgrondslagen.
- Op kortlevens is een winst gemaakt in 2021. Dit houdt in dat er minder nabestaandenpensioen is ingegaan dan was aangenomen in de grondslagen. In 2021 is er zelfs geen nabestaandenpensioen ingegaan.

- Gezien en relatief kleine populatie en door het relatief lage aantal overlijdens, is de werkelijke vrijval erg afhankelijk van de opgebouwde aanspraken van de overledene en sluit deze niet altijd goed aan op de verwachte vrijval.
- De kostenvoorziening is voor 2021 vastgesteld op 2,0% van de technische voorzieningen voor administratie- en excassokosten plus een bedrag van € 1.155 ter grootte van drie jaar uitvoeringskosten.
- Het resultaat op mutaties en correcties ad 176 negatief wordt met name veroorzaakt door de post overige lasten van 146. Deze post betreft de opname van een schuld voor de nabetalingsregeling van een partnerpensioen die niet opgenomen is in de technische voorziening. Het openstaande bedrag van deze nabetalingsregeling is per einde 2021 als schuld opgenomen op de balans. Vanaf boekjaar 2022 wordt de nabetaling jaarlijks onttrokken aan deze schuld. Daarnaast is er door de inkoop van DB-aanspraken uit DC-kapitaal een positief resultaat van 9 gemaakt. Verder bestaat het resultaat op mutaties en correcties uit de splitsing van het partnerpensioen in wel en niet uitruilbaar partnerpensioen (73 negatief), flexibilisering (6 negatief), pensionering (2 positief) en overige mutaties en correcties (38 positief).

9. Rapportage over Pension Fund Governance

Wet Versterking Bestuur Pensioenfondsen

Het fonds heeft gekozen voor een paritair bestuur waarin twee zetels worden bezet door vertegenwoordigers van de werkgever, een zetel door een vertegenwoordiger van de (gewezen) deelnemers en een zetel door een vertegenwoordiger van de pensioengerechtigden.

Het pensioenfonds heeft op de volgende wijze invulling gegeven aan medezeggenschap binnen het pensioenfonds:

- Instelling verantwoordingsorgaan
- Instelling intern toezicht
- Aanstelling compliance officer
- Beleggingsadviescommissie

Verantwoordingsorgaan

Het verantwoordingsorgaan is samengesteld uit vertegenwoordigers van de (gewezen) deelnemers, gepensioneerden en de werkgever. Het verantwoordingsorgaan vergadert eenmaal per kwartaal samen met het bestuur. Bij belangrijke wijzigingen, zoals omschreven in de ABTN en het reglement van het verantwoordingsorgaan, vraagt het bestuur advies aan het verantwoordingsorgaan.

Op 31-12-2021 is het verantwoordingsorgaan als volgt samengesteld:

Naam	Functie
J. Alonso Mosquera	Voorzitter benoemd namens de (gewezen) deelnemers
M. Kemper	Secretaris benoemd namens de (gewezen) deelnemers
M. Smits	Benoemd namens de (gewezen) deelnemers
F. Vennik	Benoemd namens de gepensioneerden
E. Lohr	Benoemd namens de werkgever

Per einde van het jaar heeft H. Lammers zijn taken als lid van het VO neergelegd. Hij is opgevolgd door M. Smits.

In 2017 is de frequentie van het overleg met het bestuur aangepast naar eenmaal per kwartaal. Deze frequentie past beter bij de gesloten status van het fonds. Als ontwikkelingen daar aanleiding toe geven, kan extra overleg gepland worden.

Het bestuur stelt het verantwoordingsorgaan in de gelegenheid advies uit te brengen over elk voorgenomen besluit tot:

- Het nemen van maatregelen van algemene strekking;
- Wijziging van de statuten en reglementen van het pensioenfonds;
- Vaststelling van het jaarverslag, de jaarrekening, de actuariële en bedrijfstechnische nota;
- Vaststelling herstelplan;
- Vermindering van de verworven pensioenaanspraken en pensioenrechten indien daaraan toepassing wordt gegeven;
- Het vaststellen en wijzigen van het toeslagbeleid/indexatiebeleid;
- Gehele of gedeeltelijke overdracht van de verplichtingen van het pensioenfonds of de overname van verplichtingen door het pensioenfonds;
- Liquidatie, fusie of splitsing van het pensioenfonds;
- Het omzetten van het pensioenfonds in een andere rechtsvorm;
- Samenvoeging van het pensioenfonds met een ander pensioenfonds;
- Het sluiten, wijzigen of beëindigen van een uitvoeringsovereenkomst;
- Het terugstorten van premie of geven van premiekorting;
- Het vaststellen en wijzigen van de vergoedingsregeling voor bestuursleden;
- Het wijzigen van het beleid ten aanzien van het verantwoordingsorgaan;
- De vorm, inrichting en samenstelling van het intern toezicht;
- Het vaststellen en wijzigen van een interne klachten- en geschillenprocedure;
- Het vaststellen en wijzigen van het communicatie- en voorlichtingsbeleid.

Het Verantwoordingsorgaan heeft in het kader van zijn taakuitoefening kennisgenomen van het jaarverslag en de jaarrekening, en daar een oordeel over gegeven.

Intern toezicht

Het intern toezicht is georganiseerd door middel van een visitatiecommissie. Deze commissie zal ieder jaar ten minste de volgende taken uitvoeren: het beoordelen van beleids- en bestuur procedures, bestuursprocessen en de checks en balances binnen het fonds; het beoordelen van de wijze waarop het fonds wordt aangestuurd; het beoordelen van de wijze waarop door het bestuur wordt omgegaan met de risico's op de langere termijn. Het intern toezicht betreft de Code Pensioenfonds bij de uitvoering van deze taak.

Compliance officer

Het bestuur van het pensioenfonds heeft mr. S. Soussi, medewerker van AT&T, benoemd als compliance officer. De voornaamste taken van de compliance officer omvatten:

- Het toezien op de totstandkoming van een adequate inrichting van de compliance functie zoals het opzetten van een Compliance Program, inclusief een Compliance Charter,
- Zorgdragen voor de implementatie en naleving van de SPAN Compliance richtlijnen met als doel het vormen van een oordeel en het treffen van adequate maatregelen,
- Ondersteunen van de correcte en tijdige afhandeling van klachten op het gebied van compliance,
- Minimaal jaarlijks, of vaker indien zich incidenten voordoen, vastleggen van de bevindingen in een Compliance Officer Report.

Beleggingsadviescommissie

De verantwoordelijkheid van de beleggingsadviescommissie is het bestuur te adviseren over beleggingsaangelegenheden in brede zin. Dit betreft zowel advies over het algemene beleggingsbeleid als over meer specifieke zaken, waaronder het gebruik van derivaten en de afweging tussen actief en passief beleggen. De beleggingsadviescommissie bestaat eind 2021 uit de volgende personen:

R. de Heij, M. Spoelstra, V. Duijn en H.J. Schuver.

De beleggingsadviescommissie heeft de volgende taken:

- het opstellen van het beleggingsplan;
- het monitoren van de activiteiten van de vermogensbeheerders;
- het monitoren van een beleggingsbeleid ten opzichte van de strategische benchmark. De strategische benchmark vertaalt de beleidsuitgangspunten naar concrete beleggingsdoelstellingen en vergelijkingsmaatstaven voor het rendement.

Code Pensioenfonds

Door aanpassing van de Pensioenwet aan de Wet Versterking Bestuur Pensioenfonds is de Code Pensioenfonds verankerd in het wettelijke kader. In 2018 is de Code herzien, en is nu gegroepeerd op acht thema's: 'Vertrouwen waarmaken', 'Verantwoordelijkheid nemen', 'Integer handelen', 'Kwaliteit nastreven', 'Zorgvuldig benoemen', 'Gepast belonen', 'Toezicht houden en inspraak waarborgen' en 'Transparantie bevorderen'. Daartoe zijn nu 65 normen vastgesteld.

Missie, visie en strategie

Doelstellingen

Het algemene uitgangspunt van het te voeren beleid is om de pensioentoezegging na te komen.

De pensioentoezegging is een hybride overeenkomst, een combinatie van een uitkeringsovereenkomst en een premieovereenkomst in de zin van de Pensioenwet. Het beleid is zodanig ingericht dat onder een breed scala van omstandigheden deze toezegging kan worden nagekomen. Het fonds heeft aan deze toezegging kunnen voldoen.

Voor de uitkeringsovereenkomst hebben we de ambitie een inkomen gerelateerd en waardevast pensioen voor onze deelnemers te verzorgen. De ingelegde gelden worden beheerd met een op een hoog en stabiel rendement gericht transparant beleggingsbeleid. Zoals aangegeven onder Financiële informatie heeft het fonds niet kunnen indexeren en daarmee niet kunnen voldoen aan inkomen gerelateerd en waardevast pensioen.

Wij beleggen weloverwogen en beheersen de beleggingsrisico's onder andere door spreiding van de beleggingen.

Deskundigheid

Wij voeren de aan ons toevertrouwde taken deskundig en professioneel uit op een adequate, correcte, weloverwogen en zorgzame wijze. Wij zijn aanspreekbaar op ons gedrag en onze besluiten. Bij inschakeling van externe partijen moeten ook die aan onze normen voldoen.

Transparantie

Wij communiceren helder en open over de regeling, de financiële positie van het fonds en de risico's die daaraan verbonden zijn voor de belanghebbenden bij het fonds. Wij willen ook helder en open verantwoording afleggen over de invulling van de aan ons opgedragen taak, het beleid dat wij voeren en de resultaten daarvan.

Het beleid van het pensioenfonds is gericht op een integere bedrijfsvoering. De verantwoordelijkheid hiervoor is vastgelegd in artikel 143 van de Pensioenwet. Dit houdt in ieder geval het volgende in:

- het beheersen van bedrijfsprocessen en bedrijfsrisico's;
- integriteit;
- de soliditeit van het pensioenfonds, waaronder wordt verstaan: het beheersen van financiële risico's en het beheersen van andere risico's die de soliditeit van het pensioenfonds kunnen aantasten;
- het beheersen van de financiële positie op de lange termijn door periodiek een continuïteitsanalyse te maken.

Rapportage over de normen uit de Code Pensioenfondsen

In 2017 heeft het fonds een deelnemersenquête gehouden waarin naar voren kwam dat de meerderheid van zowel de gewezen deelnemers als de gepensioneerden een (zeer) positief beeld heeft van het fonds. Men is onder andere positief vanwege de inzet van bestuur, de goede resultaten en de communicatie. Dit geeft aan dat er veel vertrouwen is onder de belanghebbenden en dat dit daarmee tevens bijdraagt aan het vertrouwen in het stelsel.

In navolging van het overleg tussen de Monitoringcommissie en de Pensioenfederatie wordt van pensioenfondsen gevraagd over een aantal normen altijd te rapporteren. Deze rapportagenormen (5, 31, 33, 47, 58, 62, 64 en 65) zijn in onderstaand overzicht opgenomen.

Met inachtneming van bovenstaande zal het fonds hieronder tevens toelichten waar zij afwijkt in de naleving van de code en deze afwijking vervolgens toelichten en/of motiveren. Van de 65 gestelde normen wordt strikt genomen bij 3 deze niet gehaald. In de onderstaande tabel zijn de te rapporteren normen opgenomen en toegelicht.

Nummer	Norm	Wordt voldaan aan deze norm	Toelichting
5	Verantwoording afleggen over gevoerd beleid, uitkomsten en keuzes	Ja	Het bestuur rapporteert in het Bestuursverslag over de diverse onderdelen van haar gevoerde beleid en keuzes, zoals het financiële beleid, risicobeleid en beleggingsbeleid.
28	Evaluatie met externe partij	Ja	Zie onder deze tabel bij Norm 28
30	Evaluatie VO	Nee	Heeft VO tot nu toe niet gedaan. Dit punt is opgenomen door het VO in 2021, echter door persoonlijke omstandigheden nog niet uitgevoerd.
31	Diversiteit en complementariteit samenstelling fondsorganen in beleid	Ja	Zie onder deze tabel bij Norm 31 en 33
33	Stappenplan Diversiteitsbeleid	Nee	Zie onder deze tabel bij Norm 31 en 33
34	Zittingsduur	Nee	Het bestuur heeft gekozen als startdatum voor de benoemingsprocedure de start van de implementatie van de Code Pensioenfondsen, wat 2014 is. Achtergrond van deze keuze ligt tevens in het gegeven dat voor ons kleine fonds het bijzonder moeilijk is om nieuwe en geschikte kandidaten te vinden voor o.a. het verantwoordingsorgaan. Dit geeft het fonds enig respect bij de termijnen van de zittende leden.
39	Benoemingsprocedures	Ja	VO heeft conform PW adviesrecht op vorm en samenstelling van het intern toezicht, maar doet geen bindende voordracht. Leden van het VO kunnen door het bestuur worden ontslagen op verzoek van het VO (na zorgvuldige procedure).
47	Intern toezicht betreft deze code bij uitoefening	Ja	Zowel in de uitvraag van het intern toezicht als de rapportage van het bestuur wordt aandacht besteed aan de Code Pensioenfondsen

Nummer	Norm	Wordt voldaan aan deze norm	Toelichting
58	Publiekelijk inzicht geven in missie, visie en strategie	Ja	Zie in jaarverslag onder Financiële Informatie en Pension Fund Governance
62	Vastleggen en beschikbaar maken overwegingen verantwoord beleggen	Ja	Zie onder Risicoparagraaf
64	Vastleggen naleving interne gedragscode en evaluatie bestuur	Ja	Zie onder Bestuursaangelegenheden. Jaarlijks wordt de interne gedragscode door alle berokkenen ondertekend. Zie voor evaluatie bestuur hieronder bij norm 28.
65	Adequate afhandeling klachten- en geschillenprocedure	Ja	Zie onder Bestuursaangelegenheden. Er waren geen klachten en/of geschillen

Norm 28

Begin van 2020 heeft in navolging van deze norm een bestuursevaluatie plaatsgevonden. Deze evaluatie is uitgevoerd door een HR-manager binnen de werkgever die geen betrokkenheid heeft met het fonds, anders dan dat zij een slaper is. Zij kan dus beschouwd worden als een externe partij. Hierbij is onder meer de handreiking zelfevaluatie pensioenfonds gebruikt. Het oordeel van deze evaluatie is dat het bestuur op het juiste niveau zit.

In 2021 heeft het bestuur nog een aanvullende zelfevaluatie uitgevoerd. Aandachtspunten zijn continuïteit van bestuursleden en onderhoud et Stakeholders explicieter ingevuld mag worden.

Norm 31 en 33

Hierboven is een weergave gegeven van de samenstelling van de organen van het fonds. Bij de vervulling van vacatures zorgt het bestuur er zoveel mogelijk voor dat het betreffende orgaan complementair is samengesteld en een redelijke afspiegeling vormt van de belanghebbenden.

Daarbij is het streven dat het betreffende orgaan een goede mix is van mannen en vrouwen en jongeren en ouderen en daarin ook het bestand afspiegelt. De gemiddelde leeftijd van het bestand gewezen deelnemers en gepensioneerden is echter per 31-12-2021 56,8 jaar. Slechts 1% van het bestand is jonger dan 40 jaar. Het percentage vrouwen in het bestand per 31-12-2021 is 27,4%.

Zoals in het jaarverslag van vorig jaar vermeld, is een dame in 2021 gestart met het kennis en ervaring op doen met betrekking tot bestuursaangelegenheden. Zij loopt mee met de vergaderingen van het bestuur, naast dat zij gestart is met het volgen van de nodige opleidingen. Vanuit het meervoudige perspectief kan nog gemeld worden dat zij een Braziliaanse achtergrond heeft.

In de Code Pensioenfonds wordt t.a.v. deze norm gesteld dat "deelname van personen met uiteenlopende achtergronden en verschillende vaardigheden zorgt voor een meervoudig perspectief" en "zo bijdraagt aan de kwaliteit van het totale pensioenfondsbestuur". Onder de norm zelf wordt zelfs specifiek gesteld dat er ten minste een vrouw en een man in moeten zitten en ook nog zowel boven als onder de 40 jaar.

Het fonds onderschrijft dat een meervoudig perspectief bij kan dragen aan de kwaliteit van het fonds. De leden van fondsorganen moeten echter ook de betrokkenen vertegenwoordigen, en binnen de kring van betrokkenen is de diversiteit volgens de definitie van de Code beperkt aanwezig. Binnen de mogelijkheden die het fonds heeft, denkt het fonds ruimschoots te voldoen aan een meervoudig perspectief. Dat ligt op terreinen als de functie van bestuurders, opleidingsrichting, interessegebieden, gezinssamenstelling, geboorteregio, introversie vs. extraversie. De typen volgens het Belbin model en volgens Spiral Dynamics kunnen hierbij het een en ander zeggen over een meervoudig perspectief, dan wanneer puur naar gender en leeftijd gekeken wordt. Gezien het bovenstaande en de samenstelling en grootte van het fonds, acht het fonds het niet opportuun hier een specifiek beleid op te formuleren. Wel zal het fonds jaarlijks haar organen op deze norm evalueren, en beoordelen of eventuele mogelijkheden zich voordoen.

Transparantie over beloningen

In de Code Pensioenfonds (normen 41 t/m 45) is onder andere opgenomen dat de beloningen beheerst, duurzaam en passend dienen te zijn en in redelijke verhouding dienen te staan tot verantwoordelijkheid, functie-eisen en tijdsbeslag. Het fonds voldoet met haar beloningsbeleid aan de wettelijke eisen uit het Besluit Financieel Toetsingskader, de Code Pensioenfonds en de Principes beheerst beloningsbeleid van AFM en DNB. De bestuursleden, leden van het verantwoordingsorgaan en leden van de beleggingsadviescommissie van het fonds ontvangen geen bezoldiging voor het bestuurslidmaatschap. Leden van het bestuur die niet langer in dienst zijn van AT&T ontvangen een vergoeding van hun reiskosten.

Het bestuur,

Den Haag, 01 juni 2022

Vincent den Hertog (Jun 7, 2022 04:44 EDT)

V. den Hertog, voorzitter

T. Valkenburg, vice – voorzitter

W. Loots, secretaris

B. Bongenaar, vice - secretaris

Stichting Pensioenfonds AT&T Nederland

Verslag Visitatiecommissie

1. Inleiding

Het bestuur van Stichting Pensioenfonds AT&T (hierna: Fonds) heeft VCHolland en daarmee de leden van de visitatiecommissie (hierna: VC), na advies van het Verantwoordingsorgaan (hierna: VO) van het Fonds, de opdracht gegeven tot de uitvoering van een visitatie bij het Fonds.

De VC heeft tot (wettelijke) taak toezicht te houden op (de totstandkoming van) het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken in het Fonds. Binnen dit kader vormt de VC zich een beeld van de wijze waarop het Fonds de Code Pensioenfonds naleeft.

De VC is ten minste belast met het toezien op een adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging door het bestuur en legt verantwoording af over de uitvoering van de taken aan het VO en de werkgever, en in het jaarverslag. Het intern toezicht vervult zijn taak zodanig dat het bijdraagt aan het effectief en slagvaardig functioneren van het Fonds en aan een beheerste en integere bedrijfsvoering.

VCHolland heeft voor de uitvoering van visitaties een werkwijze ontwikkeld die uiteindelijk uitmondt in een rapportage over de bevindingen en het oordeel van de VC. De visitatie strekte zich uit tot de 7 maart 2022 beschikbare informatie over het kalenderjaar 2021.

2. Oordeel/Bevindingen

Samenvattend oordeel:

De VC is van oordeel dat het Fonds in 2021 in algemene zin heeft voldaan aan een adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging. Het Fonds voert een consistent beleid en hanteert een bestendige gedragslijn. Het Fonds wordt gewezen op de risico's met betrekking tot de beleggingen als gevolg van de on hold gezette benodigde acties ter zake en opgeroepen de nodige voortvarendheid te betrachten in de nog openstaande keuzes inzake de toekomst van het Fonds.

Samenvattend oordeel Code Pensioenfonds

De Code Pensioenfonds is ingedeeld in acht hoofdthema's. In de hierna opgenomen tabel wordt inzichtelijk gemaakt op welke wijze deze hoofdthema's zich verhouden tot de onderwerpen waarop de VC haar toezicht heeft gericht.

De VC heeft kennisgenomen van de eigen beoordeling van het Fonds met betrekking tot de naleving van de Code. Deze is naar het oordeel van de VC voldoende. De rapportage en uitleg van de uitzonderingen en de onderwerpen waarover het Fonds wettelijk of volgens de Code is gehouden te rapporteren, is toereikend. De VC merkt op dat beoordeling of goedkeuring van het jaarverslag 2021 niet tot haar mandaat heeft behoord.

	Functioneren VC	Algemeen, opvolging aanbevelingen	Governance	Geschiktheid	Beleggingen	Risico's	Communicatie
Vertrouwen waarmaken		2, 5	1, 3, 4, 5, 9		6, 7	8	
Verantwoordelijkheid nemen			10, 11, 12, 13, 14			12	
Integer handelen		22	15, 16, 17, 18, 19, 20, 21				
Kwaliteit nastreven	28		23, 24, 25	26, 27, 28, 29, 30			
Zorgvuldig benoemen			34, 39, 40	31, 32, 33, 35, 36, 37, 38			
Gepast belonen			41, 42, 43, 44, 45				
Toezicht houden en inspraak waarborgen	46, 48	47, 50	51, 52, 53, 54, 55, 56, 57				
Transparantie bevorderen		58, 59, 61, 62, 64	65		62		60, 61, 63

De gerapporteerde uitzonderingen zien op de hoofdthema's kwaliteit nastreven en zorgvuldig benoemen en de belangrijkste aanbevelingen van de VC zien op de hoofdthema's vertrouwen waarmaken, verantwoordelijkheid nemen en transparantie bevorderen. Naar het oordeel van de VC zijn de gerapporteerde uitzonderingen en de onderstaand gerapporteerde bevindingen niet van zodanige aard dat hiermee in materiële zin inbreuk wordt gemaakt op het naleven van genoemde hoofdthema's.

a. Opvolging bevindingen en aanbevelingen

Het Fonds heeft ter zake van de opvolging bevindingen en aanbevelingen een procesmatige aanpak en consistent beleid, waarbij aanbevelingen van de VC, externe accountant, waarmerkend actuaaris, interne audit en externe toezichthouders op een actielijst worden geplaatst en in het bestuur worden besproken. Al dan niet opvolging van de aanbevelingen wordt gemotiveerd vastgelegd en in de bestuursvergadering bewaakt. Niet alle aanbevelingen van de sleutelfunctiehouders zijn op de actielijst opgenomen. De VC doet een aanbeveling daartoe. De sleutelfunctiehouders hebben geen materiële bevindingen geconstateerd.

b. Algemene gang van zaken

Het Fonds voert een consistent beleid en heeft een voldoende robuust proces om wijzigingen in wet- en regelgeving tijdig in fondsdocumenten te implementeren, de interne en externe ontwikkelingen voldoende adequaat te volgen en waar nodig actie te ondernemen. In verband met een reservetekort is een herstelplan van toepassing dat tijdig bij DNB is ingediend en is goedgekeurd. De VC volgt de mening van het Fonds dat het aan de normen met betrekking tot risicohouding, beleidsuitgangspunten en haalbaarheidstoets voldoet. Als gevolg van het besluit van de pensioenuitvoerder om eind 2022 de dienstverlening aan het Fonds te beëindigen heeft de gehele visitatieperiode in het teken van de toekomstverkenning gestaan en heeft een beoordeling van mogelijke toekomstige uitvoerders plaatsgevonden. Daarnaast is tevens actie ondernomen om voortzetting van het Fonds na 1 januari 2023 bij een andere pensioenuitvoerder in principe als fall back optie mogelijk te maken. De VC beveelt aan de nodige voortvarendheid te betrachten in de nog openstaande keuzes om implementatie per 1 januari 2023 op een beheerste wijze te kunnen realiseren.

c. Governance

Bij het Fonds is sprake van een bestendige gedragslijn waarbij geen wijzigingen in de governancestructuur in de visitatieperiode zijn aangebracht. Binnen het Fonds zijn in de inrichting voldoende waarborgen aanwezig voor goed bestuur. De VC volgt de mening van het Fonds dat belanghebbenden zich op evenwichtige wijze door het Fonds vertegenwoordigd kunnen voelen, de inrichting van de organisatie en de bedrijfsprocessen zodanig is dat een beheerste en integere bedrijfsvoering is gewaarborgd en dat aan de normen inzake de uitbesteding door het Fonds wordt voldaan. De relatie tussen bestuur en VO geeft de VC geen aanleiding tot het doen van aanbevelingen. Het Fonds voldoet aan de normen ten aanzien van het verantwoordingsorgaan.

d. Geschiktheid

De VC volgt de mening van het Fonds dat het aan alle eisen van geschiktheid en betrouwbaarheid voldoet, waarbij het Fonds zich bewust is van het belang om de continuïteit, kwaliteit en ervaring in het besturen van het Fonds te borgen. Hiertoe heeft het Fonds in 2021 een aantal maatregelen getroffen. De VC is van oordeel dat het Fonds de vereiste voorzieningen heeft getroffen voor het VO om de taak naar behoren uit te voeren, aan de normen met betrekking tot tijdsbeslag voldoet en zich voldoende inspannt om aan de normen met betrekking tot de diversiteit te voldoen. De VC beveelt aan voldoende tijd aan opleidingen voor de leden van de fondsorganen te besteden in het kader van de transitie, collectieve waardeoverdracht en liquidatie. Het VO wordt opgeroepen de zelfevaluatie ter hand te nemen.

e. Beleggingen

De VC volgt het Fonds in het oordeel dat het voldoet aan de normen met betrekking tot de totstandkoming van de beleggingsstrategie en de invulling daarvan, op een verantwoorde manier uitvoering geeft aan het beleggingsproces en de juiste stappen zet om invulling te geven aan maatschappelijk verantwoord beleggen. Wel constateert de VC dat aan de opvolging van veel aanbevelingen ter zake van het (strategisch) beleggingsbeleid nu geen prioriteit wordt gegeven in verband met het verwachte liquidatietraject. Dientengevolge beveelt de VC aan met een grote inhaalslag rekening te houden in het vaststellen van beleggingsstrategie en -beleid in geval van onder andere uitstel van het liquidatietraject.

De VC volgt de mening van het Fonds dat het de verantwoordelijkheid voor de uitbestede activiteiten op het gebied van vermogensbeheer kan dragen en voldoet aan de normen met betrekking tot beleggingsprofielen bij de DC regeling en de invulling daarvan. De monitoring van de uitkomsten van het beleggingsproces door bespreking van uitgebreide en periodieke rapportages is daarbij adequaat.

f. Risico's

Het risicomanagement is beschreven in het Integraal Risicomanagement beleid en wordt jaarlijks geactualiseerd. Daarnaast is sprake van een kwartaalrapportage van de sleutelfunctiehouder en een maandelijks actualisering van de risicomanagement matrix. Het bestuur toont een actieve betrokkenheid bij de uitvoering van het risicomanagement en het proces voldoet aan de algemene beginselen van risicobeheer. De VC volgt de mening van het Fonds dat de inrichting van de interne audit en actuariële functie voldoet aan de daaraan te stellen eisen, het voldoende aandacht besteedt aan het integriteitsrisico en de risico's uit hoofde van zorgplicht en wordt voldaan aan de normen met betrekking tot de eigen risicobeoordeling. Inzake de beheersing van de uitbestedingsrisico's doet de VC de aanbeveling expliciet vast te stellen dat de door het Fonds geïdentificeerde uitbestedingsrisico's vallen onder de scope van de ISAE verklaring en daadwerkelijk worden beheerst. Inzake de ICT -risico's heeft het Fonds een aantal acties in gang gezet waarmee het verwacht het ICT risicobeheer adequaat te kunnen invullen. De VC volgt in deze de mening van het Fonds.

g. Communicatie

Binnen het Fonds is sprake van een adequaat communicatiebeleid met een actueel communicatiebeleidsplan dat jaarlijks wordt geëvalueerd. De VC volgt de mening van het Fonds dat de verstrekte informatie correct, volledig en evenwichtig is. De VC doet nog wel de aanbeveling een grotere groep belanghebbenden te betrekken bij de afstemming over de toekomst van het Fonds. De VC volgt de mening van het Fonds dat de informatieverstrekking aan individuen voldoet aan de gestelde normen en conform het pensioen 1-2-3 beginsel is. De website van het Fonds wordt regelmatig geactualiseerd en alle verplichte documentatie is, al dan niet indirect, op de website opgenomen.

De visitatiecommissie

Rob Kragten
Herma Polee
Frank Rijksen

Reactie van het bestuur op verslag Visitatiecommissie

Het bestuur heeft de opdracht verstrekt aan VC Holland om de jaarlijkse visitatie uit te voeren. Als externe onafhankelijke partij dient het een oordeel te geven over en met bevindingen te komen ten aanzien van de (totstandkoming van) het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken in het Fonds. Zij dient toe te zien op een adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging door het bestuur. Dit in overeenstemming met de vereisten zoals deze door de wetgever zijn gesteld.

De Visitatiecommissie (VC) komt tot een samenvattend oordeel dat het Fonds in algemene zin heeft voldaan aan een adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging. De VC maakt in haar oordeel nog terecht een verwijzing naar risico's in relatie tot de toekomst van het fonds, echter bij het schrijven van dit verslag is er door het fonds een keuze gemaakt met betrekking tot de richting, het zal doorgaan als een zelfstandig fonds. Acties die als gevolg hiervan mee samenvallen zullen door het fonds opgenomen worden.

De thema's zoals gesteld in de Code Pensioenfonds worden door het fonds nageleefd, en waar dit opportuun is door het fonds toegelicht. Het is goed om te constateren dat de VC de gerapporteerde uitzonderingen niet van dien aard acht dat het fonds hiermee niet in lijn zou handelen van de Code.

Het fonds zal de gemaakte aanbevelingen die de visitatiecommissie heeft gedaan opnemen in haar actielijst, en zorgdragen voor de opvolging van deze. De aanbeveling ten aanzien van de sleutelfunctiehouders wordt hierin meegenomen. Indien nodig zal verantwoording worden afgelegd omtrent de status van de te nemen acties.

Gezien de gewijzigde status van het fonds zoals eerder aangegeven, zal het fonds de aanbeveling ten aanzien van de acties gerelateerd aan de van destijds van toepassing zijnde outsourcing, overzetten in acties die het fonds dient te nemen bij de voortzetting. Het principe van de aanbeveling wordt hiermee opgevolgd.

Stakeholder management en governancestructuur zijn belangrijke thema's voor het fonds. Gezien de nieuwe ontwikkeling, het voortbestaan van het fonds, zal de aandacht hiervoor onveranderd blijven. Onveranderd zal ook de discussie en de daarmee gepaard gaande keuzes over de toekomst van het fonds zijn.

Ook ten aanzien van de geschiktheid zal de aandacht verlegd worden op het voortbestaan van het fonds. De in dit kader benodigde opleidingen en trainingen zullen opnieuw op de agenda komen.

Door het proces dat gevolgd was bij een mogelijke liquidatie, was er een verschuiving van aandacht, ook ten aanzien van de beleggingstrategie. Dit komt nu in een ander daglicht te staan, en het fonds zal daarom ook de aanbeveling van de VC opvolgen. Beleggingsstrategie en -beleid zullen opgenomen worden en opnieuw vastgesteld gegeven de huidige situatie.

Risico management blijft van groot belang van het fonds, en zal onveranderd op de agenda blijven. Met de huidige opzet en structuur denkt het fonds goed te kunnen voldoen aan de gestelde vereisten, en het is goed om te constateren dat de VC dit erkent. Ten aanzien van de ISAE's heeft het fonds de aanbeveling reeds opgenomen, en verwacht hiermee op dit vlak aan de aanbeveling te voldoen.

Met het voorzetten van het fonds, zal de nodige aandacht gegeven worden aan de communicatie hieromtrent. Het fonds zal trachten om meer belanghebbenden te betrekken bij de communicatie. In het verleden zijn hier al acties over geweest, maar zal weer opgenomen worden zodat op een nog helderdere wijze gecommuniceerd kan worden.

Het bestuur is de visitatiecommissie erkentelijk voor de evaluatie die zij heeft gedaan, en de bevindingen die zij geconstateerd heeft. Het fonds is van mening dat dit goed bijdraagt aan de verdere verbetering van haar functioneren.

Het bestuur wil de visitatiecommissie danken voor de open en prettige samenwerking in deze.

Het Bestuur.

Verslag Verantwoordingsorgaan

Het Verantwoordingsorgaan Stichting Pensioenfonds AT&T Nederland (VO) heeft het functioneren van het SPAN in 2021 evenals het jaarverslag over 2021 geëvalueerd en steunt het SPAN in het gevoerde beleid.

Inleiding

Zoals gewoonlijk rond deze tijd van het jaar presenteert AT&T het Jaarverslag van de Stichting Pensioenfonds AT&T Nederland (SPAN). Dit document is een weergave van de activiteiten, keuzes en resultaten van het Fonds over het afgelopen jaar. Het bevat een zeer grote hoeveelheid informatie die de schrijvers getracht hebben op een begrijpelijke manier te verwoorden. Onze pensioenen gaan ons allemaal aan en des te beter we deze systemen begrijpen, des te beter we keuzes kunnen maken wanneer het nodig is of wanneer het nog efficiënt is. Het is daarom wederom meer dan de moeite waard om het document door te nemen. De wereld van pensioenen is door de politiek en regelgeving, constant in beweging en opgedane kennis uit het verleden is geen garantie voor begrip van de materie in de toekomst.

Algemeen

Voor eenieder die het jaarverslag helemaal doorleest, de financiële markten in de gaten houdt en de pensioenontwikkelingen op de voet volgt, brengt het jaarverslag niet veel nieuws. Echter, niet iedereen neemt al deze informatie tot zich. Dat is jammer want het zijn zaken die ons allemaal aangaan maar volkomen begrijpelijk.

Vorig jaar ben ik begonnen met de kritieksandwich als inleiding voor het Jaarverslag om de lezer warm te laten lopen voor het verslag. Die goedkope truc zal ik dit jaar niet weer gebruiken. De conclusie die ik vorig jaar kon trekken, was dat het SPAN bestuur een gedegen beleid had gevoerd om de situatie van het fonds stabiel te houden in een zeer moeilijk jaar. Het is ook dit jaar mijn intentie om het jaarverslag, dat een schat aan informatie bevat en daardoor een flinke pil is, toch interessant te maken. De vraag is echter...hoe?

Net als ieder jaar lees ik het jaarverslag helemaal door. Meerdere malen zelfs. Normaal gesproken trekt de voorpagina nooit echt mijn aandacht maar dat was dit jaar anders. Terwijl ik die pagina in mij opnam, kwam er een idee in mij op voor de inleiding van dit jaar. Het is onmogelijk om het hele jaarverslag te veranderen in een pakkende documentaire of een superhelden film. Dat is simpelweg niet de realiteit. Er zijn een hoop passages die alleen maar interessant zijn indien de lezer vrij veel achtergrondkennis bevat. Er zijn echter een aantal paragrafen die voor iedereen interessant zijn en die voorpagina heeft mij het idee gegeven om die paragrafen, waarvan ik denk dat ze interessant zijn voor iedereen, uit te lichten. Op die manier heeft de lezer een selectie van informatie die vrij eenvoudig te lezen en te begrijpen is en wellicht het begin is van het volledig lezen van het jaarverslag. We gaan van start op onze eigen wandeltocht doorheen het verslag.

De voorpagina laat ons een oudere vrouw zien die balanceert op een granieten muur. Waarom trekt dit beeld mijn aandacht? Ik ben in Spanje geboren, in een streek die Galicië heet. Galicië ligt in het noordwesten van Spanje, vlak boven Portugal en in deze streek ligt de stad Santiago de Compostela. Santiago is een zeer beroemde bedevaartsplaats voor vele mensen ieder jaar. Sommige wandelaars zoeken de rust van de natuur, andere willen een sportieve uitdaging aangaan en weer andere gaan op pad zonder iets te zoeken maar ontdekken des te meer in dat oude, Keltische druïdelandschap. Op het vliegveld van Santiago kom ik regelmatig wandelaars tegen (uitgerust met rugzak en wandelschoenen) die in volmondig Nederlands hun reis herbeleven en zich opmaken voor de vlucht terug naar Nederland. Ik kan bevestigen dat 95% van de wandelaars ouderen zijn die waarschijnlijk hun pensioen gebruiken om deze fantastische tocht te maken. Wat heeft dit allemaal met de voorpagina te maken? Het glooiende landschap, de huizen, de granieten muurtjes, de bossen en velden, de varens en zelfs de verkleuringen op de granieten stenen bevestigen het. Deze foto is genomen in mijn streek! Dat was een erg leuke verrassing als beginpunt. Voor mensen die meer informatie zoeken: <https://www.caminodesantiago.gal/en/inicio>.

De eerstvolgende brok informatie die ik de lezer aanraad, is het meerjarenoverzicht van kerncijfers. Hoe heeft het fonds zich gehouden? Wat zijn de veranderingen, dekkingsgraden en het rendement. Dit overzicht geeft een goed beeld van wat uiteindelijk een erg belangrijk onderdeel is van het wel en wee van het fonds. De centen. Ook geeft het de lezer een lijst woorden die vrij eenvoudig op te zoeken zijn op het Internet om een wat duidelijker beeld te krijgen van het jargon.

De kennis van het jargon helpt bij het lezen van het tweede gedeelte dat ik de lezer wil aanraden: de financiële informatie. Niet het hele hoofdstuk, slechts tot het deel waar de informatie over het herstelplan begint. Dit gedeelte geeft een toelichting op de cijfers en zorgt ervoor dat de context gevormd wordt. Na dit stuk zou de lezer kunnen stoppen met het verslag maar ik wil de lezer verleiden om toch nog verder te gaan.

Hoofdstuk 3 gaat over de risicoparagraaf en is 10 pagina's lang. Mijn voorstel aan de lezer is om slechts de 9 strategische risico's door te nemen die het bestuur heeft gedefinieerd en daarover na te denken. Dat is meer dan voldoende. Waarom? Neem de grondwet van de Verenigde Staten van Amerika als voorbeeld. Dit document is geschreven met het slechtste scenario in gedachten. Stel je voor dat er iemand aan de macht komt die niet wijzer is dan de schrijvers van de Grondwet, hoe kunnen we het risico op problemen dan verminderen? Simpel, verdeel de macht over semi onafhankelijke staten zodat er geen centrale tiran kan ontstaan. De strategische risico's doen min of meer hetzelfde, wat zijn de ergste scenario's die we ons kunnen inbeelden en wat kunnen we doen om ons voor te bereiden? De 9 strategische risico's begrijpen jullie allemaal, de andere 10 pagina's zijn toelichting. Mochten jullie nu al zin hebben om die ook te lezen dan ben ik verheugd.

Ik zou hoofdstuk 4, de informatie over de verwachte gang van zaken ook willen aanraden maar de meeste zaken daarin zijn al besproken door het bestuur in eerdere communicatie. Heeft de lezer die communicatie niet gezien, dan is het een interessant hoofdstuk.

Een volgend hoofdstuk dat erg interessant is, is het verslag van de Visitatiecommissie. Deze commissie heeft, met het perspectief van een kundige en objectieve buitenstaander, een oordeel gevormd over het functioneren van het SPAN bestuur. Het is fijn om te zien dat deze commissie het met mij eens is over het goed functioneren van het SPAN bestuur.

De laatste 30 pagina's van het verslag staan vol met cijfers die, voor de accountants onder ons, veel informatie verschaffen. Natuurlijk is het nodig om deze cijfers te publiceren en het staat buiten kijf dat ze belangrijk zijn. Persoonlijk kijk ik liever naar de context waaruit deze cijfers uiteindelijk vloeien.

Hier komen we dan aan het einde van onze wandeltocht doorheen het jaarverslag 2021. De taak van het Verantwoordingsorgaan, waar ik de voorzitter van ben, is, onder andere, het zijn van een klankbord voor het bestuur. Om dit te kunnen zijn, deelt het bestuur informatie, visie, ideeën en documenten met ons. Wederom kan ik verklaren dat het VO erg positief is over het functioneren van het bestuur in 2021 en bedankt de leden voor hun inzet en toewijding. Vorig jaar gaf ik al aan dat de toekomst de moeilijke beslissingen zou bevatten en dat is uitgekomen. De beslissingen die eraan komen zijn niet makkelijker geworden maar ik ben ervan overtuigd dat dit bestuur haar best zal doen om de meest wijze besluiten te nemen. Ik ben blij en gerust dat we op onze gezamenlijke wandeltocht vergezeld worden door deze mensen.

Financieel beleid

2021 was een turbulent jaar waarin de COVID19 pandemie voortwoerde maar er ook een economisch herstel plaatsvond. Al met al leidde dit tot positieve ontwikkelingen op de aandelen- en obligatiemarkten. Ook het SPAN profiteerde van deze ontwikkelingen met uiteindelijk toch maar een bescheiden rendement van 2,94 % op de gehele portefeuille (licht onder de benchmark).

Een belangrijke ontwikkeling voor het SPAN in 2021 was de stijging van de rentes (DNB 10 jaarrente steeg naar 0,30% ultimo 2021). Deze rentestijging zorgde voor een sterke stijging van de actuele dekkingsgraad (van 102,9 naar 113,6) en beleidsdekkingsgraad (97,7 naar 110,3). De vereiste dekkingsgraad bleef nagenoeg ongewijzigd. Er is dus nog steeds een vermogenstekort. Gegeven het vermogenstekort heeft het bestuur het herstelplan dan ook geactualiseerd.

Samengevat: Het behaalde rendement was relatief laag. Echter de rentestijging leidde 2021 tot een fors verbeterde dekkingsgraad. Het VO is van mening dat herstelplannen bijgewerkt moeten blijven worden totdat een definitief besluit tot liquidatie van het SPAN is genomen.

Indexatiebeleid

Het beleggingsbeleid heeft geleid tot een rendement zoals dat verwacht mocht worden op basis van dit beleid. Echter de beleidsdekkingsgraad is nog steeds ver verwijderd van de noodzakelijke 135% om volledige indexatie mogelijk te maken. Hiervoor is een (significante) verdere stijging van de rente noodzakelijk.

Indien de beleidsdekkingsgraad tussen de 110 en 135 % ligt kan er partiële indexatie plaatsvinden. Echter op basis van de beleidsdekkingsgraad op de peildatum voor indexatie (november 2021) van 109,4% heeft het bestuur besloten geen indexatie over 2021 toe te kennen. De cumulatieve indexatie achterstand is hiermee opgelopen tot 11,3 % over de afgelopen 10 jaar.

Partiële indexatie lijkt echter wel in zicht te komen. Het VO steunt de beslissing van het bestuur om, gelet op de huidige financiële positie van het fonds en in overeenstemming met het indexatiebeleid, per 1 januari 2021 geen indexatie toe te kennen.

Uitvoeringskosten

De uitvoeringskosten lagen in 2021 hoger dan in 2020 (597k euro versus 428k euro). De uitvoeringskosten per deelnemer (inclusief slapers) bedroegen 1.196 euro. Echter ook de overige (recurring) uitvoeringskosten blijven stijgen. Deze zeer hoge kosten per deelnemer worden met name veroorzaakt door het beperkte aantal deelnemers (inclusief slapers). Deze uitvoeringskosten worden betaald door de werkgever en komen niet te laste van het vermogen van het fonds.

Het SPAN zal de komende jaren te maken krijgen met een dalend aantal deelnemers en verdere kostenstijgingen. Dus hoewel het liquidatie project is stopgezet verwacht het VO dat dit binnen enkele jaren mogelijk opnieuw opdoort wordt als gevolg van deze ontwikkelingen.

Kosten vermogensbeheer

Naast de uitvoeringskosten zijn er ook de kosten van het vermogensbeheer. In 2021 bedroegen deze kosten (inclusief transactiekosten) 1,209 mln. euro. Dit komt neer op 0,56% van het gemiddeld belegd vermogen. Dit percentage is de afgelopen 4 jaar licht gedaald (2020 0,62%).

Het VO concludeert dat de vermogensbeheerkosten van het SPAN als percentage van het gemiddeld belegde vermogen al enkele jaren daalt. Dit is goed nieuws. Echter schaalgrootte heeft een effect op de vermogensbeheerkosten als percentage van het gemiddeld belegd vermogen. Gegeven dat SPAN op termijn te maken krijgt met een dalend belegd vermogen als gevolg van een dalend aantal deelnemers en stijgende pensioenuitkeringen lijkt een toekomstige stijging van de vermogensbeheerkosten als percentage van het gemiddeld belegd vermogen reëel.

Interne communicatie

Het SPAN heeft in 2021 haar communicatiebeleid adequaat uitgevoerd, zoals dat in afgelopen jaren ook is gebeurd.

De communicatie van het bestuur naar de deelnemers en de gepensioneerden, alsmede naar de fonds gerelateerde raden en commissies, is effectief en tijdig.

De communicatie naar de deelnemers en de gepensioneerden vindt plaats door middel van het versturen van nieuwsbrieven en door informatie op de SPAN website te plaatsen. In 2021 zijn ook weer twee nieuwsbrieven verzonden.

De UPO's van 2021 bevatten geen inhoudelijke wijzigingen t.o.v. 2020. Deze UPO's worden tevens op het pensioenregister beschikbaar gesteld.

Daarnaast verstrekt het bestuur de gebruikelijke onderwerpen als de financiële positie van het fonds, de beleggingsstrategie van het fonds, indexatie ambitie en realisatie, en de bemensing van het bestuur en overige organen. Bovendien is een aanvang gemaakt met informatie te verstrekken over het nieuwe Pensioenstelsel dat de overheid voorbereidt.

In de nieuws brief van september 2021 werd aandacht besteed aan de toekomst van het SPAN:

In deze nieuwsbrief wordt u op de hoogte gehouden over de stand van zaken van het overgangstraject naar een nieuwe, toekomstbestendige uitvoerder voor uw SPAN-pensioen. Zoals in de brief die u eind september heeft ontvangen staat, is de streefdatum een overgang uiterlijk op 31 december 2022. Daarna houdt het pensioenfonds op te bestaan in de huidige vorm. In deze nieuwsupdate informeren wij u graag over:

- De uitkomsten van de enquête.
- Het proces dat wij als pensioenfonds doorlopen en waar wij zijn in het proces.

De enquête is ingevuld door totaal 127 respondenten. Dat is zo'n 25% van de totale deelnemerspopulatie van 500 deelnemers. In de groep van deelnemers die nog niet met pensioen zijn - zogenaamde "slapers" - is de respons 20%: er zijn 80 reacties ontvangen van de 404 in deze groep. De respons in de groep gepensioneerde is hoger, namelijk 49%. Dit betreft 47 reacties van totaal 96 gepensioneerden.

Daarnaast faciliteert het SPAN het zogenaamde deelnemerspanel ten einde ook vanuit de AT&T-populatie een terugkoppeling over het gevoerde beleid te verkrijgen.

De communicatie naar de fonds gerelateerde raden en commissies, zoals het VO en de beleggingscommissie, vindt plaats door middel van regulier overleg (eens per kwartaal), en via het versturen van informatie zoals aangepaste en nieuwe beleidsdocumenten, notulen en kwartaalverslagen per email.

Extern beleid

RiskCo

De administratie van het fonds wordt uitgevoerd door Inadmin RiskCo group B.V. (RiskCo). RiskCo heeft het bestuur op 21 mei 2020 geïnformeerd over liquiditeitsproblemen van RiskCo, waarna het bestuur deel heeft genomen aan een stuurgroep gevormd uit vertegenwoordigers van 18 klanten van RiskCo, ondersteund door Willis Towers Watson (WTW). Na overleg met DNB op 25 mei 2020 werd aangestuurd op het als uitvoerder overeind houden van RiskCo omdat de capaciteit in de markt niet groot genoeg is om alle klanten op te nemen. In oktober 2020 is RiskCo overgenomen door Achmea/PGB waarmee het uitvoeringsrisico minder urgent, maar nog steeds aanwezig bleef gezien de verwachting dat RiskCo het administreren van DB fondsen op langere termijn zal afstoten.

Op 19 maart 2021 is het VO door het bestuur ingelicht dat RiskCo de dienstverlening aan het SPAN per eind 2022 wil beëindigen en dat het SPAN versneld stappen moet gaan nemen met de besluitvorming aangaande de toekomstopties van het fonds. Gezien de complexiteit van een transitie naar een andere administrateur, in combinatie met de afnemende toekomstige levensvatbaarheid van het SPAN als relatief klein gesloten bedrijfspensioenfonds met toenemende regeldruk vanuit de overheid, steunt het VO het bestuur in haar beslissing liquidatie van het fonds als geprefereerde toekomstoptie verder uit te werken. Het bestuur heeft daartoe (na een uitbestedingsaanvraag) WTW ingehuurd om haar te begeleiden in het proces van mogelijke toekomstopties. Het VO is, samen met de AT&T ondernemingsraad en onze gedeelde adviseur, zeer goed betrokken in dit proces.

Het fonds heeft op 9 december 2021 de formele opzegging door RiskCo ontvangen in verband met de beëindiging van het contract per 31 december 2022. Aan het eind van 2021 was het fonds nog in gesprek met AT&T omtrent de toekomstopties en compensatie van kosten en risico's die in de huidige uitvoeringsovereenkomst bij AT&T liggen, maar na een eventuele liquidatie van het fonds zouden overgaan naar de deelnemers.

Het VO is van mening dat het bestuur alle stakeholders op een goede wijze in dit proces heeft meegenomen, relevante informatie tijdig heeft gedeeld en haar overwegingen betreffende het waarborgen van de belangen van de deelnemers meer dan adequaat heeft verwoord. Het bestuur heeft dit proces in 2021 naar onze mening terecht de meeste prioriteit gegeven en de belangen van alle deelnemers goed afgewogen en behartigd.

In 2022 bleek geen onderhandelingsresultaat met AT&T mogelijk dat recht doet aan de belangen van de deelnemers, zodat nu gewerkt wordt aan selectie van een andere administrateur en het transitieproces van RiskCo naar de nieuwe partij.

Bezetting VO

Per eind december 2021 is Hans Lammers teruggetreden als lid van het VO. Hans is opgevolgd door Marcel Smits. Via deze weg wil het VO Hans nogmaals bedanken voor zijn jarenlange inzet en Marcel van harte welkom heten als nieuw VO lid.

Tot slot wil het VO het bestuur en de beleggingscommissie bedanken voor de inzet in 2021 en AT&T als werkgever voor de flexibiliteit ten aanzien van de mensen die bij het SPAN betrokken zijn.

Den Haag, 13 mei 2022
Verantwoordingsorgaan Stichting Pensioenfonds AT&T Nederland

Reactie van het bestuur op verslag Verantwoordingsorgaan

Het Verantwoordingsorgaan heeft een mooie inleiding gegeven met tevens daarbij een leeswijzer voor een ieder die niet het gehele verslag tot zich wil nemen. Leuk om te lezen dat de eerste pagina is gebruikt als metafoor, om een wandeling te maken door het verslag. Het opbouwen van een pensioen kan ook als een wandeling gezien worden, met een gevulde rugzak. Voor het opbouwen van een pensioen moet men tijd nemen, zorgen dat de rugzak voldoende gevuld is en bijgevuld wordt. Hierbij nog rekening houdend met de risico's van de omstandigheden, de juiste kleren voor een onverwachte bui, en het pad volgen uitgezet door het fonds. Hierbij wordt de wandelaar gemonitord door een boswachter of toezichhouder, die toeziet op de regels van de wandeling. Voor het behalen van de eindstreep moet de rugzak zodanig gevuld zijn, dat er comfortabel gerust kan worden.

Nu is dit alles niet evident, en moet kan het pad er voor zorgen dat er bepaalde risico's op liggen. De wereldwijde situatie rondom Covid bracht veel onzekerheden met zich mee, die zich uiteindelijk vertaalde in een positief rendement op de portefeuille. De ontwikkeling van de rente had het sterkste effect op de uiteindelijke positieve ontwikkeling van de dekkingsgraad. Zoals het VO aangeeft zal, gezien de huidige ontwikkelingen, weer een update dienen plaats te vinden van het herstelplan.

Zoals aangegeven dient de rugzak voldoende gevuld te zijn, en onderweg gevuld te worden. Nu lopen de deelnemers helaas al een forse achterstand op ten aanzien van de opgebouwde indexatie. Het fonds blijft echter haar beleid ten aanzien van de indexatie volgen, en dankt het VO in haar ondersteuning hierin. Zoals door het VO aangegeven is de kans groter geworden gezien de ontwikkelingen, voor een partiele indexatie in de toekomst.

De kosten van de wandeling, of te wel de uitvoeringskosten, waren het afgelopen jaar fors toegenomen. Dit kwam voornamelijk door het liquidatie proces wat opgestart was in het afgelopen jaar. Naar verwachting, en analoog wat het VO aangeeft, is er de kans dat deze kosten hoog zullen blijven. Dit hangt samen met de toekomst van het fonds, de vereisten die het onderweg tegenkomt en de organisatie die daar voor nodig is. Vanzelfsprekend zal het fonds de kosten nauwgezet monitoren en het VO informeren over de ontwikkelingen.

De andere kosten ontwikkeling is die van het vermogensbeheer. Het fonds erkent dat deze mogelijk zullen toenemen in de toekomst, maar verwacht geen grote wijzigingen op de korte termijn. Ondanks het gegeven dat het fonds als zelfstandig fonds zal doorgaan, zullen alternatieven nauw gevolgd worden. In het belang van alle stakeholders zal het kosten aspect van het vermogensbeheer hierbij op de radar blijven.

Het is goed om te vernemen dat het VO instemt met het gevoerde communicatiebeleid. Om een goede wandeling te kunnen doen, dient men goed geïnformeerd te zijn. Het fonds wil zo transparant als mogelijk zijn in haar keuzes en ontwikkelingen van het fonds. Vooralsnog denkt het fonds dat de middelen die het vandaag de dag gebruikt, afdoende zijn om de deelnemers op een correcte wijze te informeren.

Het grootste obstakel op de weg was de opzegging van het contract van de administrateur, en als gevolg daarvan het liquidatie proces dat opgestart was. Deze voor het fonds onverwachte wending, heeft veel inspanning gevergd om de belangen van de deelnemers, maar ook overige stakeholders, zo goed mogelijk te behartigen. Afgelopen jaar was de focus van het fonds vanzelfsprekend hierop gericht. Uiteindelijk heeft dit niet tot een bevredigend resultaat geleid in het overleg met de sponsor. Dit houdt in dat de aandacht voor dit jaar uit zal gaan naar de overgang van een andere administrateur. Ook in dit proces zullen de stakeholders geïnformeerd blijven over de stappen die het fonds hierin zal gaan nemen.

Het bestuur wil Hans Lammers danken voor zijn inzet in de afgelopen jaren als participant van het VO. Wij zijn zeer erkentelijk voor zijn bijdragen. Tevens is het fonds verheugd dat Marcel Smits zich heeft aangemeld als zijn vervanger. Hiermee blijft het VO op volle sterkte om het fonds te kunne adviseren.

Verder is het bestuur het VO zeer erkentelijk voor haar inzet in het afgelopen jaar. Dit was een jaar waar er meer werd verwacht van het VO, in het complexe, leerzame maar ook tijdsintensieve traject van de liquidatie. Het bestuur wil alle leden danken dat zij betrokken willen blijven bij de ontwikkelingen van het fonds. Het bestuur kan alleen maar zeggen dat deze wandeling nog niet tot een einde is gekomen, maar dat wij gezamenlijk het juiste pad zullen bewandelen.

Het Bestuur.

Jaarrekening

Balans per 31 december 2021

Na bestemming van het saldo
van baten en lasten

(alle bedragen x €1.000)

	Ref.	2021		2020	
		€	€	€	€
Activa					
Beleggingen voor risico Pensioenfonds	4.				
Zakelijke waarden		61.245		54.506	
Vastrentende waarden		125.798		130.292	
Overige Beleggingen		25		21	
			187.068		184.819
Beleggingen voor risico deelnemers	5.				
Beleggingen		4.583		4.454	
			4.583		4.454
Overige activa	6.				
Liquide middelen		1		28	
			1		28
Totale activa			191.652		189.301

Ref.	2021		alle bedragen x €1.000) 2020	
	€	€	€	€
Passiva				
Stichtingskapitaal en reserves				
0				
Algemene Reserve	<u>22.946</u>		<u>5.315</u>	
		22.946		5.315
Technische voorzieningen				
8.				
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds		163.723		179.357
Technische voorzieningen risico deelnemers				
9.		4.583		4.454
Langlopende schulden				
10.				
Overig	<u>121</u>		<u>0</u>	
		121		0
Overige schulden en overlopende passiva				
11.				
Overig	<u>279</u>		<u>175</u>	
		279		175
Totale passiva				
	<u>191.652</u>		<u>189.301</u>	

Staat van baten en lasten over 2021

(alle bedragen x €1.000)

	Ref.	2021		2020	
		€	€	€	€
Baten					
Premiebijdragen	14.	498		468	
Beleggingsresultaten risico pensioenfonds	15.	5.130		11.579	
Beleggingsresultaten risico deelnemers	0	311		350	
			5.939		12.397
Lasten					
Pensioenuitkeringen	17.	3.149		2.789	
Pensioenuitvoeringskosten	0	598		428	
Mutatie technische voorziening voor risico van het pensioenfonds	19.	-15.634		14.331	
Mutatie technische voorziening voor risico deelnemers	20.	311		350	
Saldo overdracht van rechten	21.	-116		0	
			-11.692		17.898
Saldo van baten en lasten			17.631		-5.501
<i>Bestemming van het saldo van baten en lasten</i>					
Algemene reserve			17.631		-5.501
Totaal saldo van baten en lasten			17.631		-5.501

Resultaatbestemming: Het saldo wordt toegevoegd aan de algemene reserve.

Kasstroomoverzicht over 2021

(alle bedragen x €1.000)

	2021		2020	
	€	€	€	€
Kasstroom uit pensioen activiteiten				
Ontvangen premies	498		468	
Betaalde pensioenuitkeringen	-2.998		-2.792	
Betaald in verband met overdracht van rechten	-66		0	
Betaalde pensioenuitvoeringskosten	-524		-456	
Totaal kasstroom uit pensioenactiviteiten		-3.090		-2.780
Kasstroom uit beleggingsactiviteiten				
Verkopen en aflossingen van beleggingen	6.631		39.702	
Ontvangen directebeleggings opbrengsten	-4		-89	
Aankopen beleggingen	-3.311		-36.664	
Kosten vermogensbeheer	-249		-216	
Totaal kasstroom uit beleggingsactiviteiten		3.067		2.733
Netto kasstroom		-23		-47
Mutatie geldmiddelen		-23		-47
Het verloop van de geldmiddelen is als volgt:				
Lopende bankrekening 31 december	1		28	
Beleggingsrekeningen 31 december	25		21	
31 december boekjaar totale geldmiddelen	26		49	
1 januari boekjaar totale geldmiddelen		49		96
Mutatie geldmiddelen		-23		-47

Toelichting op de balans en staat van baten en lasten

1. Algemene toelichting

1.1. Activiteiten

Het doel van Stichting Pensioenfonds AT&T Nederland is het nu en in de toekomst verstrekken van uitkeringen aan gepensioneerden en nabestaanden in verband met ouderdom en overlijden. Het pensioenfonds geeft invulling aan de uitvoering van de pensioenregelingen van de volgende aangesloten onderneming: AT&T Global Network Services Nederland B.V.

1.2. Toelichting op Kasstroomoverzicht

Voor de opstelling van het kasstroomoverzicht is de directe methode gehanteerd. Onder geldmiddelen wordt conform de definitie van RJ 360 verstaan alle liquide middelen en tegoeden in verband met beleggingstransacties. Hierbij worden alle ontvangsten en uitgaven als zodanig gepresenteerd. Er wordt onderscheid gemaakt tussen kasstromen uit pensioenactiviteiten en kasstromen uit beleggingsactiviteiten.

1.3. Verbonden Partijen

Als verbonden partij worden alle rechtspersonen aangemerkt waarover overheersende zeggenschap, gezamenlijke zeggenschap of invloed van betekenis kan worden uitgeoefend. Ook rechtspersonen die overwegende zeggenschap kunnen uitoefenen worden aangemerkt als verbonden partij.

Transacties van betekenis met verbonden partijen worden toegelicht voor zover deze niet onder normale marktvoorwaarden zijn aangegaan.

2. Grondslagen voor waardering van activa en passiva

2.1. Algemeen

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW en de stellige uitspraken van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving (RJ), uitgegeven door de Raad voor de Jaarverslaggeving. De jaarrekening is opgesteld in duizenden euro's.

Beleggingen en pensioenverplichtingen worden gewaardeerd op reële waarde. De overige activa en passiva worden gewaardeerd op verkrijgingsprijs. Indien geen specifieke waarderingsgrondslag is vermeld, vindt waardering plaats tegen de verkrijgingsprijs. In de balans en de staat van baten en lasten zijn referenties opgenomen, waarmee wordt verwezen naar de toelichting.

2.2. Continuïteit

De jaarrekening van SPAN is opgesteld op basis van de continuïteitsveronderstelling, waarbij het bestuur van het pensioenfonds op basis van een impactanalyse concludeert dat het hanteren van deze veronderstelling op basis van de huidige inzichten voor de komende 12 maanden gerechtvaardigd is.

2.3. Vergelijking met voorgaand jaar

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd ten opzichte van het voorgaande jaar.

2.4. Schattingen en veronderstellingen

Bij toepassing van de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening vormt het bestuur van het pensioenfonds zich verschillende oordelen en maakt schattingen die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het voor het geven van het in artikel 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de betreffende jaarrekeningposten. De effecten ten aanzien van de aanpassingen van sterftetafels en overlevingstafels worden toegelicht onder 2.12 Technische Voorzieningen.

2.5. Opname van actief, verplichting, bate of last

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het pensioenfonds zullen toevloeden en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Baten worden in de rekening van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

2.6. Vreemde valuta

Functionele valuta

Activa en verplichtingen in vreemde valuta worden omgerekend naar euro's tegen de koers per balansdatum. Deze waardering is onderdeel van de waardering tegen reële waarde. Baten en lasten voortvloeiende uit transacties in vreemde valuta's worden omgerekend tegen de koers per transactiedatum.

Transacties, vorderingen en schulden

Transacties in vreemde valuta gedurende de verslagperiode zijn in de jaarrekening verwerkt tegen de koers op transactiedatum. Monetaire activa en passiva in vreemde valuta worden omgerekend tegen de koers per balansdatum. De uit de afwikkeling en omrekening voortvloeiende koersverschillen komen ten gunste of ten laste van de staat van baten en lasten.

2.7. Beleggingen voor risico pensioenfonds

Algemeen

De beleggingen worden gewaardeerd op actuele waarde. Slechts indien de actuele waarde van een belegging niet betrouwbaar kan worden vastgesteld vindt waardering plaats op basis van geamortiseerde kostprijs.

Participaties in beleggingsinstellingen die gespecialiseerd zijn in een bepaald soort beleggingen worden gerubriceerd en gewaardeerd volgens de grondslagen voor dat soort beleggingen. Beleggingen voor risico pensioenfonds en voor risico deelnemers worden op dezelfde wijze gewaardeerd.

Zakelijke waarden

Aandelen en participaties in beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd op marktwaarde. Voor de marktwaarde wordt gebruik gemaakt van of beursgenoteerde beleggingsfondsen of van institutionele share class beleggingsfondsen per balansdatum.

Vastrentende waarden

Vastrentende waarden en participaties in beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd op marktwaarde. Voor de marktwaarde wordt gebruik gemaakt van of beursgenoteerde beleggingsfondsen of van institutionele share class beleggingsfondsen per balansdatum.

Commodities

Commodities zijn participaties in beleggingsinstellingen en zijn gewaardeerd op marktwaarde. Voor de marktwaarde wordt gebruik gemaakt van of beursgenoteerde beleggingsfondsen of van institutionele share class beleggingsfondsen per balansdatum.

Derivaten

Derivaten worden in de jaarrekening opgenomen en zijn gewaardeerd op marktwaarde. De marktwaarde is de beursnotering per balansdatum.

Vastgoedbeleggingen

Alle vastgoedbeleggingen zijn participaties in beleggingsinstellingen en zijn gewaardeerd op marktwaarde. Voor de marktwaarde wordt gebruik gemaakt van of beursgenoteerde beleggingsfondsen of van institutionele share class beleggingsfondsen per balansdatum.

De lopende interest op vastrentende waarden wordt gepresenteerd als onderdeel van de marktwaarde van de vastrentende waarden.

Beleggingen worden gedaan in fondsen en niet (direct) in de premie bijdragende onderneming. Het kan zijn dat fondsen onderliggend in de premie bijdragende onderneming beleggen, maar dit zou dan een gevolg kunnen zijn van de beleggingstrategie van een individuele fondsmanager. Verder worden er geen beleggingen uitgeleend door het fonds.

2.8. Beleggingen voor risico deelnemers

De grondslagen voor de waardering van de beleggingen voor risico van deelnemers zijn gelijk aan die voor de beleggingen die voor risico van het pensioenfonds worden aangehouden.

2.9. Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen en overlopende activa worden bij eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na eerste verwerking, worden vorderingen gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten) onder aftrek van eventuele bijzondere waardeverminderingen, indien sprake is van oninbaarheid.

Vorderingen en overlopende activa worden onderscheiden van vorderingen in verband met beleggings-transacties.

2.10. Liquide middelen

Liquide middelen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde. Onder de liquide middelen zijn opgenomen die banktegoeden die onmiddellijk opeisbaar zijn dan wel een looptijd korter dan twaalf maanden hebben. Zij worden onderscheiden van tegoeden in verband met beleggingstransacties. Liquide middelen uit hoofde van beleggingstransacties worden gepresenteerd onder de beleggingen. Liquide middelen staan ter vrije beschikking van het fonds.

2.11. Stichtingskapitaal en reserves

Stichtingskapitaal en reserves worden bepaald door het eigen vermogen van het fonds, volgens de van toepassing zijnde waarderingsgrondslagen die in de balans zijn opgenomen.

2.12. Technische voorzieningen

Technische voorzieningen voor risico van het pensioenfonds

De technische voorziening (TV) voor risico van het pensioenfonds wordt gewaardeerd op actuele waarde (marktwaarde). De actuele waarde wordt bepaald op basis van de contante waarde van de inschatting van toekomstige kasstromen die samenhangen met de op balansdatum onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen op basis van de meest recente sterfteprognoses plus een correctie. Onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen zijn de opgebouwde nominale aanspraken en de onvoorwaardelijke (indexatie)toezeggingen. De contante waarde wordt bepaald met gebruikmaking van de actuele rentetermijnstructuur zoals gepubliceerd door DNB. Het fonds maakt dus gebruik van alleen een nominale dekingsgraad.

Bij de berekening van de TV is uitgegaan van de pensioenreglementen en van de over de verstreken deelnemersjaren verworven aanspraken. Jaarlijks wordt door het bestuur besloten of de opgebouwde pensioenaanspraken worden geïndexeerd. Alle per balansdatum bestaande indexatiebesluiten (ook voor indexatiebesluiten na balansdatum voor zover sprake is van *ex ante*-condities) zijn in de berekening begrepen.

Bij de berekening van de voorziening wordt rekening gehouden met premievrije pensioenopbouw in verband met invaliditeit op basis van de contante waarde van de op te bouwen rechten waarvoor vrijstelling is verleend wegens arbeidsongeschiktheid.

Bij de bepaling van de actuariële uitgangspunten wordt rekening gehouden met de voorzienbare trend in overlevingskansen. Voor mannen en vrouwen worden de sterftekansen ontleend aan de AG -prognosetafels AG 2020.

Omdat deze tafels gebaseerd zijn op bevolkingssterfte, is daarbij nog een correctie gemaakt op basis van specifieke karakteristieken van deelnemerspopulatie om zo te komen tot voor het fonds prudente verzekeringstechnische grondslagen.

De uitruiltabellen, zoals gepubliceerd in het AT&T Pensioenreglement zijn gebaseerd op de AG - prognosetafels AG 2020, met dezelfde sterftekanscorrectie als bij de voorziening en zijn sekseneutraal gemaakt met de verhouding Mannen/Vrouwen 90/10. De Covid-19 crisis zal voor enige aanvullende onzekerheidsmarge zorgen.

De technische voorziening is gebaseerd op de volgende actuariële grondslagen en veronderstellingen:

- De technische voorzieningen worden berekend op basis van de rentetermijnstructuur, zoals maandelijks wordt gepubliceerd door De Nederlandsche Bank.
- De overlijdenskansen zijn ontleend aan de prognosetafels AG 2020, startjaar 2022.
- De ervaringssterfte is vastgesteld op basis van de specifieke karakteristieken van deelnemerspopulatie van het fonds en zijn inkomensafhankelijk gemaakt. Het effect op de technische voorziening is hiervan 105,6%.
- De technische voorziening van het nabestaandenpensioen is vastgesteld op onbepaalde partnersysteem. Na de pensioendatum wordt de voorziening vastgesteld op basis van het bepaalde partnersysteem.
- Gehuwdheidsfrequenties: vóór de pensioenleeftijd (65 jaar) wordt uitgegaan van cijfers van het CBS 2018, inclusief samenwonend.
- Leeftijdsverschil man – vrouw: 3 jaar, waarbij man ouder dan vrouw aangehouden wordt.
- Vaststelling leeftijd: De leeftijden worden in maanden en jaren nauwkeurig bepaald.
- Voor de kosten wordt uitgegaan van 2% excassokosten plus € 1.155 duizend (einde 2021).

2.13. Technische voorzieningen risico deelnemers

Dit betreft de voorziening uit hoofde van de beschikbare-premieregeling voor deelnemers. Het beleggingsrisico ligt bij de deelnemers. De voorziening voor rekening en risico deelnemers is gewaardeerd volgens dezelfde grondslagen die gelden voor de waardering van de corresponderende beleggingen voor risico deelnemers.

2.14. Langlopende schulden

Overige langlopende schulden worden bij eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na eerste verwerking worden schulden gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten).

2.15. Overige schulden en overlopende passiva

Overige schulden en overlopende passiva worden bij eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na eerste verwerking worden schulden gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten).

2.16. Bepaling dekkingsgraad

De (nominale) dekkingsgraad van het fonds wordt berekend door op balansdatum het balanstotaal minus de kortlopende schulden te delen op de technische voorzieningen zoals opgenomen in de balans. Bij het berekenen van de reële dekkingsgraad van het fonds wordt ten behoeve van deze berekening de voorziening pensioenverplichtingen herrekend, rekening houdend met de verwachte loon- en prijsinflatie. (*art. 133b PW*). De beleidsdekkingsgraad van een pensioenfonds is de gemiddelde dekkingsgraad van de 12 maanden voorafgaand aan het moment van vaststelling. (*art. 133a PW*)

3. Grondslagen voor bepaling van het resultaat

3.1 Algemeen

De in de staat van baten en lasten opgenomen posten zijn in belangrijke mate gerelateerd aan de in de balans gehanteerde waardingsgrondslagen voor beleggingen en de voorzieningen pensioenverplichtingen. Zowel gerealiseerde als ongerealiseerde resultaten worden rechtstreeks verantwoord in het resultaat.

3.1 Premiebijdragen (van werkgever en werknemers)

Premiebijdragen zijn aan de periode toegerekend waarop zij betrekking hebben. Op basis van extrapolatie vindt een schatting plaats voor zover de van werkgever te ontvangen informatie niet is verkregen. De daarin begrepen dekking voor incassokosten wordt bij het actuariële resultaat op kosten verantwoord.

3.3 Beleggingsresultaten risico pensioenfonds

Indirecte beleggingsopbrengsten

Onder de indirecte beleggingsopbrengsten worden verstaan de gerealiseerde en ongerealiseerde waarde wijzigingen en valutaresultaten. In de jaarrekening wordt geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen. (In)directe beleggingsresultaten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Directe beleggingsopbrengsten

Onder de directe beleggingsopbrengsten wordt in dit verband verstaan rentebaten en -lasten, dividenden, huuropbrengsten en soortgelijke opbrengsten. Dividend wordt verantwoord op het moment van betaalbaarstelling.

Kosten vermogensbeheer

Onder kosten van vermogensbeheer worden zowel de externe als de daaraan toegerekende interne kosten verstaan.

Verrekening van kosten

Met de directe en indirecte beleggingsopbrengsten zijn verrekend de aan de opbrengsten gerelateerde transactiekosten, provisies, valutaverschillen e.d.

3.4 Beleggingsresultaten risico deelnemers

De grondslagen voor bepaling van het resultaat betreffende beleggingsresultaten risico deelnemers zijn gelijk aan de grondslagen voor bepaling van het resultaat betreffende beleggingsresultaten risico pensioenfonds.

3.5 Pensioenuitkeringen

De pensioenuitkeringen betreffen de aan deelnemers uitgekeerde bedragen inclusief afkopen. De pensioenuitkeringen zijn berekend op actuariële grondslagen en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben. De pensioenuitkeringen zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

3.6 Pensioenuitvoeringskosten

De pensioenuitvoeringskosten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

3.7 Mutatie technische voorzieningen voor risico van het pensioenfonds

Pensioenopbouw

Bij de pensioenopbouw zijn aanspraken en rechten over het boekjaar gewaardeerd naar het niveau dat zij op balansdatum hebben.

Rentetoevoeging

De pensioenverplichtingen worden contant gemaakt tegen de nominale marktrente op basis van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur. De interesttoevoeging wordt tegen de rekenrente primo berekend over de beginstand en de mutaties gedurende het jaar.

3.8 Mutatie pensioenverplichtingen voor risico deelnemers

De mutatie pensioenverplichtingen voor risico deelnemers betreft de wijzigingen in de waarde van de technische voorziening voor risico deelnemers.

3.9 Mutatie herverzekeringsdeel technische voorzieningen

De mutatie herverzekeringsdeel technische voorzieningen betref de wijzigingen in de waarde van het herverzekeringsdeel technische voorzieningen.

3.10 Saldo overdrachten van rechten

De post saldo overdracht van rechten bevat het actuariële resultaat van de inkomende en uitgaande waardeoverdrachten en de toevoeging dan wel onttrekking van de voorziening pensioenverplichtingen.

3.11 Overige baten en lasten

Overige baten en lasten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

4. Beleggingen voor risico pensioenfondsen

	Zakelijke waarden	Vast rentende waarden	Overige beleggingen	Totaal
	€	€	€	€
Stand per 1 januari 2020	54.481	121.466	94	176.041
Stand beleggingsrekening per 1 januari 2020	0	0	94	94
Stand per 1 januari 2020 (exclusief standen beleggingsrekening)	54.481	121.466	0	175.947
Aankopen	21.119	15.452	0	36.571
Verkopen	-22.420	-17.189	85	-39.524
Herwaardering- en verkoopresultaat	1.326	10.563	-85	11.804
Stand per 31 december 2020 (exclusief standen beleggingsrekening)	54.506	130.292	0	184.798
Stand beleggingsrekening per 31 december 2020	0	0	21	21
Stand per 31 december 2020	54.506	130.292	21	184.819
Stand per 1 januari 2021	54.506	130.292	21	184.819
Stand beleggingsrekening per 1 januari 2021	0	0	21	21
Stand per 1 januari 2021 (exclusief standen beleggingsrekening)	54.506	130.292	21	184.798
Aankopen	0	0	0	0
Verkopen	-2.088	-1.050	28	-3.110
Herwaardering- en verkoopresultaat	8.827	-3.444	-28	5.355
Stand per 31 december 2021 (exclusief standen beleggingsrekening)	61.245	125.798	0	187.043
Stand beleggingsrekening per 31 december 2021	0	0	25	25
Stand per 31 december 2021	61.245	125.798	25	187.068

Overige beleggingen

	2021	2020
	€	€
Stand Beleggingsrekening	25	21
Stand per 31 december	25	21

Methodiek bepaling marktwaarde

Bij de waardering van zowel de zakelijke als de vastrentende beleggingen van de stichting wordt gebruik gemaakt van institutionele share class beleggingsfondsen.

Overige toelichtingen

Door het pensioenfonds wordt niet belegd in de premie bijdragende onderneming. Als onderdeel van de gebruikte beleggingsfondsen wordt als beleid van het specifieke beleggingsfonds ruim onder de 5% belegd, tot een percentage van 0,16% aan indirecte beleggingen.

5. Beleggingen voor risico deelnemers

	2021	2020
	€	€
Stand per 1 januari	4.454	4.104
Uitkeringen en onttrekkingen	-182	0
Beleggingsresultaten risico deelnemers	311	350
Stand per 31 december	4.583	4.454

De beleggingen voor risico deelnemers betreffen beleggingen waarbij het beleggingsrisico niet bij het pensioenfonds ligt.

	Zakelijke waarden	Vast rentende waarden	Totaal
	€	€	€
Stand per 1 januari	1.898	2.556	4.454
Aankopen	2.137	1.174	3.311
Verkopen	-2.614	-879	-3.493
Herwaardering- en verkoopresultaat	554	-243	311
Stand per 31 december	1.975	2.608	4.583

Methodiek bepaling marktwaarde

Bij de waardering van de beleggingen van de stichting wordt gebruik gemaakt van marktnoteringen.

6. Overige activa

Het pensioenfonds heeft een ongebruikte kredietfaciliteit bij ABNAMRO voor een totaalbedrag van € 250.

	2021	2020
	€	€
Saldo bankrekening	1	28
Stand per 31 december	1	28

De liquide middelen staan ter vrije beschikking van de stichting.

7. Stichtingskapitaal en reserves

	Algemene Reserve
	€
Stand per 1 januari 2020	10.816
Bestemming saldo van baten en lasten	-5.501
Stand per 31 december 2020	<u>5.315</u>
Stand per 1 januari 2021	5.315
Bestemming saldo van baten en lasten	17.631
Stand per 31 december 2021	<u>22.946</u>

De toezichthouder, DNB, heeft een gestandaardiseerde methode vastgesteld om te toetsen of er voldoende eigen vermogen aanwezig is: de standaardtoets. De standaardtoets meet voor een aantal risicofactoren het mogelijke (negatieve) effect (in euro's) op het eigen vermogen. Omdat de resultaten van de standaardtoets afhankelijk zijn van marktomstandigheden en het risicoprofiel van de aanwezige beleggingen, fluctueren ze in de loop van de tijd. Het vereist eigen vermogen wordt door het pensioenfonds berekend met behulp van de standaardmethode. Hierbij wordt voor de samenstelling van de beleggingen uitgegaan van de feitelijke Assetmix.

Met een beleidsdekkingsgraad eind 2021 van 110,3% ten opzichte van de vereiste dekkingsgraad van 121,6%, bevindt het fonds zich in een vermogenstekort. De actuele dekkingsgraad eind 2021 bevindt zich op 113,6%.

8. Technische voorzieningen

Technische Voorzieningen voor risico pensioenfonds

Het mutatieoverzicht van de technische voorzieningen voor risico van het pensioenfonds luidt als volgt:

	2021	2020
	€	€
Stand per 1 januari	179.357	165.026
Toename		
Risicopremie langlevens	885	780
Ingang nabestaandenpensioen	0	873
Mutaties TV door wijziging markttrente	0	21.162
Inkoop DB aanspraken uit DC kapitaal	173	0
Flexibilisering	6	-/- 6
Mutaties kostenvoorziening	0	0
Afname		
Mutaties TV door wijziging markttrente	12.144	0
Benodigde interest	939	525
Risicopremie kortlevens	273	252
Vrijval door overlijden (langlevens)	196	1.185
Vrijval voorziening latent partnerpensioen door overlijden	0	0
Vrijval excasso kosten (2%)	61	55
Uitgaande waardeoverdrachten	65	0
Uitkeringen	3.053	2.768
Correcties en overige mutaties	33	47
Wijziging actuariële grondslagen	0	3.646
Stand per 31 december	163.723	179.357

De technische voorziening voor risico fonds is per saldo gedaald met € 15.634. In boekjaar 2021 was de stijging van de rente de belangrijkste reden voor de daling van de technische voorziening.

Voor een toelichting op overige verschillende posten wordt verwezen naar de toelichting op de verschillende posten uit de staat van baten en lasten.

Indexatieverlening

De indexatie van pensioenrechten en pensioenaanspraken wordt jaarlijks vastgesteld door het bestuur. De ambitie bestaat om jaarlijks de pensioenrechten en pensioenaanspraken aan te passen. De indexatie in een jaar is voorwaardelijk. De indexatie bedraagt maximaal de stijging van het prijsindex cijfer volgens de afgeleide consumentenprijsindex reeks CPI-alle bestedingen.

Indien er sprake is van een dekkingstekort zal er niet geïndexeerd worden. Bij een beleidsdekkingsgraad tussen de 110% en de 135% zal gedeeltelijk worden geïndexeerd, en bij een dekkingsgraad van meer dan 135% vindt volledige indexatie plaats. In het indexatiebeleid is verder nog een aanvullende clausule opgenomen indien de dekkingsgraad substantieel zal afwijken van de beleidsdekkingsgraad.

Het bestuur heeft besloten om geen indexatie toe te kennen per 1 januari 2022. De ambitie van het fonds is de afgeleide consumentenprijsindex (CPI) CPI-alle bestedingen (2006=100), gepubliceerd door het Centraal Bureau van de Statistiek (CBS), en deze was 2,75%.

Rentetoevoeging

De pensioenverplichtingen zijn opgerend met 0,533% negatief (2019: 0,324% negatief), zijnde afgerond € 939 negatief (2020: afgerond € 525). De oprentingspercentages zijn gebaseerd op de rente van het eerste jaar van de door de DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur (RTS)

Voor 2020 is dit de RTS per 1 januari 2020 en bedraagt 0,324% negatief.

Voor 2021 is dit de RTS per 1 januari 2021 en bedraagt 0,533% negatief.

Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten

Vooraf wordt een actuariële berekening gemaakt van de toekomstige pensioenuitvoeringskosten (vooral excassokosten) en pensioenuitkeringen die in de technische voorzieningen worden opgenomen. Deze post betreft de vrijval ten behoeve van de financiering van de kosten en uitkeringen van het verslagjaar.

Wijziging marktrente

Jaarlijks wordt per 31 december de marktwaarde van de technische voorzieningen herrekend door toepassing van de actuele rentetermijnstructuur. Het effect van de verandering van de rentetermijnstructuur wordt verantwoord onder het hoofd wijziging marktrente bij 8. Technische voorzieningen.

De technische voorziening is in onderstaande tabel grotendeels naar categorieën van deelnemers samengesteld. Dat geldt niet voor de extra kostenvoorziening, die is op globaal niveau bepaald:

	2021		2020	
	€	Aantallen	€	Aantallen
Pensioengerechtigden	56.158	104	55.910	96
Slapers	106.410	395	122.292	404
Extra Kostenvoorziening	1.155		1.155	
Stand per 31 december	163.723	499	179.357	500

9. Technische voorzieningen risico deelnemers

	2021	2020
	€	€
Stand per 1 januari	4.454	4.104
Aanwending DC kapitalen voor inkoop DB	-/- 182	0
Waarde mutaties beleggingen voor risico deelnemers	311	350
Stand per 31 december	4.583	4.454

10. Langlopende schulden

	2021	2020
	€	€
Aangegane overige langlopende verplichting	145	0
Aflossing lopend boekjaar	0	0
Af: looptijd korter dan een jaar	-/- 24	0
Stand per 31 december	121	0

Betreft verplichting, aangegaan in 2019, tot nabetaling van onterecht niet betaald nabestaandenpensioen. Per 31 december 2021 is de verplichting voor de betalingen van 2022 tot de einddatum van in totaal 145 op de balans opgenomen en als eenmalige last verwerkt in de uitkeringslasten. De nabetalingen van dit nabestaande pensioen in 2019, 2020 en 2021 zijn verantwoord onder de uitkeringslasten, door het opnemen van de toekomstige verplichtingen op de balans zal de nabetaling vanaf 2022 van jaarlijks 24 worden onttrokken aan deze verplichting en zal niet meer leiden tot een resultaat op uitkeringen. Over het openstaande bedrag is geen rente verschuldigd.

11. Overige schulden en overlopende passiva

	2021	2020
	€	€
Pensioenuitkeringen – belastingafdrachten	72	66
Kortlopende deel van langlopende schulden	24	0
Nog te betalen kosten	183	109
Stand per 31 december	279	175

Alle schulden hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.

12. Risicobeheer en derivaten

Het bestuur heeft het beleid met betrekking tot integraal risicomanagement (hierna: IRM) vastgelegd. Het doel van IRM is om bij te dragen aan de realisatie van de strategische doelstellingen van het fonds. Het document geeft weer hoe het fonds het beleid op het gebied van IRM heeft vormgegeven. Het IRM-beleid is het beleidskader voor de toepassing en toetsing van de beleidsvorming en –uitvoering. Dit gebeurt op strategisch en operationeel niveau.

Jaarlijks stelt het bestuur de risicohouding vast, of als er een wijziging van missie, visie en/of strategie plaatsvindt. Daarbij hanteert het bestuur de 5-punts-schaal conform het RAVC®-model (Risk Appetite Value Chain model®).

Het fonds hanteert, naast een algehele risicohouding voor het bestuur, vier domeinen waarvoor de risicohouding wordt vastgesteld, namelijk: Besturingsfilosofie, Reputatiemanagement, Producten & Uitbesteding en Kapitaalmanagement. In januari 2022 heeft het bestuur haar risicohouding geactualiseerd. De risicohouding van het bestuur varieert afhankelijk van het risicodomein van Nul (1) tot Gebalanceerd (3) / Opportuun (4) en Gemaximeerd (5). De risicohouding van het bestuur in zijn geheel kan als Kritisch (2) worden gedefinieerd. Bij voorkeur neemt het bestuur geen risico. Indien het nemen van risico bij kan dragen aan het behalen van de doelstellingen van het fonds, is het bestuur bereid het nemen van meer risico in de besluitvorming te overwegen. De risicobereidheid heeft het afgelopen jaar een paar kleine aanpassingen gekend. Met betrekking tot de mogelijke liquidatie is een aanpassing doorgevoerd om niet meer risico te gaan lopen op het onderdeel kapitaalmanagement. Verder zijn er geen substantiële wijzigingen doorgevoerd.

Het bestuur stelt minimaal eens per 3 jaar of bij grote wijzigingen van haar missie, visie en strategie de strategische doelstellingen vast. Het bestuur toetst jaarlijks de noodzaak om de strategische doelstellingen bij te stellen, of zoveel eerder bij een risicotrigger.

Daarnaast valideert het bestuur jaarlijks haar risicobereidheid in relatie tot de risicohouding en doelstellingen. De risicobereidheid is uitgedrukt in risicobereidheidsprincipes. De strategische doelstellingen en risicobereidheidsprincipes van het fonds vormen de kaders waarbinnen de strategische en operationele risicomanagementcycli worden ingericht en uitgevoerd.

De ERB zal minimaal eens in de 3 jaar worden uitgevoerd en opgesteld, tenzij er sprake is van een strategische risicotrigger. De frequentie van 3 jaar sluit aan bij de frequentie waarmee het fonds een ALM-studie uitvoert op basis waarvan het strategisch beleid wordt bepaald. De totstandkoming van de ERB is gebaseerd op het ERB-beleid dat door het bestuur is vastgesteld.

De uitgevoerde ERB betreft een partiële ERB, welke is afgestemd op de verwachte beperkte duur van SPAN en de beoogde liquidatie door CWO, naar verwachting uiterlijk per 31-12-2022. Deze ERB past in het risicomanagement framework van SPAN naar het oordeel van de sleutelfunctiehouder risicobeheer.

De volgende stappen zijn doorlopen om te komen tot de ERB:

- Stap 1: Strategische beleidscyclus: strategische doelstellingen en risicohouding van het fonds zijn vastgesteld.
- Stap 2: Scenario denken: Identificeren van scenario's die strategische doelstellingen bedreigen, materiele risico's en de wijze waarop deze zich manifesteren.
- Stap 3: Impactanalyse: Kwantitatieve en kwalitatieve impact benoemd en het afzetten van het gewenste risico ten opzichte van het feitelijke risico.
- Stap 4: Beoordeling risicobeheer: de beoordeling van de effectiviteit en doelmatigheid van de beheersmaatregelen en het risicobeheer als zodanig zijn in een externe audit getoetst door een onafhankelijk auditor.

De uitkomsten van deze stappen zijn in het document ERB vastgelegd en in juli 2021 door het bestuur vastgesteld.

De operationele risico's zijn de risico's die het nakomen van de operationele doelstellingen in de weg staan. Op jaarlijkse basis worden deze minimaal twee keer geëvalueerd d.m.v. een risicoanalyse. Alle risico's zijn in hoofdlijnen vastgelegd in een apart document. In 2021 zijn deze risico's op hun voortgang verder besproken in bestuursvergaderingen en als zodanig vastgelegd in de notulen.

Welke beleidsinstrumenten het bestuur op welke manier zal hanteren wordt bepaald op basis van uitvoerige analyses van de te verwachten toekomstige ontwikkelingen van de verplichtingen en de ontwikkelingen op de financiële markten.

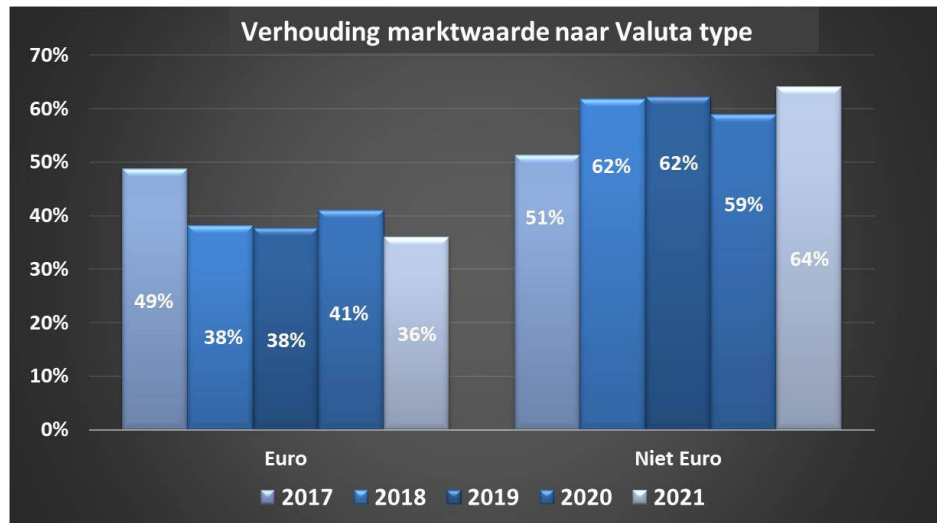
Op basis van de uitkomsten van deze analyses stelt het bestuur jaarlijks beleggingsrichtlijnen vast waarop het door het fonds uit te voeren beleggingsbeleid wordt gebaseerd. De beleggingsrichtlijnen zetten uiteen binnen welke grenzen en normen het beleggingsbeleid moet worden uitgevoerd, en richten zich op het beheersen van de belangrijkste (beleggings) risico's.

Matching-/Renterisico

Het Matching-/Renterisico is het risico als gevolg van onvoldoende afstemming van activa en passiva op het gebied van rente, valuta, inflatie en liquiditeit.

Het fonds heeft een langetermijnvisie op het matching-/renterisico. Door het fonds wordt dit risico als een van de drie grootste netto risico's beoordeeld.

- Het bestuur heeft bewust gekozen om het renterisico slechts gedeeltelijk af te dekken door te beleggen in LDI-fondsen. Gezien de lage rente en de verwachting dat op langere termijn de beleggingen herstel zullen laten zien, is het geld aangewend voor het verkrijgen van rendement in plaats van het afdekken van risico. Bij de dalende rente was er geen mogelijkheid voor het bestuur om meer in te stappen vanwege de indexatieambitie. Het bestuur monitort en bespreekt het risico, en evt. acties, maandelijks op de bestuursvergadering. De renteaanpak wordt maandelijks geëvalueerd op de bestuursvergadering. Omdat de rente stabiel laag is, is het risico niet verder toegenomen. Het risico wordt door het fonds toch als aanzienlijk ingeschat, zowel op kans als impact.
- Het fonds belegt ongeveer een derde in niet-Euro valuta, en loopt daarmee een valutarisico. Het bestuur heeft besloten het valutarisico niet af te dekken, vanwege de beheersing van de Investment Manager van aanwezige risico's, de verwachte uitmiddeling op lange termijn, het verbonden kostenaspect en de verwachting dat de afdekking van het valutarisico geen extra rendement oplevert voor het fonds. Hierdoor acht het fonds het risico hiervan beperkt. Hoewel de kans als aanzienlijk wordt ingeschat, is de impact als matig beoordeeld.
- Het inflatierisico neemt behoorlijk toe; de verwachting is dat stijgende inflatie nog wel een langere periode gaat aanhouden en in elk geval heel 2022. De aanname is tot op heden geweest dat als de inflatie omhoog gaat, ook de rente stijgt. Het is de vraag hoe hoog de correlatie tussen beide is, nu deze correlatie minder sterk blijkt te zijn geweest in de afgelopen periode. Het inflatierisico is daarmee toegenomen en dit risico is aangepast qua bruto risico. De kans dat we aan de verplichtingen niet meer kunnen voldoen is niet toegenomen. De kans dat we niet meer aan onze doelstellingen kunnen voldoen is wel hoger geworden.
- Het liquiditeitsrisico is niet groot, en per kwartaal wordt er een liquiditeitsoverzicht gemaakt. Alle beleggingen vinden plaats in liquide markten en er zijn verder geen beleggingen in producten die een liquiditeitsbeslag vragen zoals swaps en valutatermijncontracten. Het bestuur maakt per kwartaal een liquiditeitsoverzicht. Bovendien heeft het fonds een stand-by kredietfaciliteit van € 250 duizend waarmee het risico verder wordt beperkt.
- Het fonds belegt voor 64% in niet-Euro valuta, waarvan ruim 60% in US\$, en loopt daarmee een valutarisico. Het bestuur heeft besloten het valutarisico niet af te dekken, vanwege de beheersing van de Investment Manager van aanwezige risico's, de verwachte uitmiddeling op lange termijn, het verbonden kostenaspect en de verwachting dat de afdekking van het valutarisico geen extra rendement oplevert voor het fonds. Hierdoor acht het fonds het risico hiervan beperkt. In november 2018 heeft de actuaaris het risico berekend: voor USD, GBP en Yen is impact op het vereist eigen vermogen 1,1% en voor alle ontwikkelde landen 1,9%. Hoewel de kans als aanzienlijk wordt ingeschat, is de impact als matig beoordeeld. Het fonds monitort dit risico periodiek.

Marktrisico

Marktrisico is het risico als gevolg van blootstaan aan wijzigingen in marktprijzen van financiële instrumenten binnen de beleggingsportefeuille. Wijzigingen in marktomstandigheden hebben altijd directe invloed op het beleggingsresultaat, omdat alle beleggingen worden gewaardeerd op reële waarde waarbij wijzigingen onmiddellijk worden verwerkt in het saldo van baten en lasten. Diversificatie van de portefeuille door beleggingen in fondsen en spreiding over meerdere fondsen dempt het marktrisico. Het fonds belegt in meerdere fondsen met regio-spreiding en valuta-spreiding.

Het fonds verwacht voor het marktrisico te worden beloond in de vorm van een extra rendement. Het marktrisico vormt daarmee voor het fonds een belangrijke bron om zijn (voorwaardelijke) indexatieambities te kunnen realiseren. Het fonds beheert het marktrisico, de prijswolatiliteit, doordat het fonds een beleggingsadviescommissie (intern) heeft die de markt trackt en bestuur adviseert, externe consultants raadpleegt indien gewenst en doordat het fonds belegt in beleggingsfondsen en niet rechtstreeks in vastgoed, aandelen of complexe producten. Hiernaast past de vermogensbeheerder in principe automatische rebalancing toe zodra bandbreedte wordt overschreden op fondsniveau. Het bestuur geeft opdracht tot verdere rebalancing na advies van de beleggingsadviescommissie. Verder wordt elke 3 maanden de stresstest gereviewed.

Het fonds belegt alleen in liquide fondsen en de LDI kan binnen 1 week verkocht worden. Hiermee mitigeert het fonds de kans en impact van de marktliquiditeit. Door de diversificatie met regio- en valutaspreiding van de fondsen acht het fonds het concentratie- en correlatierisico beperkt. Bovendien wordt de performance van de vermogensbeheerder maandelijks geëvalueerd en vindt er overleg plaats met de vermogensbeheerder op kwartaalbasis.

De in 2020 uitgevoerde ALM-studie heeft een bevestiging gegeven van de gehanteerde risicohouding en uitgangspunten. Het doel van de ALM-studie was om de strategische beleggingsmix op hoofdlijnen vast te stellen. Verder is onderzoek gedaan naar de verhouding zakelijke waarden / vastrentende waarden binnen de returnportefeuille, overeenkomstig het huidige beleid (floatingallocatie naar matchingportefeuille).

Inzicht in het hanteren van een vaste verhouding matching-/ returnportefeuille en in de resultaten als de huidige kortingsmaatregel (alleen korten als de dekkingsgraad lager is dan 90%) wordt voortgezet, behoorden ook tot de analyse.

Uitgangspunten van de ALM-studie waren dat als startdatum de economische situatie per 30 juni 2020 is gehanteerd. De toen geldende actuele dekkingsgraad bedroeg 95,7% op UFR-basis. De 20-jaars rente per 30 juni 2020 was gelijk aan 0,058%.

Op basis van de resultaten van het huidig beleid (nulmeting) kon geconcludeerd dat de kortingen de komende jaren naar verwachting beperkt zullen zijn. Dit is mede het gevolg van de jaarlijkse bijstortingsverplichting van AT&T aan het pensioenfonds. De hoogte van de bijstorting kan aanzienlijk zijn: in slecht weer scenario's bedraagt de jaarlijkse bijstorting (veel) meer dan EUR 10 mln. De MVEV korting over 5 jaar kan oplopen tot ruim 8%. Naar verwachting behaalt het fonds een jaarlijks overrendement van circa 2,5%.

Daartegenover staat een dekkingsgraadverlies vanwege de dalende rente en (stapsgewijze) implementatie van de nieuwe UFR-methodiek. Bij directe implementatie van de nieuwe UFR zou een groot deel van de gespreide inwerking al in het eerste jaar zijn impact hebben op de financiële situatie van het pensioenfonds.

Er zijn verschillende varianten op het beleggingsbeleid doorgerekend, zoals varianten op renteafdekking, varianten op zakelijke/vastrentende waarden, combinaties hiervan en varianten met vaste matching/returnverhouding.

Hiernaast zijn varianten in de resultaten als de huidige kortingsmaatregel (alleen korten als de dekkingsgraad lager is dan 90%) wordt voortgezet, doorgerekend.

Conclusie is dat bij de varianten in de renteafdekking de verschillen zeer klein zijn. In het algemeen is geconstateerd dat er geen consequent en substantieel betere variant voor de renteafdekking is.

Bij de varianten zakelijke waarden / vastrentende waarden binnen de return portefeuille blijkt op korte termijn (vrijwel) geen verschil in pensioenresultaat, omdat er (vrijwel) geen toeslag wordt verleend. Op lange termijn zijn de verschillen groter; een hogere (lagere) allocatie naar zakelijke waarden leidt logischerwijs tot betere resultaten in de mediaan, omdat meer (minder) risico wordt genomen. De kans op een dekkingsgraad lager dan 90% neemt echter slechts minimaal toe (1%).

De varianten zakelijke waarden / vastrentende waarden binnen de return portefeuille én renteafdekking geven vergelijkbare of betere resultaten in de deterministische scenario's als het huidige beleid, maar presteren wel slechter in het stagflatie en Lock down scenario. En in de stochastische analyse tot een hogere mediaan en slecht weer dekkingsgraad, toeslagresultaat en pensioenresultaat, terwijl de kans op rechtenkorting en bijstorting iets afneemt.

De gevoeligheidsanalyse met betrekking tot vaste verhouding matching/returnportefeuille heeft laten zien dat dit leidt niet tot substantieel en consequent andere resultaten. Een variant met een hogere allocatie naar de return portefeuille lijkt tot iets betere resultaten te leiden, met namen met betrekking tot toeslagresultaat en mediane dekkingsgraad.

De analyse bij korten tot 90% toont dat in het meest negatieve scenario pensioenresultaat en toeslagresultaat flink lager liggen. Bij de overige scenario's hoeft er niet gekort te worden en is op de getoonde maatstaven geen verschil waar te nemen tussen wel/niet hanteren van de regeling om tot 90% te korten.

De algehele conclusie is dat alle gekozen en doorgerekende variaties niet leiden tot grote verschillen in uitkomst. De resultaten uit de ALM-studie geven geen aanleiding om op korte termijn wijzigingen door te voeren. Het huidige beleggingsbeleid van het fonds voldoet.

In verband echter met de mogelijke liquidatie is de beleggingshorizon teruggebracht tot een jaar. Hierna is ook nog wel sprake van doorbeleggen maar dan mogelijk wel in een ander vehikel.

Kredietrisico

Kredietrisico is het risico dat creditspreads wijzigen en daarmee de waarde van beleggingen waarvoor sprake is van kredietrisico, zoals bedrijfsobligaties of gestructureerde producten.

Minimaal op kwartaalbasis wordt het bestuur via de vermogensbeheerder geïnformeerd over de feitelijke rating verdeling. De debiteurenverdeling worden op kwartaalbasis gerapporteerd door de vermogensbeheerder.

- Op kwartaalbasis wordt het bestuur geïnformeerd over het actuele vereist eigen vermogen specifiek voor kredietrisico (S5) ten opzichte van het strategische vereist eigen vermogen aangaande dit onderdeel.
- In de reguliere kwartaalrapportage van de vermogensbeheerder wordt daarnaast de ontwikkeling in het kredietrisico van landen, investment en high yield bedrijfsleningen en Emerging market debt getoond.

Tegenpartijrisico

Kredietrisico is het risico dat een tegenpartij verplichtingen niet kan nakomen. Kredietrisico dat wordt gelopen op de verschillende beleggingsmarkten waarin het pensioenfonds actief is, is beperkt, omdat er alleen wordt belegd in beursgenoteerde beleggingsfondsen. Vanwege het feit dat volledig in fondsen is belegd, heeft het pensioenfonds geen actief beleid in verband met het kredietrisico.

De premienota's voor kosten plus opslag worden op tijd gestuurd en er wordt gecontroleerd of deze voldaan zijn. De waarschijnlijkheid op default bij werkgever wordt niet groot geacht, en indien deze zou optreden, kan en moet het fonds de regeling in lijn brengen met de door werkgever dan wel of niet betaalde premie. Hiernaast wordt de betaling van de rekeningen door de werkgever nauw gemonitord.

Volgens opgave van de actuaris is per Q4 2021 de bijdrage van het kredietrisico aan het VEV 6,5%. Dat is een lichte stijging ten opzichte Q3 2021 (6,4%). Het bestuur stelt vast dat de uitgangspunten van het standaardmodel voldoende aansluiten bij het risicoprofiel van het pensioenfonds.

Het risico van een bank default wordt als laag ingeschat door saldo bij banken minimaal te houden. Verder heeft het fonds nog saldi staan op de bankrekeningen bij CACEIS en ABNAMRO. Gezien de hoogte van deze saldi acht het bestuur het risico hiervan gering.

Verzekeringstechnische risico's

Onder verzekeringstechnisch risico wordt verstaan het risico dat uitkeringen niet gefinancierd kunnen worden als gevolg van onjuiste of onvolledige aannames en grondslagen.

Het belangrijkste actuariële risico van het fonds is het langlevensrisico (het risico dat deelnemers langer blijven leven dan gemiddeld verondersteld wordt bij de bepaling van de technische voorzieningen). Als gevolg hiervan is dan de pensioenvermogensopbouw niet toereikend voor de uitkering van de pensioenverplichting.

Bij de bepaling van de actuariële uitgangspunten wordt rekening gehouden met de voorzienbare trend in overlevingskansen. Voor mannen en vrouwen worden de sterftekansen ontleend aan de AG-prognosetafel AG 2020. De AG-overlevingstafels worden een maal per 2 jaar geüpdatet.

Omdat deze tafel gebaseerd is op de bevolkingssterfte, is daarbij nog een correctie gemaakt op basis van specifieke karakteristieken van het fonds met betrekking tot de deelnemerspopulatie om zo te komen tot voor het fonds prudente verzekeringstechnische grondslagen.

De uitruiltabellen, zoals gepubliceerd in het AT&T Pensioenreglement zijn gebaseerd op de AG-prognosetafels AG 2020, met dezelfde sterftekanscorrectie als bij de voorziening, seksneutraal gemaakt met de verhouding Mannen/Vrouwen 90/10.

De technische voorziening is gebaseerd op de volgende actuariële grondslagen en veronderstellingen:

- De technische voorzieningen worden berekend op basis van de rentetermijnstructuur, zoals maandelijks wordt gepubliceerd door De Nederlandsche Bank.
- De overlijdenskansen zijn ontleend aan de prognosetafels AG 2020.
- De ervaringssterfte is vastgesteld op basis van de specifieke karakteristieken van deelnemerspopulatie van het fonds en zijn inkomensafhankelijk gemaakt.
- De technische voorziening van het nabestaandenpensioen is vastgesteld op het onbepaalde partnersysteem. Na de pensioendatum wordt de voorziening vastgesteld op basis van het bepaalde partnersysteem.
- Gehuwdheidsfrequenties: vóór de pensioenleeftijd (65 jaar) wordt uitgegaan van cijfers van het CBS 2016, inclusief samenwonend.
- Leeftijdsverschil man – vrouw: 3 jaar, waarbij man ouder dan vrouw aangehouden wordt.
- Vaststelling leeftijd: De leeftijden worden in maanden en jaren nauwkeurig bepaald.
- Voor de kosten wordt uitgegaan van 2% excassokosten plus € 1.155 (einde 2021).

Het risico op arbeidsongeschiktheid is niet meer van toepassing op het fonds omdat de regeling per 2014 gesloten is.

Catastrofes/calamiteiten hebben veel impact maar de kans dat dit zich voordoet wordt relatief laag geacht. Meer deelnemers werken gespreid en steeds meer vanuit huis. Pensioenadministratie en vermogensbeheer zijn uitbesteed en niet alle afhankelijk van pensioenbestuur/medewerkers.

Omgevingsrisico

Onder omgevingsrisico wordt verstaan het risico als gevolg van veranderingen op het gebied van concurrentieverhoudingen, belanghebbenden, reputatie en ondernemingsklimaat. Dit is het derde en grootste risico dat door het fonds als zodanig beoordeeld wordt.

Veranderingen in wetgeving kunnen een risico vormen maar de impact zal in vele gevallen niet beperkt zijn tot enkel het pensioenfonds maar leidend tot een veranderend pensioenklimaat in geheel Nederland (zoals de verhoging van de pensioenleeftijd). Doordat het fonds een gesloten fonds is, hebben sommige veranderingen in wetgeving een mindere impact.

Veranderingen in "governance" (commissies, rapportages naar toezichthouders, toezicht, analyses en studies, met de daar bijbehorende proces-en systeemaanpassingen etc.) trekken relatief een grote wissel op tijd en budget voor een klein slapend pensioenfonds en vormen daarmee een relatief groot risico. Het bestuur houdt zich op de hoogte van veranderingen in wet- en regelgeving (bijgestaan door externen), en zorgt ervoor te voldoen aan de minimale eisen. Vanuit kosten oogpunt, en omdat het fonds relatief klein is, worden prioriteiten, nut en noodzaak wel uitvoerig gewogen. Het risico hiervan wordt als aanzienlijk ingeschat, maar door de inzet van consultants voor uitvoering van een deel van de taken en het actief monitoren van veranderingen door zowel bestuur als bestuursbureau wordt de impact als matig beoordeeld.

Potentiële claims vormen aan de ene kant een relatief groot risico omdat een enkel geval op een klein deelnemersbestand relatief veel impact heeft. Aan de andere kant heeft het pensioenfonds nog nooit een formele klacht ontvangen. Wel onderkent het bestuur dat de kans op klachten toeneemt tijdens een liquidatietraject. Indien besloten wordt om te liquideren zal dit meegenomen worden in het communicatieplan. Het bestuur/administratie is vroegtijdig betrokken bij eventuele fouten of omissies die optreden. Verder heeft het bestuur een aansprakelijkheidsverzekering, draagt het zorg voor heldere documentatie over het besluitvormingsproces en heeft het een kleine afstand tot individuele deelnemers.

Het risico op reputatieschade wordt door het fonds bewaakt door regelmatig over de actuele situatie te communiceren met deelnemers (nieuwsbrieven, website), volgt het de uitvoering van het communicatieplan, en laat het zich beoordelen door een visitatiecommissie. De reputatieschade is ook een aandachtspunt in een eventueel liquidatietraject.

Daarnaast geldt dat ook zonder liquidatie veel aandacht aan de communicatie besteed moet worden.

Operationele risico's

Operationeel risico is het risico samenhangend met ondoelmatige of onvoldoende doeltreffende procesinrichting en procesuitvoering. Dit risico wordt gemitigeerd door het documenteren van de processen, het identificeren van de bij de uitvoering van die processen optredende risico's evenals van de met het oog daarop getroffen beheersmaatregelen.

Bij het fonds is geen sprake van structurele gegevensverwerking. Zo doet het fonds zelf geen rechtstreekse betalingen en kunnen deze ook niet door het fonds verricht worden. Van dubbelfuncties is bij het fonds geen sprake. Verder worden processen regelmatig bijgesteld en verbeterd, ontvangt het jaarlijks een ISAE-verklaring van haar uitvoerder, waarmee er tevens kwartaal overleggen plaatsvinden. Naast de SLA-rapportage en mutatieoverzichten heeft er in 2019 een controle plaatsgevonden met betrekking tot de correctheid van alle gegevens. De kans op het risico dat de doelmatigheid en doeltreffendheid van het verwerkingsproces wordt beïnvloed, wordt beperkt ingeschat. Het kan echter een aanzienlijke impact hebben op o.a. administratie van gegevens, doorberekening van premies en klantenservice. Bij een eventuele overgang zal een data analyse plaats moeten vinden.

Met de invoering van de AVG-wetgeving heeft het fonds een privacy beleid opgesteld, een privacyverklaring opgenomen op haar website en ook verwerkt in de deelnemerscommunicatie. Privacygevoelige informatie wordt zoveel mogelijk geanonimiseerd. Hiermee voldoet het fonds aan de gestelde vereisten in de wet. Dit risico wordt door het fonds als beperkt ingeschat.

Zoals eerder aangeven zijn pensioenadministratie en vermogensbeheer uitbesteed en niet afhankelijk van bestuur of medewerkers. Hierdoor wordt de kans dat het getroffen wordt door een catastrofe als laag ingeschat, hoewel de impact aanzienlijk kan zijn.

Uitbestedingsrisico

Onder uitbestedingsrisico wordt verstaan het risico dat de continuïteit, integriteit, kwaliteit of uitkeringscontinuïteit van de uitbestede werkzaamheden wordt geschaad. Voor het fonds houdt het uitbestedingsrisico vooral het risico in dat de externe beheerders, de vermogensbeheerder en de administrateur, niet handelen conform de opgestelde en overeengekomen overeenkomsten en mandaten. Om dit risico te beheersen volgt het fonds de externe partijen aan de hand van rapportages en voortgangsbesprekingen. Vermogensbeheer kan vrijwel direct weggehaald worden bij de huidige uitbestede partij, met name omdat er geen nieuwe aanspraken worden opgebouwd.

Er zijn met de externe uitvoerders overeenkomsten en SLA's gesloten, daarnaast zijn beleggingsrichtlijnen afgesproken en afspraken gemaakt over periodiek af te geven SLA-rapportages en ISAE 3402 type II verklaringen.

In geval van uitbesteding voert het fonds een systematische analyse uit van de risico's die samenhangen met de uitbesteding van activiteiten en processen. Per specifieke uitbesteding wordt de risicobeheersing op logische wijze uitgewerkt aan de hand van drie pijlers, te weten: Kwaliteit, Continuïteit en Integriteit. Verder heeft het fonds de onderstaande risico's gedefinieerd die van belang zijn bij de uitvoering.

- De doelmatigheid en doeltreffendheid van het verwerkingsproces,
- Dat privacy gevoelige gegevens buiten fonds komen,
- De gevoeligheid voor het fonds, dat er processen zijn voor: fraude door werknemers, samenspanning door werknemers met derden, fraude door externen,
- De geleverde kwaliteit van de werkzaamheden niet in overeenstemming zijn met de door fonds gewenste dan wel aan belanghebbenden toegezegde kwaliteitsniveau,
- Dat bij een calamiteit de uitkeringen niet meer doorlopen,
- De continuïteit van bedrijfsprocessen/instelling in gevaar komt als gevolg van het niet beschikbaar zijn van de IT infrastructuur,
- Dat persoonsgegevens verloren raken of onrechtmatig worden bewerkt, leidend tot een inbreuk op de beveiliging van persoonsgegevens,
- Het ontoereikend beheer van ICT-omgeving en -processen.

De betreffende ISAE's zijn hierop beoordeeld.

Het vermogensbeheer van het pensioenfonds is uitbesteed aan BNP Paribas. Van BNP heeft het fonds een ISAE 3402 type II rapport ontvangen over 2021. Het rapport heeft betrekking op de controle op de van toepassing zijnde investment management gerelateerde activiteiten bij de verschillende Legal entiteiten. Deze activiteiten omvatten de volgende diensten met betrekking tot asset management activiteiten ('order initiation, order execution, investment compliance, transaction processing, portfolio monitoring, data administration, third parties monitoring, client reporting'), dealing activiteiten (order execution, data management, reporting) en het management van informatie systemen. Het rapport is gefocust op de controle doelstellingen die relevant zijn voor de financiële verslaglegging door klanten van BNP en haar auditors.

BNP wordt door de grote Amerikaanse kredietbeoordelaars (S&P, Moody's, Fitch) beoordeeld met een A+(stable), Aa3(stable) en AA-(stable), welke onveranderd zijn ten opzicht van het vorige jaar. Hiermee wordt het door het fonds geïdentificeerde continuïteitsrisico voldoende gewaarborgd.

Met betrekking tot het Portfoliomanagement, waarbij orders geïnitieerd door beleggingsteams worden geautoriseerd en vooraf toegewezen en dat orders volledig worden doorgestuurd naar de juiste dealing desk voor uitvoering, zijn geen bevindingen geconstateerd. Dit is in lijn met de risico definities die het fonds heeft bepaald.

Verder wordt het portfoliomanagement uitgevoerd volgens gemaakte afspraken, accuraat en tijdig. Ook ten aanzien van derden worden afspraken op een juiste manier uitgevoerd volgens vastgelegde afspraken. Dit geldt tevens voor het proces ten aanzien van het doorvoeren van wijzigingen, ook hier zijn geen afwijkingen geconstateerd. Het gehele rapport wijst erop dat BNP volgens vastgelegde afspraken haar kwaliteit, continuïteit en integriteit op juiste manier uitvoert.

De accountant heeft een positief oordeel gegeven en heeft een bevinding geconstateerd. Er zijn enkele bevindingen geconstateerd, echter zijn deze niet van dien aard dat het fonds het nodig acht om hier verder verklaringen over op te vragen bij BNP.

BNP Paribas heeft verder aangegeven dat het beleid van BNPP Asset Management goed aansluit bij de genoemde eisen zoals vastgelegd in het SPAN uitbestedingsbeleid. Door BNPP Assets Management Nederland vindt geen uitbesteding plaats van investment management activiteiten of daaraan verbonden activiteiten aan derde partijen (andere partijen dan groepsvennootschappen).

Aanvullend op de ISAE heeft BNP een Non-Financial Risk report uitgebracht. Ten aanzien van operationeel risico, IT risico, Business Continuity management, outsourcing en integriteit waren er geen bevindingen geconstateerd in het jaar 2021.

De rapportages hebben voor het bestuur verder geen aanleiding gegeven om nadere verklaringen van BNP te vragen als vermogensbeheerder van het fonds.

InAdmin RiskCo heeft een ISAE 3402 rapport geleverd lopend van 16-11-2020 tot 15-11-2021. Het rapport heeft uitsluitend betrekking op het Lifetime systeem en de Defined Benefits administratie. Er is een bridge letter verstrekt voor het Lifetime systeem / Defined Benefits administratie van 16-11-2021 tot 31 december 2021. In de bridge letter wordt door het management aangegeven dat er geen materiele wijzigingen hebben plaatsgevonden noch dat controle doelstelling niet gehaald zijn.

De door VismaRaet verrichte werkzaamheden worden niet gedekt door deze ISAE 3402, evenals de werkzaamheden van RiskCo IT. InAdmin RiskCo heeft zelf een beoordeling gedaan van VismaRaet verstrekte ISAE rapportage en geconcludeerd dat de reikwijdte van de controle voldoende was, en dat er geen relevante bevindingen zijn geconstateerd.

De DC administratie die RiskCo nu verricht, worden niet beschreven in het ISAE 3402 rapport.

De ondertekende verklaring bevat geen uitsluitingen. Echter in de aanbiedingsbrief onderkent het management twee controle bevindingen niet gehaald zijn. Het betreft de aangepaste controledoelstelling met betrekking tot de workflow alsmede de controledoelstelling met betrekking tot Logical Access Applications.

Behalve dat BDO heeft geconstateerd dat er twee controle doelstellingen niet gehaald zijn, is het oordeel positief. In het oordeel wordt wel vermeld dat geen controle is gedaan op sub service organisaties en dat de effectiviteit van de beheersingsmaatregelen van RiskCo afhankelijk is van de beheersingsmaatregelen in die organisaties.

In de ISAE worden door het management de volgende belangrijke gebeurtenissen gedurende het jaren geduid.

- Per 1 augustus 2021 is de afdeling Infrastructuur uitbesteed aan CGI. CGI-services InAdmin RiskCo van de Global Technology Organisation (GTO), met een klant specifiek klantteam.
- Er hebben zich twee incidenten voorgedaan. Een betrof het hanteren van verkeerde factoren waren gebruikt voor deelnemers die eerder of later wouden pensioneren. Correctie zijn uitgevoerd, en risico gemitigeerd door introductie aanvullende proces stap. Een tweede betrof het missen van een overlijdensbericht van twee deelnemers. Beide zijn gecorrigeerd. De twee incidenten hadden geen betrekking op deelnemers van het fonds.

Gezien de uitgangspunten van het fonds bij uitbestedingen, het oordeel van Deloitte met betrekking tot de ISAE 3402 rapportage, de geconstateerde bevindingen, met daarbij de reacties van het management, ziet het bestuur geen directe aanleiding om hier specifiek over door te vragen. Wel zullen de bevindingen meegenomen worden in de volgende evaluatie.

Hiernaast heeft InAdmin RiskCo een ISAE 3000 type I rapport geleverd per 15 december 2021. Dit rapport heeft tot doel zekerheid te geven aan alle klanten van InAdmin RiskCo, die gebruik maken van de toepassingen van InAdmin RiskCo die draaien op de MVDC (Modern Virtual Data Center). Per 1 augustus 2021 is het (beheer van) IT Infrastructuur (systemen en applicaties) uitbesteed aan CGI. Het beheer van bedrijfsapplicaties blijft echter binnen InAdmin RiskCo. InAdmin RiskCo blijft verantwoordelijk voor de kwaliteit van de activiteiten met betrekking tot de IT-infrastructuur systemen en toepassingen. De technische en operationele controles worden voor een groot deel uitgevoerd door CGI. De verantwoordingsinformatie van CGI wordt gemonitord door InAdmin RiskCo; CGI levert een ISAE 3402 type II-rapport over hun processen naast maandelijkse Service Level-rapporten en andere verantwoording informatie.

In de management letter wordt bevestigd dat InAdmin RiskCo de controle mechanismen niet correct waren ontworpen noch ge-implementeert in een behoorlijk aantal gevallen. Een veelheid aan risico's zijn geïdentificeerd en dat de controle mechanismen niet functioneren.

De auditor BDO stelt dat vijf controles zoals beschreven zijn niet op de juiste wijze zijn ontworpen, en dat vijftien controles zoals beschreven zijn niet op passende wijze zijn uitgevoerd.

In november 2020 heeft de DNB een rapport opgeleverd met betrekking tot de Informatie Beveiliging (IB) bij InAdmin RiskCo. De DNB concludeerde op grond van haar onderzoek dat InAdmin de risico's op het gebied van informatiebeveiliging en cybersecurity structureel onvoldoende beheerst. Hiermee voldoet InAdmin voor dit onderdeel niet aan de verwachtingen van een integere en beheerste bedrijfsvoering, en daarmee aan de kwaliteitsverwachtingen van het fonds. DNB beoordeelt deze situatie als zorgelijk. Formeel zijn de betrokken fondsen, en daarmee ook SPAN, niet in control. Gezien het aantal betrokken fondsen, heeft de DNB het voortouw genomen in de vervolg stappen, en is er geen noodzaak voor individuele fondsen om een in gebreke proces te starten of opvolging te geven aan de IB bevindingen.

InAdmin RiskCo heeft aan de DNB gerapporteerd dat in de ISAE 3000 type I de Controls in opzet en bestaan zijn beschreven. De Controls in de betreffende ISAE rapportages zijn op elkaar afgestemd, waarbij zorgvuldig is gelet op de aansluiting van de Controls die in het kader van het DNB-normenkader zijn vereist, en geeft aan dat het optimalisatieproject daarmee afgerond zal zijn.

Periodiek ontvangt SPAN van RiskCo een risicomanagement rapportage en bijbehorende toelichting in de vorm van een presentatie. Deze rapportage bevat informatie over de voortgang in de opzet en uitrol van de controlemechanismen bij RiskCo. Het SPAN bestuur neemt kennis van de deze periodieke risico rapportage en bespreekt de bevindingen in de bestuursvergadering.

Een Cyber Security Officer (CSO) expert binnen AT&T heeft meegekeken naar de ISAE's van RiskCo. Het advies van de betreffende CSO aan fonds was om de ISAE rapportages en het verbeterplan voor DNB in te zetten voor de bewaking en verbeteringen. De betrokken partijen, DNB en auditors, zijn in de positie om de veiligheidsaspecten te beoordelen en monitoren.

Het management erkend alle bevindingen en heeft per bevinding een actie gedefinieerd, die lopen van een gedocumenteerde vastlegging tot het uitvoeren van controles.

De proces beschrijvingen, en de daarbij geconstateerde bevindingen zijn van belang voor het fonds vanwege de kwaliteit van uitvoering. Het fonds zal de verdere uitvoering van de bevindingen nauw volgen en opvolgen zodra deze niet tot een gewenste resultaat gaan leiden.

Van CACEIS heeft het bestuur tevens een ISAE 3402 type II rapport ontvangen. De rapportage heeft betrekking op geheel voor 1 oktober 2020 – 30 september 2021, CEP en depositaris voor de periode van 1 mei 2021 tot 30 september 2021. Hiernaast is een Bridge Letter verstrekt voor het vierde kwartaal van 2021.

Aan de hand van dit rapport kan het bestuur een oordeel vellen over de kwaliteit van de CACEIS als bewaarnemers van de effecten van SPAN en krijgt het inzicht in de punten waarvan CACEIS zelf van mening is dat deze verbeterd moeten worden. Ook blijkt uit deze rapportage welke punten goed worden uitgevoerd door CACEIS.

Het rapport beschrijft het controlebeleid en de controleprocedures met betrekking tot het transactieproces uitgevoerd voor de klanten van CACEIS Bank, Netherlands Branch uitgevoerd door de CACEIS Groep.

Het rapport heeft uitsluitend betrekking op de volgende diensten: Global and Cross-Asset Market Solutions, Middle-Office, Custody & cash services, Asset Administration & Accounting, Portfolio administration (Institutional accounting) en Reporting. Met andere woorden, de diensten voor de transacties in en bewaarneming van effecten.

Daarmee omvat de rapportage alle voor SPAN door Caceis verrichte activiteiten. Met betrekking tot de CACEIS dient vermeld te worden dat het fonds niet in individuele beleggingen participeert maar slechts in fondsen. Hiermee wordt het voornaamste risico gemitigeerd.

De afhankelijkheid van de CACEIS wordt door het fonds als beperkt ingeschat. Het bestuur heeft verder kennisgenomen van de bevindingen van het ISAE 3402 rapport.

De geconstateerde bevindingen zijn, gezien de risico's door het fonds gedefinieerd, het oordeel van de auditor in de ISAE 3402 rapportage en de reactie van het management, niet van dien aard zodanig dat het bestuur verdere actie hierop zal gaan nemen. Wel zullen de bevindingen in een volgende ISAE meegenomen worden.

13. Verbonden partijen

Transacties met bestuurders

De bezoldiging van de bestuurders wordt nader toegelicht in hoofdstuk 0 De stichting heeft geen leningen verstrekt aan de (voormalige) bestuurders. Ook heeft de stichting geen vorderingen op de (voormalige) bestuurders.

Overige transacties met verbonden partijen

De stichting heeft een uitvoeringsovereenkomst afgesloten met de werkgever ten aanzien van de uitvoering van het pensioenreglement. Hierin zijn de volgende zaken opgenomen; verschuldigde premie, premiebetaling, premiekorting en terugstorting, bijstortingsverplichting, informatieverstrekking, wijzigingen pensioenreglement en voorwaardelijke indexatie. De verschuldigde premie is feitelijk gelijk aan de pensioenuitvoeringskosten, met een opslag van 30%. Bijstorting door of terugbetaling aan de werkgever is vastgesteld in de uitvoeringsovereenkomst, conform de Nederlandse wetgeving. De werkgever verplicht zich om jaarlijks de kosten van het fonds te voldoen en heeft daarnaast een bijstortingsverplichting als de dekkingsgraad lager is dan 100%. In de ABTN is vastgelegd dat als de situatie zich voordoet dat de werkgever de kosten niet meer betaalt, het bestuur het bestaansrecht van het fonds heroverweegt.

14. Premiebijdragen

Per 1 januari 2014 heeft de werkgever de pensioenovereenkomst met de werknemers gewijzigd. De overeenkomst per die datum betreft een premie-overeenkomst en wordt niet meer door het pensioenfonds uitgevoerd. Hierdoor betreffen de premiebijdragen alleen de vergoeding van kosten door de werkgever.

	2021	2020
	€	€
Premie bijdrage werkgever	498	468
Totaal	498	468

De kostendekkende en feitelijke premies zijn als volgt (cf. art. 130 PW) (het fonds maakt geen gebruik van gedempte premies):

	2021	2020
	€	€
Kostendekkende premie	0	0
Feitelijke premie DB	498	468
Feitelijke premie DC	0	0

In overeenstemming met de uitvoeringsovereenkomst vergoedt de werkgever de uitvoeringskosten. De kostendekkende premie bedraagt dus feitelijk € 0.

15. Beleggingsresultaten risico pensioenfonds

Type belegging	Directe beleggings opbrengsten	Indirecte beleggings opbrengsten	Kosten vermogens beheer	Totaal
	€	€	€	€
2021				
Zakelijke waarden	0	8.827	0	8.827
Vastrentende waarden	0	-3.444	0	-3.444
Kosten vermogensbeheer	0	0	-249	-249
Overig	-4	0	0	-4
Totaal	-4	5.383	-249	5.130
2020				
Zakelijke waarden	0	1.326	0	1.326
Vastrentende waarden	0	10.563	0	10.563
Kosten vermogensbeheer	0	0	-221	-221
Overig	-4	-85	0	-89
Totaal	-4	11.804	-221	11.579

16. Beleggingsresultaten risico deelnemers

Type belegging	Directe beleggings opbrengsten	Indirecte beleggings opbrengsten	Kosten vermogens beheer	Totaal
	€	€	€	€
2021				
Zakelijke waarden	0	554	0	554
Vastrentende waarden	0	-243	0	-243
Totaal	0	311	0	311
2020				
Zakelijke waarden	0	67	0	67
Vastrentende waarden	0	283	0	283
Totaal	0	350	0	350

17. Pensioenuitkeringen

	2021	2020
	€	€
Ouderdomspensioen	2.674	2.470
Partnerpensioen	469	314
Overige uitkeringen	6	6
Totaal	3.149	2.789

In de uitkeringslasten Partnerpensioen is een eenmalige last van 145 opgenomen voor onterecht niet betaald nabestaandenpensioen. Zie toelichting 10 voor een nadere toelichting.

18. Pensioenuitvoeringskosten

	2021	2020
	€	€
Bestuurskosten	9	9
Bestuursbureau	114	91
Administratiekostenvergoeding	182	167
Actuaris- en advieskosten	78	106
Project Toekomst Pensioenfonds	132	0
Contributies en toezicht	18	18
IORP	49	16
Accountantskosten	15	20
Overige	0	1
Totaal	597	428

De accountantskosten van BDO Audit & Assurance B.V. betreffen uitsluitend kosten voor controle van de jaarrekening en de verslagstaten.

Verder voldoet het beloningsbeleid aan de wettelijke eisen uit het Besluit Financieel Toetsingskader, de Code Pensioenfonds en de Principes beheerst beloningsbeleid van AFM en DNB. De bestuursleden, leden van het verantwoordingsorgaan en leden van de beleggingsadviescommissie van het fonds ontvangen geen bezoldiging voor het bestuurslidmaatschap. Leden van het bestuur die niet langer in dienst zijn van AT&T ontvangen een vergoeding van hun reiskosten.

19. Mutatie technische voorzieningen voor risico van het pensioenfonds

	2021	2020
	€	€
Mutatie TV DB Pensioenreglement (oud)	-/- 4.416	605
Mutatie TV DB AT&T Pensioenreglement	-/- 11.218	13.726
Mutatie TV DB opslag toekomstige kosten	0	0
Totaal	-/- 15.634	14.331

20. Mutatie technische voorzieningen voor risico deelnemers

	2021	2020
	€	€
Mutatie TV DC deel	311	347
Mutatie TV Flex Extra Vrijwillig	0	3
Totaal	311	350

21. Saldo overdrachten van rechten

De post saldo overdrachten van rechten bevat het actuariële resultaat van de inkomende & uitgaande waardeoverdrachten.

	2021	2020
	€	€
Inkomende waardeoverdrachten	-182	0
Uitgaande waardeoverdrachten kasstroom	66	0
Totaal	-116	0

22. Aantal personeelsleden

Bij het fonds zijn, net zoals alle voorgaande jaren, geen werknemers in dienst. De werkzaamheden worden verricht door werknemers die in dienst zijn van de werkgever aangevuld met twee gepensioneerden. De personeelskosten voor deze werknemers worden niet doorbelast aan het pensioenfonds. In 2021 is een werknemer uit dienst getreden bij werkgever, maar blijft zijn functie nog onbezoldigd doorvoeren.

23. Vestigingsplaats

Stichting Pensioenfonds AT&T Nederland, statutair gevestigd in Den Haag is opgericht op 28-06-1999. Het pensioenfonds is feitelijk gevestigd aan de Wilhelmina van Pruisenweg 104 te Den Haag.

24. Bezoldiging bestuurders

De bestuurders van het fonds zijn onbezoldigd, zowel in 2021 als in 2020 waren deze € 0.

25. Werking bestuur

Het bestuur houdt waar nodig ad-hoc meetings naast maandelijkse bestuursvergaderingen.

26. Belastingen

De activiteiten van het fonds zijn, evenals vorig jaar, vrijgesteld van belastingheffing in het kader van de vennootschapsbelasting

27. Gebeurtenissen na balansdatum

Op 24 februari 2022 vielen de Russische troepen Oekraïne binnen met militaire operaties op meerdere locaties. De gevolgen van de oorlog in Oekraïne en daaruit voortkomende sancties worden voor het kalenderjaar 2021 aangemerkt als gebeurtenissen na balansdatum die geen nadere informatie geven over de feitelijke situatie op balansdatum. De gevolgen worden derhalve niet in de jaarrekening over kalenderjaar 2021 verwerkt, tenzij als gevolg van de oorlog in Oekraïne en daaruit voortkomende sancties in 2022 de continuïteitsveronderstelling is komen te vervallen en de jaarrekening daardoor moet worden opgesteld uitgaande van liquidatie van het geheel van de werkzaamheden van de rechtspersoon.

Als gevolg van de Russische oorlog tegen Oekraïne hebben de Europese Unie (EU) en andere landen vergaande sancties ingesteld tegen Rusland en Russische prominente personen en entiteiten. Deze sancties en de algehele situatie kunnen ook grote (financiële) gevolgen hebben voor organisaties die normaliter zaken doen in of met Rusland, Donetsk, Loehansk, de Krim, Oekraïne of Belarus. Het fonds naar aanleiding hiervan heeft in april een assessment uitgevoerd ten aanzien van het conflict in Oekraïne. Hieruit is naar voren gekomen dat het fonds geen directe beleggingen heeft in Rusland, Donetsk, Loehansk, de Krim of Belarus, of waarop sancties van toepassing zijn. Indirect is er een zeer beperkte impact via beleggingsfondsen in aandelen en obligaties in Rusland en ondernemingen gevestigd in Rusland. Van beheerders ontvangt het fonds met enige regelmaat updates aangaande het uitstaande exposure. Diverse beheerders zijn voornemens de posities af te bouwen zodra dit mogelijk is. In sommige gevallen is Rusland inmiddels uit de benchmark gehaald (bijvoorbeeld voor aandelen uit opkomende markten en staatsobligaties).

Beleggingen lopen via BNP Paribas, en BNP Paribas informeert SPAN over de posities van beleggingen. Bij uitbesteding van de beleggingen aan vermogensbeheerders hebben deze zich te houden aan het sanctiebeleid. Op basis van directe communicatie van beheerders en look through informatie hebben we informatie over de allocatie naar gesanctioneerde bedrijven/landen. Zoals boven beschreven is de impact zeer gering. Sommige beheerders hebben te kennen gegeven dat ze een afwaardering naar '0' hebben gedaan van alle beleggingen in Russische aandelen die niet meer handelbaar waren en uit de benchmark zijn verdwenen.

Per 1 januari 2021 heeft de nieuwe UFR-methodiek tot een daling van de actuele dekkinggraad geleid van 1,0%-punt. De volgende stap treedt in werking per 1 januari 2022. Indien deze stap reeds van toepassing zou zijn per 31 december 2021, zou de actuele dekkinggraad per 31 december 2021 gelijk zijn aan 113,0%. Indien de uiteindelijke rentetermijnstructuur (geldig vanaf 1 januari 2024) reeds van toepassing zou zijn per 31 december 2021, zou de actuele dekkinggraad per 31 december 2021 gelijk zijn aan 111,6%.

Het fonds was in maart 2021 door het bestuur van RiskCo geïnformeerd dat zij het contract per december 2022 willen beëindigen. Hoewel het fonds al gestart was met een eerste inventarisatie van de mogelijke toekomstopties, was dit proces versneld opgestart. Expertise was ingehuurd om de verschillende fasen van dit proces te begeleiden. Tevens waren de diverse betrokken partijen geïnformeerd en betrokken bij dit keuzeprocess. Zo was de DNB op de hoogte gesteld van deze nieuwe ontwikkelingen, en over de voortgang geïnformeerd. Hiernaast hebben de gesprekken met de werkgever plaatsgevonden en waren het Verantwoordingsorgaan en de Ondernemingsraad op de hoogte gesteld.

Het afgelopen jaar heeft dit de meeste prioriteit gekregen binnen het fonds, waarbij alles er op gericht was om de belangen van alle deelnemers en stakeholders zo goed mogelijk te behartigen. De gesprekken met de werkgever hebben uiteindelijk niet tot een resultaat geleid waarbij de keuze naar een andere partij het beste de belangen van de deelnemers zou behartigen. Het fonds heeft daarom besloten om door te gaan, en is overgegaan tot een selectie naar een andere administrateur.

Verder voldoet het beloningsbeleid aan de wettelijke eisen uit het Besluit Financieel Toetsingskader, de Code Pensioenfondsen en de Principes beheerst beloningsbeleid van AFM en DNB. De bestuursleden, leden van het verantwoordingsorgaan en leden van de beleggingsadviescommissie van het fonds ontvangen geen bezoldiging voor het bestuurslidmaatschap. Leden van het bestuur die niet langer in dienst zijn van AT&T ontvangen een vergoeding van hun reiskosten. SPAN beoordeelt de uitbestede partij een beheerst en duurzaam beloningsbeleid voert dat aansluit op het beloningsbeleid van SPAN.

Den Haag, 7 juni 2022

[Vincent den Hertog \(Jun 7, 2022 04:44 EDT\)](#)

V. den Hertog, voorzitter

W. Loots, secretaris

T. Valkenburg, vicevoorzitter

B. Bongenaar, vicesecretaris

Stichting Pensioenfonds AT&T Nederland

Overige gegevens

Statutaire regeling over de bestemming van het saldo van baten en lasten

In de statuten van het pensioenfonds is de volgende bepaling opgenomen ten aanzien van de bestemming van het saldo van baten en lasten:

- Voor zover de middelen van het fonds niet worden gebruikt ter voldoening van premies of koopsommen voor overeenkomsten van verzekeringen die het fonds ter dekking van de pensioenaanspraken gesloten heeft, zal het bestuur deze middelen beleggen. De belegging moet op solide wijze geschieden.

Actuariële verklaring

Opdracht

Door Stichting Pensioenfonds AT&T Nederland te 's Gravenhage is aan Triple A – Risk Finance Certification B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2021.

Onafhankelijkheid

Als waarmede actuaris ben ik onafhankelijk van Stichting Pensioenfonds AT&T Nederland, zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds, anders dan de werkzaamheden uit hoofde van de actuariële functie.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op € 945.000. Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven € 47.250 te rapporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruik gemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeel van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. De door het pensioenfonds verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of:

- toereikende technische voorzieningen zijn vastgesteld met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen;
- het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen conform de wettelijke bepalingen zijn vastgesteld;
- de kostendekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;
- het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent-person regel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van het pensioenfonds in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

Overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten zijn, als geheel gezien, toereikende technische voorzieningen vastgesteld. Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum lager dan het wettelijk vereist eigen vermogen, maar hoger dan het wettelijk minimaal vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet, met uitzondering van artikel 132 (vereist eigen vermogen).

De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds op balansdatum is lager dan de dekkingsgraad bij het vereist eigen vermogen, doch hoger dan de dekkingsgraad bij het minimaal vereist eigen vermogen.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting Pensioenfonds AT&T Nederland is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening niet voldoende, omdat het aanwezig eigen vermogen lager is dan het vereist eigen vermogen.

In het kader van dit oordeel wijs ik op de ontwikkelingen na balansdatum als gevolg van de Oekraïne crisis, zoals die door het pensioenfonds in het jaarverslag zijn toegelicht.

Amsterdam,

drs. Pieter Heesterbeek AAG

verbonden aan Triple A – Risk Finance Certification B.V

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

A. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2021

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2021 van Stichting Pensioenfonds AT&T Nederland te Den Haag gecontroleerd.

WIJ CONTROLEERDEN	ONS OORDEEL
De jaarrekening bestaande uit: 1. de balans per 31 december 2021; 2. de staat van baten en lasten over 2021; en 3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen.	Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Pensioenfonds AT&T Nederland op 31 december 2021 en van het saldo van baten en lasten over 2021 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW).

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Pensioenfonds AT&T Nederland zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

B. Informatie ter onderbouwing van ons oordeel

Wij hebben onze controlewerkzaamheden bepaald in het kader van de jaarrekeningcontrole als geheel en bij het vormen van ons oordeel hierover. Onderstaande informatie ter ondersteuning van ons oordeel moet in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen of conclusies.

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 956.000. De materialiteit is gebaseerd op 0,5% van het pensioenvermogen, zijnde het totaal van de technische voorzieningen en reserves. Het pensioenvermogen en de dekkingsgraad van het pensioenfonds en de mogelijkheid om aan de verplichtingen naar haar deelnemers te voldoen, zijn belangrijke indicatoren voor de gebruiker van de jaarrekening. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Wij zijn met het bestuur overeengekomen dat wij aan het bestuur tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de € 47.800 rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

Reikwijdte

Uitbesteding van processen aan dienstverleners

De stichting heeft het beheer van beleggingen uitbesteed aan BNP Paribas Asset Management. De pensioenadministratie is uitbesteed aan Inadmin Riskco Group B.V. De jaarrekening wordt opgesteld op basis van informatie over de beleggingen en beleggingsopbrengsten die is verstrekt door BNP Paribas Asset Management en informatie over de technische voorzieningen, premiebijdragen en pensioenuitkeringen en overige financiële posten die is verstrekt door Inadmin Riskco Group B.V.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor het verwerven van inzicht in de aard en de significantie van de door de dienstverleners verleende diensten en in het effect ervan op de voor de controle relevante interne beheersing van de stichting. Op basis hiervan identificeren wij de risico's op een afwijking van materieel belang en zetten wij controlewerkzaamheden op en voeren wij deze uit om op deze risico's in te spelen.

Bij de uitvoering van onze controle maken wij gebruik van de werkzaamheden en bevindingen van andere onafhankelijke accountants inzake de voor de stichting relevante interne beheersingsmaatregelen van BNP Paribas Asset Management en Inadmin Riskco Group B.V. in de specifiek daarvoor opgestelde (ISAE-3402 Type II)-rapportages.

Onze controlewerkzaamheden bestaan uit het bepalen van de minimaal verwachte interne beheersingsmaatregelen, het beoordelen van de verrichte werkzaamheden ter toetsing van de effectieve werking gedurende 2021 en het beoordelen van de uitkomsten daarvan. Ook beoordelen wij de evaluatie door het bestuur van het pensioenfonds van de kwaliteit van de uitbesteding aan BNP Paribas Asset Management en Inadmin Riskco Group B.V.

Wij hebben gegevensgerichte werkzaamheden verricht op onder andere de beleggingsopbrengsten, premiebijdragen en uitkeringen. Wij hebben door middel van deelwaarnemingen de beleggingen, beleggingsstromen, mutaties in de pensioenadministratie, premiebijdragen en uitkeringen gecontroleerd aan de hand van brondocumentatie bij de stichting.

Door bovengenoemde werkzaamheden op de uitbestede processen en de aanvullende eigen werkzaamheden hebben wij voldoende en geschikte controle-informatie met betrekking tot de beleggingen, beleggingsstromen en –opbrengsten, (mutaties in) deelnemersgegevens en aanspraken die resulteren in (wijzigingen in) de technische voorzieningen, premiebijdragen en uitkeringen verkregen.

De kernpunten van onze controle

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het meest belangrijk waren tijdens onze controle van de jaarrekening. De kernpunten van onze controle hebben wij met het bestuur gecommuniceerd, maar vormen geen volledige weergave van alles wat is besproken.

Wij hebben onze controlewerkzaamheden met betrekking tot deze kernpunten bepaald in het kader van de jaarrekeningcontrole als geheel. Onze bevindingen ten aanzien van de individuele kernpunten moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen over deze kernpunten.

SCHATTINGEN IN DE WAARDERING VAN DE TECHNISCHE VOORZIENINGEN	ONZE CONTROLEAANPAK
<p>De technische voorzieningen zijn een significante post op de balans van de stichting. De waardering van de technische voorziening komt tot stand op basis van een berekening van aanspraakgegevens van deelnemers en belangrijke schattingen.</p> <p>De technische voorzieningen worden gewaardeerd op marktwaarde. De waardering is gevoelig voor de gehanteerde (actuariële) veronderstellingen en schattingselementen, zoals de door De Nederlandsche Bank ('DNB') gepubliceerde rentetermijnstructuur en de door het Actuarieel Genootschap (AG) gepubliceerde levensverwachtingen (tafels). Deze tafels worden gecorrigeerd voor de ingeschatte ervaringssterfte bij de stichting.</p> <p>De waarderingsgrondslagen voor de technische voorzieningen zijn beschreven in het hoofdstuk "Grondslagen voor de waardering van activa en passiva" op pagina 61 van de jaarrekening.</p> <p>In verband met de complexe berekening en de significante schattingselementen is deze post een kernpunt voor onze controle.</p>	<p>Wij hebben de aan de voorziening ten grondslag liggende basisgegevens gecontroleerd, rekening houdend met NBA-handreiking 1120: 'Gebruikmaken van de werkzaamheden van de certificerend actuaris bij de controle van de jaarrekening en staten van pensioenfondsen'. Bij deze basisgegevens hebben wij een goedkeurende controleverklaring verstrekt.</p> <p>Verder hebben wij de toereikendheid van de technische voorzieningen beoordeeld door het toetsen van de door het bestuur gehanteerde uitgangspunten. Dit hebben wij onder andere gedaan door het beoordelen van de gehanteerde overlevingstafels, rekenrente, ervaringssterfte en kostenopslagen. Als onderdeel van onze werkzaamheden hebben wij eveneens de competentie, capaciteiten en objectiviteit van de door het bestuur ingeschakelde actuaris beoordeeld.</p> <p>Wij hebben bij de controle van de juistheid en toereikendheid van de technische voorzieningen gebruik gemaakt van de werkzaamheden van de certificerend actuaris van de stichting. De certificerend actuaris onderzoekt onder meer de toereikendheid van de technische voorzieningen en de naleving van een aantal specifieke wettelijke bepalingen. De certificerend actuaris heeft daarbij gebruik gemaakt van de door ons in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens, waaronder de pensioenaanspraken van deelnemers. Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel over de jaarrekening als geheel hebben wij met de certificerend actuaris onze planning, werkzaamheden, verwachtingen en uitkomsten afgestemd voor de controle van boekjaar 2021. Hierbij hebben wij de redelijkheid van de aannames van het bestuur met betrekking tot de actuariële grondslagen beoordeeld en besproken met de certificerend actuaris.</p> <p>De gehanteerde grondslagen, zoals vermeld op pagina 61 - 65 van de jaarrekening en de hierbij behorende toelichtingen en veronderstellingen op pagina 61 - 65, hebben wij getoetst aan de hand van de vereisten van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving.</p>

WAARDERING EN TOELICHTING VAN BELEGGINGEN	ONZE CONTROLEAANPAK
<p>De beleggingen zijn een significante post op de balans van de stichting en worden gewaardeerd op marktwaarde. Door de stichting wordt belegd via BNP Paribas Asset Management.</p> <p>Voor de beleggingen wordt de actuele waarde bepaald op basis van de intrinsieke waarde per participatie voor de posities in beursgenoteerde beleggingsfondsen of institutionele share class beleggingsfondsen. Vaststelling van de actuele waarde vindt plaats op basis van de laatst verhandelde koers op een gereglementeerde markt per balansdatum.</p> <p>Gezien de omvang van de post hebben wij dit als kernpunt geïdentificeerd in onze controle</p> <p>De stichting heeft de waarderingsgrondslagen beschreven in het hoofdstuk "Grondslagen voor de waardering van activa en passiva" op pagina 61.</p>	<p>Wij hebben de gehanteerde waarderingsgrondslagen getoetst en controlewerkzaamheden uitgevoerd op de waardering van de beleggingen per 31 december 2021.</p> <p>De posities in (beurs)genoteerde beleggingen hebben wij aangesloten met externe bevestigingen van de vermogensbeheerder BNP Paribas Asset Management en de bewaarder CACEIS Bank, Netherlands Branch. Aanvullend hebben wij een controle uitgevoerd op de juistheid van de intrinsieke waarde per participatie in de externe bevestiging door deze aan te sluiten met openbaar beschikbare koersinformatie.</p> <p>Het evalueren van de waarderingsgrondslagen en vaststellen van de juistheid en toereikendheid van de toelichtingen vormden onderdeel van onze werkzaamheden.</p>

C. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- ▶ het meerjarenoverzicht van kerncijfers en kengetallen;
- ▶ het verslag van het bestuur;
- ▶ het verslag Visitatiecommissie;
- ▶ de reactie van het bestuur op verslag Visitatiecommissie;
- ▶ het verslag Verantwoordingsorgaan;
- ▶ de reactie van het bestuur op verslag Verantwoordingsorgaan;
- ▶ de overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- ▶ met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- ▶ alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW, de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

D. Verklaring betreffende overige door wet- of regelgeving gestelde vereisten

Benoeming

Wij zijn door het bestuur benoemd als accountant van Stichting Pensioenfonds AT&T Nederland vanaf de controle van het boekjaar 2014 en zijn sinds dat boekjaar de externe accountant.

E. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht

om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de stichting in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- ▶ het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- ▶ het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting;
- ▶ het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- ▶ het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat de stichting haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- ▶ het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- ▶ het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bevestigen aan het bestuur dat wij de relevante ethische voorschriften over onafhankelijkheid hebben nageleefd. Wij communiceren ook met het bestuur over alle relaties en andere zaken die redelijkerwijs onze onafhankelijkheid kunnen beïnvloeden en over de daarmee verband houdende maatregelen om onze onafhankelijkheid te waarborgen.

Wij bepalen de kernpunten van onze controle van de jaarrekening op basis van alle zaken die wij met het bestuur hebben besproken. Wij beschrijven deze kernpunten in onze controleverklaring, tenzij dit is verboden door wet- of regelgeving of in buitengewoon zeldzame omstandigheden wanneer het niet vermelden in het belang van het maatschappelijk verkeer is.

Amstelveen, 7 juni 2022

BDO Audit & Assurance B.V.
namens deze,

W.J.P. Hoeve RA

